

Zevende jaargang, 2019,
nr. 8 en 9 (september)

Bron: <https://www.toychamp.nl/kaart-van-europa-cito-300st-xxl>

Rechtspraak Europa

In één [klik](#) verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVr). Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Anouk Biersteker, Dorien Boessenkool, Nicolien Keereweer, Joyce Kessels, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Judith van Riel en Annerieke Stronkhorst.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak ([LBVr](#)), en wordt gepubliceerd op de [website van de rechtspraak](#) (inclusief archief), en op [Intro Europees recht](#) (alleen intern).

Het archief is te raadplegen op [rechtspraak.nl](#).

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Inhoud

Inhoud	2
Deel I - Rechtspraak	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)	5
Antidumping	7
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)	8
Asiel, migratie en burgerschap (S – V)	14
Beginselen van gemeenschapsrecht	20
Belastingen	21
Belastingen, accijns	22
Belastingen, btw (Fi - S)	23
Belastingen, douane en tariefindeling	29
Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal	31
Beschermd oorsprongsbenaming - BOB	32
Brexit	33
Consumenten (C)	33
Cybercrime	35
Detentie en politieonderzoek (S)	36
Diensten, elektronische communicatiediensten	38
Dwangarbeid (S)	42
Eigendomsrecht (B – S)	42
Energiemarkt	43
Europese fondsen (B – C)	44
Familielieven, familierecht en jeugdrecht (Fa – S)	44
Financiële diensten en markten (B – S)	46
GBVB – Bevriezing tegoeden	47
Gehandicapten	48
Geneesmiddelen	48
Gewasbeschermingsmiddelen	48
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen (S)	49
Handel	50
Huiselijk geweld	52
Institutioneel recht	53
IE - Intellectuele eigendom	53
IPR	58
Kinderontvoering	62

Landbouw en visserij (B)	62
Levenslang	63
LHBT-rechten	63
Luchtvaart (C).....	64
Marktmisbruik (B - S).....	66
Mededinging	67
Milieu, natuur, duurzame energie.....	69
Monetaire Unie	71
Ne bis in idem (B - S)	71
Niet omzetting richtlijn	72
Onderwijs (B - S).....	72
Overlevering en uitlevering (S).....	73
Privacy en persoonsgegevens	77
Procesrecht en recht op eerlijk proces – bestuursrecht	79
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel	79
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht	79
REACH	82
Rechtsstaat en rechterlijke macht	82
Recht op leven	84
Schengen	85
Sociaal recht	86
Staatssteun	86
Strafrecht	90
Terrorisme (S)	92
Toegang tot documenten (B).....	92
Vennootschapsrecht	93
Verbod van foltering en onmenselijke behandeling	93
Verkiezingen	93
Vervoer (B).....	94
Verzekeringen	95
Voedselveiligheid	95
Vrijheid van meningsuiting (S)	96
Vrijheid van vereniging.....	97
Wapens	98
Deel II - Algemeen	99
Cursus en opleiding.....	100
NL zaken bij het HvJEU.....	102
NL zaken bij het EHRM	111

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Deel I - Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

HvJ - ARREST - 11 juli 2019 - zaak C-697/17 - Telecom Italia - Italië - ECLI:EU:C:2019:599 - conclusie - arrest

Toegelaten ondernemers – Gevolg fusie door overneming die heeft plaatsgevonden tijdens de aanbestedingsprocedure

Richtlijn 2014/24/EU. De verwijzende rechter wil weten of „de juridische en feitelijke identiteit” van een vennootschap die aanvankelijk geselecteerd was in het kader van een niet-openbare aanbestedingsprocedure overeenkomstig richtlijn 2014/24/EU behouden is gebleven indien die vennootschap een procedure start voor de fusie door overneming met een andere, eveneens geselecteerde vennootschap, die uiteindelijk geen inschrijving heeft ingediend. De situatie in de onderhavige zaak is in zekere zin tegengesteld aan die welke aan de basis lag van het arrest MT Højgaard en Züblin, waarin een inschrijver bij de preselectie deel uitmaakte van een combinatie van vennootschappen die nadien werd ontbonden. De vraag was toen of die inschrijver, nadat de combinatie was ontbonden, in eigen naam kon blijven deelnemen aan de onderhandelingsprocedure voor de gunning van een overheidsopdracht.

Hof: Artikel 28, lid 2, eerste volzin, van richtlijn 2014/24/EU staat, gelet op het vereiste van juridische en feitelijke identiteit tussen de gepreselecteerde ondernemers en de ondernemers die de inschrijvingen indienen, niet eraan in de weg dat in het kader van een niet-openbare procedure tot gunning van een overheidsopdracht een inschrijving kan worden ingediend door een gepreselecteerde gegadigde die zich ertoe verbindt om een andere gepreselecteerde gegadigde over te nemen krachtens een fusie-overeenkomst die tussen de preselectiefase en de fase van de indiening van de inschrijvingen is gesloten en na laatstgenoemde fase is uitgevoerd.

HvJ - CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA - 11 juli 2019 - zaak C-395/18 - Tim - Italië - ECLI:EU:C:2019:595 - conclusie

Uitsluiting - Niet-nakoming door een voorgestelde onderaannemer

Richtlijn 2014/24/EU. Het betreft een overheidsopdracht voor de levering van diensten, waarbij in de specificaties van het aanbestedingsdossier de mogelijkheid werd geboden om diensten in onderaanneming te geven. Om van die mogelijkheid gebruik te kunnen maken, moesten de kandidaten in hun inschrijving vermelden dat zij voornemens waren een deel van de diensten in onderaanneming te geven en een lijst van drie onderaannemers opnemen. Een van de inschrijvers (Tim) gaf in zijn inschrijving te kennen dat hij voornemens was een deel van de diensten in onderaanneming te geven en vermeldde daarbij de namen van het drietal beoogde onderaannemers. Omdat op een van die onderaannemers een facultatieve uitsluitingsgrond van toepassing was (hij had verplichtingen op het gebied van sociaal en arbeidsrecht geschonden), heeft de aanbestedende dienst de inschrijver van de procedure uitgesloten. Kort samengevat wenst de verwijzende rechter te vernemen of richtlijn 2014/24/EU de aanbestedende dienst de mogelijkheid biedt om een inschrijver uit te sluiten van een aanbestedingsprocedure om redenen die betrekking hebben op een in de inschrijving voorgestelde onderaannemer.

A-G: Artikel 57, lid 4, onder a), van richtlijn 2014/24/EU verzet zich in beginsel niet tegen de uitsluiting van een inschrijver die in zijn offerte zijn voornemen te kennen heeft gegeven om een onderaannemer in te schakelen, wanneer die onderaannemer sociaal- of arbeidsrechtelijke verplichtingen van nationaal recht heeft geschonden.

Bij het nemen van een beslissing over de uitsluiting dient de aanbestedende dienst te beschikken over de bevoegdheid om per geval de evenredigheid van een dergelijke maatregel te beoordelen, waarbij hij alle relevante omstandigheden moet afwegen om inzicht te krijgen in de betrouwbaarheid van de inschrijver, tenzij in de specificaties van het aanbestedingsdossier uitsluiting verplicht is gesteld zonder dat er een evenredigheidstoetsing van die sanctie hoeft te worden uitgevoerd.

PREJUDICIELE VERWIJZING – België – 8 juli 2019 – [zaak C-387-19 - RTS infra en Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel*](#)

Ernstige beroepsfout - Bewijs betrouwbaarheid

Richtlijn 2014/24. Uitvoeringsverordening 2016/7. De zaak gaat over een aankondiging van een overheidsopdracht voor de gunning van wegwerkzaamheden. De opdracht wordt gegund via een openbare aanbesteding. Er is uitdrukkelijk op gewezen dat de aanbestedende dienst een inschrijver kan uitsluiten als hij in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan. Verweerder heeft de verzoekende partijen uitgesloten van deelname aan de opdracht. De opdracht wordt gegund aan een ander. Verzoeksters hebben bij de verwijzende rechter beroep tot nietigverklaring ingesteld, en zeggen geen kans te hebben gekregen om te laten zien welke corrigerende maatregelen sindsdien zijn genomen.

Verzet artikel 57(4)e) en g) juncto lid 6 en 7 van de richtlijn zich tegen de toepassing waarbij de ondernemer verplicht wordt om op eigen initiatief het bewijs te leveren van de maatregelen die zijn genomen om zijn betrouwbaarheid aan te tonen? Zo ja, hebben de bepalingen van 57(4)e) en g) juncto lid 6 en 7 van de richtlijn directe werking?

PREJUDICIELE VERWIJZING - Duitsland - 14 juli 2019 – [zaak C-429/19 - Remondis](#)

Samenwerking tussen aanbestedende diensten - Ongeoorloofde onderhandse gunning?

Richtlijn 2014/24/EU. Remondis biedt diensten aan op het gebied van afvalverwerking. Abfallzweckverband Rhein-Mosel-Eifel is een samenwerkingsverband en aanbestedende dienst. Zij beschikt niet zelf over een eigen mechanisch-biologische scheidingsinstallatie, wat noodzakelijk is voor de afvalverwerking. Voor 20% heeft het samenwerkingsverband een overeenkomst gesloten met een andere aanbestedende dienst die verantwoordelijk is voor de afvalverwerking binnen een ander territoriaal bevoegdheidsgebied. Remondis meent dat dit een ongeoorloofde onderhandse gunning is en heeft beroep ingesteld. Is er sprake van *samenwerking* wanneer een aanbestedende dienst een afvalverwerkingstaak die meerdere stappen omvat niet geheel zelf uitvoert, maar aan een andere, onafhankelijke aanbestedende dienst opdracht verleent tot het onder bezwarende titel verrichten van een van de vereiste verwerkingsstappen?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Italië – 17 juli 2019 – [zaak C-419/19 - Irideos](#)

Overheidsopdrachten – Energie – Telecom – Hoofdactiviteit - Begrip publiekrechtelijke instelling

Richtlijn 2014/23/EU. Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn 2014/25/EU. Richtlijn 2004/17/EG. Richtlijn 2004/18/EG. Beschikking 2008/383/EG. In het onderhavige geding moet de verwijzende rechter twee problemen behandelen: het eerste betreft het bindende karakter naar Italiaans procesrecht van de uitspraken van de Corte di cassazione, inzake de rechterlijke bevoegdheid; het tweede betreft de mogelijke ontwikkeling van de rechtspraak van het Hof van Justitie in het licht van de geleidelijke omvorming van bepaalde rechtsentiteiten die als publiekrechtelijke instelling zijn opgericht, in echte ondernemingen.

Moet de vennootschap Poste Italiane worden gekwalificeerd als een „publiekrechtelijke instelling” in de zin van de Italiaanse wet en de desbetreffende EU richtlijnen? Dient die vennootschap alleen een openbare aanbestedingsprocedure uit te schrijven indien zij opdrachten wil gunnen die rechtstreeks in verband kunnen worden gebracht met een activiteit die kenmerkend is voor de bijzondere sectoren als bedoeld in richtlijn 2014/25/EU, terwijl zij voor een overeenkomst die strikt genomen geen verband houdt met die sectoren over volledige onderhandelingsvrijheid beschikt en uitsluitend privaatrechtelijke voorschriften in acht hoeft te nemen? Blijft die vennootschap, ten aanzien van overeenkomsten die moeten worden geacht geen verband te houden met een activiteit die kenmerkend is voor de bijzondere sectoren, onderworpen aan de algemene richtlijn 2014/24/EU (en dus aan de regels inzake aanbestedingsprocedures met een oproep tot mededinging), ook wanneer zij – gelet op de wijze waarop zij zich sedert haar oprichting heeft ontwikkeld - geleidelijk aan in hoofdzaak bedrijfsmatige activiteiten is gaan uitvoeren die aan concurrentie zijn onderworpen.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Frankrijk – 25 juli 2019 – zaak C-472/19 - Vert Marine*

Concessieovereenkomsten - Dwingende inschrijvingsverboden – Aantonen betrouwbaarheid – Strafrechtelijke feiten in verleden

Richtlijn 2014/23/EU. Verzoeker betwist de wettigheid van een decreet vanwege onverenigbaarheid met de doelstellingen van artikel 38 van richtlijn 2014/23/EU. Verzoeker komt op tegen de bepaling die inhoudt dat een ondernemer die ernstige strafbare feiten heeft gepleegd in strijd met de bepaling uit de ordonnantie, geen mogelijkheid heeft zijn betrouwbaarheid aan te tonen bij een aanbestedende dienst. Deze ondernemer wordt dus *de facto* uitgesloten van het sluiten van een concessieovereenkomst.

Met de eerste vraag wil de verwijzende rechter weten of een uitsluitingsgrond zoals hierboven uiteengezet onverenigbaar is met richtlijn 2014/23/EU. Daarnaast wordt verzocht om bij deze toets in acht te nemen dat in het Franse recht verschillende mechanismen bestaan die volgens de verwijzende rechter passende nalevingsmaatregelen zijn en die door de Franse gerechtelijke autoriteiten worden toegepast. Van belang daarbij is het of deze autoriteiten deze nalevingsmaatregelen mogen hanteren en of zij aan de standaarden voor deze nalevingsmaatregelen voldoen. Hierop ziet de tweede vraag.

OVERIG

- De toekomst van rechtsbescherming in de aanbestedingspraktijk ([Europa decentraal](#))
- EU-Commissie start consultatie ter verbetering van communicatie over Europese aanbestedingen ([Europa decentraal](#))
- Decentrale overheden moeten voertuigen en vervoerscontracten duurzaam gaan aanbesteden ([Europa decentraal](#))

Antidumping

HvJ – ARREST – 3 juli 2019 – zaak C-644/17 – Eurobolt – ECLI:EU:C:2019:555 – Nederland – Hoge Raad – conclusie - arrest

Antidumpingrecht - IJzeren of stalen bevestigingsmiddelen van oorsprong uit China – Procedurele waarborgen

Verordening (EG) nr. 1225/2009. Verordening (EU) nr. 723/2011. Artikel 267 VWEU. Artikel 47 EU Handvest. De zaak gaat over de instelling van antidumpingrechten voor de invoer van bepaalde ijzeren of stalen bevestigingsmiddelen in de Europese Unie. De essentiële vraag is of de niet-naleving van bepaalde procedurele waarborgen waarin artikel 15, lid 2, van de basisverordening voorziet, kan leiden tot de nietigverklaring van de uitvoeringsverordening.

Italië, de Raad en de Europese Commissie hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof:

1) Artikel 267 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een justitiabele, om de geldigheid van een handeling van afgeleid Unierecht te betwisten, zich voor een nationale rechter kan beroepen op de grieven die kunnen worden aangevoerd in het kader van een beroep tot nietigverklaring op grond van artikel 263 VWEU, daaronder begrepen grieven inzake de niet-naleving van de voorwaarden voor vaststelling van een dergelijke handeling.

2) Artikel 267 VWEU juncto artikel 4, lid 3, VEU moet aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter zich, voorafgaand aan een verwijzing naar het Hof, kan wenden tot de instellingen van de Europese Unie die betrokken waren bij de totstandkoming van een handeling van afgeleid Unierecht waarvan de geldigheid bij hem wordt betwist, teneinde van hen de specifieke informatie en gegevens te verkrijgen die hij nodig acht om iedere twijfel die hij omtrent de geldigheid van de betrokken Uniehandeling mocht hebben, weg te nemen en te vermijden dat hij het Hof een prejudiciële vraag ter beoordeling van de geldigheid van die handeling moet voorleggen.

3) Uitvoeringsverordening (EU) nr. 723/2011 is ongeldig, omdat deze is vastgesteld in strijd met artikel 15, lid 2, van verordening (EG) nr. 1225/2009.

- B** National courts and the review of validity of EU acts after Eurobolt (Despite our differences)

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-436/18 P – B – ECLI:EU:C:2019:643 – geen conclusie – arrest

Antidumpingrecht op koudgewalste platte producten van roestvrij staal van oorsprong uit China en Taiwan

Uitvoeringsverordening (EU) 2015/1429. Verordening (EG) nr. 1225/2009. Shanxi Taigang Stainless Steel verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 23 april 2018, zaak T-675/15, houdende verwerping van haar beroep tot gedeeltelijke nietigverklaring van uitvoeringsverordening (EU) 2015/1429 tot instelling van een definitief antidumpingrecht op koudgewalste platte producten van roestvrij staal van oorsprong uit de Volksrepubliek China en Taiwan. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Bulgarije – 9 juli 2019 - zaak C-391/19 - Unipack

Bijzondere douaneregeling - Begrip „buitengewone omstandigheden”

Verordening 2015/2446 (douanewetboek). Vraag is of aan de voorwaarden van artikel 172, lid 2 van de gedelegeerde verordening voor de terugwerkende kracht van de vergunning voor het gebruik van de regeling bijzondere bestemming is voldaan.

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-410/18 – Aubriet – ECLI:EU:C:2019:582 – persbericht – geen conclusie – arrest

Studiefinanciering voor hoger onderwijs - Voorwaarde inzake de arbeidsduur van ouders op het nationale grondgebied strijdig met Unierecht

Artikel 45 VWEU. Verordening (EU) nr. 492/2011. Nicolas Aubriet woont bij zijn vader, Bruno Aubriet. Beide zijn Frans staatsburger. Bruno Aubriet werkt in loondienst in Luxemburg. Als kind van een persoon die in loondienst werkt op het grondgebied van het Groothertogdom Luxemburg heeft Nicolas Aubriet studiefinanciering aangevraagd voor het volgen van een opleiding in Frankrijk. Dit verzoek wordt afgewezen omdat niet voldaan is aan de voorwaarde dat een van de ouders ten minste vijf jaar in loondienst heeft gewerkt in Luxemburg gedurende een periode van zeven jaar. Is deze voorwaarde in overeenstemming met EU-recht?

Hof: Artikel 45 VWEU en artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 492/2011 staan in de weg aan een wettelijke regeling van een lidstaat, waarbij aan de toekenning van studiefinanciering voor hoger onderwijs aan niet-ingezeten studenten als voorwaarde wordt gesteld dat op het tijdstip waarop het verzoek om studiefinanciering wordt ingediend, een van de ouders van de student ten minste vijf jaar in loondienst of als zelfstandige heeft gewerkt in die lidstaat in de loop van een referentieperiode van zeven jaar, met terugwerkende kracht gerekend vanaf het bovengenoemde tijdstip, aangezien een dergelijke wettelijke regeling het niet mogelijk maakt het bestaan van een eventuele toereikende band met de arbeidsmarkt van die lidstaat voldoende ruim op te vatten.

HvJ – ARREST – 11 juli 2019 – zaak C-716/17 – A – Denemarken - ECLI:EU:C:2019:598 – conclusie – arrest

Rechterlijke bevoegdheid - Vrij verkeer werknemers – Schuldsaneringsmaatregel – Woonplaatsvereiste

Samenvatting onder: IPR

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 11 juli 2019 – gevoegde zaken C-398/18 en C-428/18 – Bocero Torrico en Bode – Spanje - ECLI:EU:C:2019:596 – conclusie

Ouderdomsuitkering - Vervroegde uittrekking - Methode voor berekening van het minimumbedrag - Niet-inaanmerkingneming van een uitkering van een andere lidstaat

Verordening (EG) nr. 883/2004. Verzet artikel 48 VWEU zich tegen nationale wetgeving die voor het bepalen of een persoon in aanmerking komt voor een vervroegde ouderdomsuitkering onder andere voorschrijft dat het te ontvangen uitkeringsbedrag hoger moet zijn dan de minimumouderdomsuitkering waar de betrokkene krachtens die wetgeving, gelet op zijn of haar gezinssituatie, bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar aanspraak op zou maken. Met name wordt in de Spaanse wet op deze manier slechts rekening gehouden met de door die lidstaat betaalde ouderdomsuitkering zonder ook daarmee gelijkgestelde uitkeringen die betrokkene van één of meer andere lidstaten zou kunnen ontvangen, in aanmerking te nemen.

A-G: Artikel 5, onder a), van verordening (EG) nr. 883/2004 verzet zich tegen een nationale regeling die als voorwaarde voor toegang tot een ouderdomsuitkering uit hoofde van vervroegde uittrekking stelt dat het bedrag van de te ontvangen uitkering hoger moet zijn dan de minimumuitkering die de belanghebbende op grond van diezelfde nationale wetgeving zou ontvangen, zonder dat een eventueel daadwerkelijk ontvangen uitkering uit hoofde van een andere prestatie van dezelfde aard ten laste van een of meerdere andere lidstaten in aanmerking wordt genomen.

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 11 juli 2019 – zaak C-298/18 – Grafe en Pohle – Duitsland - ECLI:EU:C:2019:593 – conclusie

Overgang onderneming - Overneming door een nieuwe onderneming van activiteiten van een andere onderneming na een aanbestedingsprocedure

Richtlijn 2001/23/EG. Het betreft een geding tussen de vorige en de nieuwe exploitant van een plaatselijke busdienst. De verwijzende rechter stelt de vraag of er hier sprake was van overgang van onderneming in de zin van richtlijn 2001/23 als er geen substantiële overgang van materiële activa heeft plaatsgevonden, maar de meerderheid van het personeel dat in dienst was bij de vorige exploitant door de nieuwe exploitant in dienst is genomen. Ook vraagt de verwijzende rechter of het arrest van het Hof in de zaak Liikenne, dat de toepassing betreft van EU-wetgeving inzake rechten van werknemers bij de overgang van ondernemingen die een dienst voor openbaar busvervoer exploiteren, in dit geval van toepassing is.

A-G: Bij de vaststelling of een economische eenheid haar identiteit heeft behouden, en dus of er sprake is van een overgang van een onderneming in de zin van artikel 1, lid 1, onder b), van richtlijn 2001/23/EG dient de nationale rechter:

- volledig rekening te houden met de hoofddoelstelling van die richtlijn om werknemers te beschermen en hun rechten bij een verandering van werkgever te waarborgen, en*
- alle feiten en omstandigheden met betrekking tot de betrokken transactie te beoordelen, waaronder wettelijke, technische en milieueisen die de exploitatie van de betrokken bedrijfsactiviteit raken.*

Als de overgang van belangrijke materiële activa in de praktijk door dergelijke wettelijke, technische en milieueisen is uitgesloten, moet de nationale rechter dat aspect van de transactie niet als noodzakelijkerwijs doorslaggevend beschouwen bij de beslissing of er een overgang van een onderneming in de zin van artikel 1, lid 1, onder b), van richtlijn 2001/23 heeft plaatsgevonden.

HvJ – CONCLUSIE A-G TANCHEV – 11 juli 2019 – zaak C-447/18 – Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava e.a. – Slowakije - ECLI:EU:C:2019:610 – conclusie

Nationaliteitsvereiste - Recht op een aanvullende prestatie - Winnen van medailles tijdens de Olympische Spelen en andere internationale kampioenschappen

Verordening (EG) nr. 883/2004. Het hoofdgeding stelt het Hof in de gelegenheid zijn rechtspraak te ontwikkelen inzake de omstandigheden waarin aanvullingen op socialezekerheidsuitkeringen die zijn voorbehouden aan staatsburgers van een bepaalde lidstaat moeten worden uitgebreid naar alle Unieburgers die in die lidstaat wonen. De in deze zaak aan de orde zijnde aanvulling wordt toegekend voor het winnen van medailles tijdens de Olympische Spelen en andere Europese en internationale sportevenementen. Het betreft een ongewoon geschil omdat het niet voortvloeit uit de uitoefening

van rechten op vrij verkeer, maar uit het feit dat Tsjecho-Slowakije, vóór de toetreding van de Tsjechische Republiek en de Slowaakse Republiek tot de Europese Unie op 1 mei 2004, in twee afzonderlijke staten is uiteengevallen. Daardoor kan een Tsjechisch staatsburger die in Slowakije zijn woonplaats heeft en een beroep doet op de aanvullende prestatie van de Slowaakse socialezekerheidsinstanties niet worden beschouwd als migrerende werknemer, aangezien hij ruim vijftig jaar binnen de grenzen van de huidige soevereine staat Slowakije heeft gewoond. De verwijzende rechter wil weten of een dergelijke persoon zich niettemin kan beroepen op verordening (EG) nr. 883/2004 en het recht op socialezekerheidsvoorzieningen en sociale voordelen op grond van artikel 34 van het Handvest om de aanvullende prestatie te verkrijgen.

A-G: Artikel 1, onder w), artikel 4 en artikel 5 van verordening (EG) nr. 883/2004 gelezen in samenhang met het in artikel 34, leden 1 en 2, EU Handvest vervatte recht op socialezekerheidsvoorzieningen en op sociale voordelen kunnen niet aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan de toepassing van een bepaling van nationaal recht op grond waarvan het Slowaakse socialezekerheidsorgaan rekening houdt met de nationaliteit van de aanvrager als fundamentele voorwaarde met het oog op de vaststelling van het recht van sporters die voor het land zijn uitgekomen op een aanvulling op het ouderdomspensioen, ook indien een ander wettelijk vereiste, te weten deelname in een nationale afvaardiging van de rechtsvoorgangers, waaronder de Tsjecho-Slowaakse Socialistische Republiek, eveneens deel uitmaakt van die bepaling van nationaal recht.

**PREJUDICIELE VERWIJZING – Nederland – Centrale Raad van Beroep – 22 augustus 2019
- [ECLI:NL:CRVB:2019:2782](#)**

Medische behandelingen in een andere lidstaat - Niet geplande zorg

Richtlijn 2011/24/EU. Artikel 56 VWEU. Appellante woont met haar echtgenoot in België en ontvangt een pensioen op grond van de Algemene Ouderdomswet uit Nederland. Ten tijde van het geding had appellante op grond van artikel 24 van Verordening (EG) nr. 883/2004 (Vo 883/2004) recht op zorg in België ten laste van Nederland. Voor dit recht op zorg is appellante op grond van artikel 69 van de Zorgverzekeringswet in verbinding met artikel 30 van Vo 883/2004 een bijdrage verschuldigd.

Appellante heeft een onderzoek laten uitvoeren in Maastricht. Daar is bij appellante borstkanker graad 2 vastgesteld. Appellante heeft vervolgens een second opinion laten verrichten in Duitsland. Tijdens die second opinion is borstkanker graad 3 geconstateerd. Op 20 maart 2015 heeft bij appellante in dit ziekenhuis in Duitsland een borstoperatie plaatsgevonden en op 25 maart 2015 zijn daar bij haar nog lymfeklieren verwijderd. Vervolgens heeft appellante in dat ziekenhuis nabehandelingen, waaronder bestralingen, ondergaan.

Appellante stelt zich op het standpunt dat – afgezien van de second opinion – bij de behandelingen in Duitsland sprake was van niet geplande zorg. Zij heeft er daarbij op gewezen dat tijdens de geplande second opinion in Duitsland bleek dat sprake was van borstkanker graad 3 en dat een niet geplande noodoperatie nodig was omdat ook uitzaaiingen in de lymfe van de oksel zijn geconstateerd.

Het CAK heeft aan appellante toestemming voor de geplande medische behandeling (second opinion) onthouden, nu de toestemming niet vooraf is gevraagd.

Prejudiciële vragen: 1. Moet Richtlijn 2011/24/EU aldus worden uitgelegd dat personen bedoeld in artikel 24 van Verordening (EG) nr. 883/2004, die in het woonland voor rekening van Nederland verstrekkingen ontvangen, maar die in Nederland niet verzekerd zijn krachtens de wettelijke ziektekostenverzekeringen, zich rechtstreeks kunnen beroepen op die richtlijn voor het toekennen van vergoeding van kosten van verleende zorg?

Zo nee, 2. Volgt uit artikel 56 van het VWEU dat in een geval als het onderhavige het niet toekennen van een vergoeding voor in een andere lidstaat dan het woon- of pensioenland verleende zorg, een ongerechtvaardigde belemmering vormt voor het vrij verkeer van diensten?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje – 15 juli 2019 – zaak C-300/19 - Marclean Technologies*

Collectief ontslag – Berekening referentieperiode

Richtlijn 98/59/EG. Verzoekster is na een periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid ontslagen. Verweerder heeft erkend dat het ontslag onrechtmatig was, waarna zij een schadevergoeding heeft betaald. Verzoekster heeft verzocht om nietigverklaring van het ontslag. In dezelfde periode heeft verweerder alle activiteiten gestaakt en zijn 29 personen 'vrijwillig' weggegaan bij de onderneming en direct in dienst getreden van de onderneming Risk Steward. Bijgevolg wordt aangenomen dat er een collectief ontslag heeft plaatsgevonden. Verzoekster constateert dat indien de termijn van 90 dagen aanvangt op de datum van haar ontslag, het aantal ontslagen de vastgestelde limiet overschrijdt en er bijgevolg sprake is van een collectief ontslag.

De vraag is o.a. of de referentieperiode van 30 of 90 dagen die is vastgesteld om te bepalen of er sprake is van collectief ontslag, altijd moet worden berekend met de datum van het individuele ontslag als einddatum.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Frankrijk – 25 juli 2019 – zaak C-463/19 - Syndicat CFTC du personnel de la Caisse primaire d'assurance maladie de la Moselle*

Ouderschapsverlof voor vaders

Richtlijn 2006/54/EG. Verzoeker is werknemer en vader van een dochter, geboren op 5 april 2016. Hij heeft op grond van artikel 46 van de cao opvoedingsverlof aangevraagd. Dit is geweigerd, omdat dit zou zijn voorbehouden aan vrouwen. Verzoeker wijst erop dat in tegenstelling tot artikel 45, dat betrekking heeft op zwangerschapsverlof, artikel 46 geen verband houdt met een overweging van lichamelijke aard. Evenwel heeft de Cour de cassation in 2017 bepaald dat een mannelijke werknemer in het geheel geen beroep kan doen op het in artikel 46 van de cao genoemde verlof.

De verwijzende rechter twijfelt aan de verenigbaarheid van het arrest van de Cour de cassation met het Unierecht dat het recht op gelijke behandeling van mannen en vrouwen op alle gebieden – inclusief werkgelegenheid, beroep en beloning – vastlegt.

PREJUDICIELE VERWIJZING – België - 29 juli 2019 – zaken C-407/19 en C-471/19 - Katoen Natie Bulk Terminals et General Services Antwerp e.a.*

Vrij verkeer werknemer – Vrijheid van vestiging - Havenarbeiders

Artikelen 34, 35, 45, 49, 56, 101, 102, en 106, lid 1 VWEU. Artikelen 15 en 16 EU Handvest. In essentie wil de verwijzende rechter, de Belgische Raad van State, in zaak C-407/19 weten of de maatregelen met betrekking tot havenarbeiders een belemmering vormen voor het vrij verkeer (goederen, werknemers, vestiging). Per maatregel is een prejudiciële vraag gesteld. In zaak C-471/19 verzoekt de rechter in wezen of er alleen maar erkende havenarbeiders mogen worden aangenomen voor werk dat geen havenarbeid behelst, of dat deze regeling in strijd is met de vrijheid van vestiging en artikelen 15 en 16 van het Handvest. Tot slot vraagt de rechter zich in zaak C-471/19 af of er een mogelijkheid bestaat tot tijdelijke handhaving van de huidige wetgeving om zo de rechtszekerheid te bewaren.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje – 28 augustus 2019 – zaak C-462/19 – ASOPORT*

Stuwagediensten - Vrijheid van indienstneming van havenarbeiders – Raamovereenkomst

Samenvatting onder: Mededinging

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – 19 juli 2019 – prejudiciële verwijzing - zaak C-631/17 - Hoge Raad – Inspecteur van de belastingdienst - ECLI:NL:HR:2019:1201

SZ – Letse zeevarende werkt in dienst van NL bedrijf op een zeeschip onder de vlag van de Bahama's

Verordening 883/2004. Prejudiciële vragen van de Rechtbank Zeeland-West-Brabant aan de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft bij eerdere tussenbeslissing de eerste vraag van de rechtbank aan het HvJ EU doorspeeld en de tweede vraag zelf beantwoord. Thans geeft de Hoge Raad een eindbeslissing.

Hoge Raad: Op grond van artikel 11, lid 3, onderdeel e), van Verordening 883/2004 is de wetgeving van het woonland (Letland) van toepassing op een belanghebbende die in Letland woont, de Letse nationaliteit heeft, in dienst van een in Nederland gevestigde werkgever als zeevarende werkzaam is op een zeeschip dat onder de vlag van de Bahama's vaart, en zijn werkzaamheden aan boord van dat schip verricht buiten het grondgebied van de Europese Unie.

Op vraag 2 moet worden geantwoord dat als gevolg van de aanwijzing door Verordening 883/2004 van de Letse nationale wetgeving als toepasselijke wetgeving niet hoeft te worden onderzocht of deze wetgeving voor een persoon in een situatie als die van belanghebbende voorziet in aansluiting bij enig stelsel van sociale zekerheid.

RECHTSPRAAK NL – Gerechtshof Den Bosch - 28 augustus 2019 - ECLI:NL:GHSHE:2019:3141

Rijnvarenden - Voorkomen van dubbele heffing van sociale verzekeringspremies

Verordening (EG) nr. 987/2009. Verordening (EG) nr. 883/2004. Het onderzoek is geschorst totdat de in de tussenuitspraken van Hof 's-Hertogenbosch van 19 april 2018, nr. 16/03715, ECLI:NL:GHSHE:2018:1644 en van 19 april 2018, nr. 16/03797, ECLI:NL:GHSHE:2018:1665 aan de Hoge Raad voorgelegde prejudiciële vragen zijn beantwoord.

Van belanghebbende zijn in Luxemburg sociale verzekeringspremies geheven. Van belanghebbende worden ook in Nederland premies volksverzekeringen geheven. Sinds 1 mei 2010 zijn Unierechtelijke procedurevoorschriften erop gericht te voorkomen dat twee of meer lidstaten van dezelfde persoon sociale verzekeringspremies heffen. Daartoe moeten lidstaten met elkaar in overleg treden en in overleg tot het oordeel komen in welke lidstaat een persoon verzekerings- en premieplichtig is. Van een dergelijke vereiste loyale samenwerking tussen Nederland en Luxemburg blijkt in deze zaak niets.

De Belastingdienst stelt niet het bevoegde orgaan te zijn om in overleg te treden met Luxemburg, dus hij heft de premie volksverzekeringen ongeacht of in Luxemburg al is geheven. De SVB is wel het bevoegde orgaan om in overleg te treden met Luxemburg, maar omdat zij in Nederland niet over de heffing gaat treedt zij niet in overleg met Luxemburg om de aldaar reeds geheven sociale verzekeringspremies door Luxemburg aan Nederland op de voet van artikel 73 van de toepassingsverordening te laten betalen en deze Luxemburgse premies (door de Belastingdienst) te (laten) verrekenen met de aanslag. Aldus wordt in Nederland doordat de bevoegdheden zijn verdeeld over de SVB en de Belastingdienst belanghebbende geconfronteerd met een dubbele heffing.

Om dubbele heffing van sociale verzekeringspremies alsnog ongedaan te maken vermindert de belastingrechter de belastingaanslagen voor de in Nederland geheven premie volksverzekeringen met de bedragen die geacht worden in Luxemburg te zijn geheven.

Voor de periode tot 1 april 2012 heeft de SVB een besluit genomen dat het oude Rijnvarendenverdrag van toepassing is, omdat belanghebbende in Zwitserland heeft gevaren. Het Rijnvarendenverdrag voorziet niet in een zelfde soort dwingende regeling als opgenomen is in toepassingsverordening om de verzekerings- en premieplicht van werknemers die werken in twee of meer staten vóóraf te coördineren en/of een dubbele heffing achteraf ongedaan te maken door verrekening in Nederland van in een andere lidstaat reeds geheven premies sociale verzekeringen. De belastingrechter volgt de SVB voor de periode tot 1 april 2012.

**RECHTSPRAAK NL – Gerechtshof Den Bosch - 28 augustus 2019 -
ECLI:NL:GHSHE:2019:3140**

Rijnvarenden - Voorkomen van dubbele heffing van sociale verzekeringspremies

Verordening (EG) nr. 987/2009. Verordening (EG) nr. 883/2004. Eindbeslissing na HR 16 november 2018, nr. 18/04103, [ECLI:NL:HR:2018:2114](#). De Hoge Raad ziet in deze beslissing af van beantwoording van de prejudiciële vragen omdat de eerste vraag reeds is beantwoord en de tweede vraag niet ter zake dienend is.

Van belanghebbende zijn in Luxemburg sociale verzekeringspremies geheven. Van belanghebbende worden ook in Nederland premies volksverzekeringen geheven. Van een vereiste loyale samenwerking tussen Nederland en Luxemburg blijkt in deze zaak niets.

Om dubbele heffing van sociale verzekeringspremies alsnog ongedaan te maken vermindert de belastingrechter de belastingaanslagen voor de in Nederland geheven premie volksverzekeringen met de bedragen die geacht worden in Luxemburg te zijn geheven.

RECHTSPRAAK NL – einduitspraak na prejudiciële vragen aan de HR – Gerechtshof Den Bosch - 28 augustus 2019 - ECLI:NL:GHSHE:2019:3139

Rijnvarenden - Voorkomen van dubbele heffing van sociale verzekeringspremies

Verordening (EG) nr. 987/2009. Verordening (EG) nr. 883/2004. Eindbeslissing na HR 5 oktober 2018, 18/01619, [ECLI:NL:HR:2018:1725](#). De door het Hof voorgelegde prejudiciële vragen stellen in de kern de vraag aan de orde welke betekenis een door de SVB verstrekte verklaring als bedoeld in artikel 19 van Verordening 987/2009 heeft voor de heffing van premie voor de Nederlandse sociale verzekeringen. De HR heeft een aantal vragen daarover beantwoord.

Het Hof beslist nu dat zonder vaststelling door de SVB (door een besluit of A1-verklaring) dat een belanghebbende in Nederland premieplichtig is voor de volksverzekeringen, de Belastingdienst niet mag heffen

Zonder vaststelling door de SVB (door een besluit of A1-verklaring) dat een belanghebbende in Nederland premieplichtig is voor de volksverzekeringen mag de Belastingdienst niet heffen.

RECHTSPRAAK NL – einduitspraak na prejudiciële vragen aan de HR – Gerechtshof Den Bosch - 28 augustus 2019 - ECLI:NL:GHSHE:2019:3138

Verordening (EG) nr. 987/2009. Verordening (EG) nr. 883/2004. Eindbeslissing na HR 5 oktober 2018, 18/01620, [ECLI:NL:HR:2018:1838](#). De Hoge Raad heeft de prejudiciële vragen beantwoord overeenkomstig de beantwoording van de vragen die zijn gesteld in [ECLI:NL:HR:2018:1725](#).

De SVB heeft de beslissing van de Centrale Raad van Beroep dat belanghebbende premieplichtig is voor de sociale verzekeringen in België gevolgd. De Inspecteur conformeert zich aan die beslissing. Belanghebbende krijgt gelijk.

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en burgerschap (S – V)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 12 juli 2019 – M.J. t. Nederland - [49259/18](#)

Artikel 3 EVRM. Artikel 13 EVRM. Klagers aanvraag voor asiel is afgewezen. Hij klaagt dat er in Kabul *no internal flight alternative exists*. Verder zegt hij geen effectief rechtsmiddel te hebben om op te komen tegen de schending van artikel 3 EVRM.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 12 juli 2019 – Z.H. t. Nederland - [45582/18](#)

Artikel 3 EVRM. Klager is een Afghaanse vrouw die na een paar maanden in Nederland gestudeerd te hebben en gewerkt te hebben voor een Duitse NGO, asiel heeft aangevraagd in Nederland. Die aanvraag is afgewezen omdat zij volgens de Nederlandse autoriteiten geen risico loopt om bedreigd te worden door de Taliban. Klager zegt dat zij wel dat risico loopt omdat zij een verwesterde vrouw is.

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-89/18 – A – Denemarken - [ECLI:EU:C:2019:580](#) – conclusie – arrest

Gezinshereniging Turkse werknemer - Aanvullende voorwaarde - Nieuwe beperking

Associatieovereenkomst EEG-Turkije. Besluit nr. 1/80. De verwijzende rechter wil weten of een nationale maatregel die de gezinshereniging tussen een Turkse werknemer die legaal in de betrokken lidstaat verblijft, en zijn Turkse echtgenote onderwerpt aan de voorwaarde dat de binding van het paar met Denemarken groter is dan die met een ander land, een nieuwe beperking vormt in de zin van artikel 13 van besluit nr. 1/80.

Hof: Artikel 13 van besluit nr. 1/80 moet aldus worden uitgelegd dat een nationale maatregel die de gezinshereniging tussen een legaal in de betrokken lidstaat verblijvende Turkse werknemer en zijn/haar echtgeno(o)t(e) onderwerpt aan de voorwaarde dat zij een grotere binding hebben met deze lidstaat dan met een derde land, een „nieuwe beperking” in de zin van deze bepaling vormt. Een dergelijke beperking is niet gerechtvaardigd.

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-556/17 – Torubarov – Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2019:626](#) – conclusie – arrest

Subsidiaire bescherming – Besluit van semi-rechterlijke orgaan mag door rechter slechts vernietigd en niet gewijzigd worden

Richtlijn 2013/32/EU. Artikel 47 EU Handvest. In 2015 heeft de Hongaarse wetgever de bevoegdheid waarover rechterlijke instanties beschikten bij de toetsing van administratieve beslissingen inzake asielaanvragen, aldus aangepast dat zij een beslissing niet meer rechtstreeks kunnen *wijzigen*, maar enkel *nietig* kunnen *verklaren* en de zaak terugverwijzen. Bijgevolg kunnen de nationale rechterlijke instanties dergelijke beslissingen niet vervangen wanneer zij deze onwettig achten. Zij kunnen de beslissing enkel nietig verklaren en de zaak terugverwijzen naar de administratieve autoriteit met het oog op vaststelling van een nieuwe beslissing.

Hof: Artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32/EU, gelezen in het licht van artikel 47 EU Handvest moet aldus worden uitgelegd dat in omstandigheden, waarin een rechter in eerste aanleg na een volledig en ex nunc onderzoek van alle relevante feitelijke en juridische gegevens, heeft vastgesteld dat deze verzoeker overeenkomstig de criteria van richtlijn 2011/95/EU, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming, deze bescherming moet krijgen om de reden die hij ter ondersteuning van zijn verzoek aanvoert, maar een semi-rechterlijk of administratief orgaan vervolgens een andersluidende beslissing neemt zonder daarbij aan te tonen dat er sprake is van nieuwe elementen die een nieuwe beoordeling van de behoefte aan internationale bescherming van deze verzoeker rechtvaardigen, deze rechter deze niet met zijn eerdere vonnis overeenstemmende beslissing moet wijzigen en zijn eigen beslissing inzake het verzoek om internationale bescherming

in de plaats moet stellen door indien nodig de nationale regeling die hem verbiedt aldus te handelen, buiten toepassing te laten.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 11 juli 2017 – zaak C-380/18 – E.P. - Nederland – Raad van State – ECLI:EU:C:2019:609 – conclusie

Schengengrenscodes - Begrip 'bedreiging van de openbare orde' – Ernstige verdenking strafbaar feit kan onder omstandigheden voldoende zijn

Verordening (EU) 2016/399. Moeten de nationale autoriteiten bij het nemen van een besluit, waarbij zij vaststellen dat de voorwaarde voor toegang tot het grondgebied van de Unie, zoals vastgesteld in artikel 6, lid 1, onder e), van verordening (EU) 2016/399 niet of niet meer wordt vervuld, de persoonlijke gedragingen van de betrokken onderdaan van een derde land beoordelen en tot de slotsom komen dat sprake is van een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging die een fundamenteel belang van de samenleving aantast of mogen zij uitgaan van de enkele verdenking dat deze onderdaan een ernstig strafbaar feit heeft gepleegd?

A-G: Artikel 6, lid 1, onder e), van verordening (EU) 2016/399, gelezen in samenhang met artikel 20 Schengengrenscodes moet aldus worden uitgelegd dat, teneinde het illegale karakter van het verblijf van een onderdaan van een derde land vast te stellen, de nationale autoriteiten, die over een ruime beoordelingsmarge beschikken, niet verplicht zijn hun besluit te baseren op de persoonlijke gedragingen van die onderdaan die een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving moeten vormen.

Artikel 6, lid 1, onder e), van verordening (EU) 2016/399, gelezen in samenhang met artikel 20 Schengengrenscodes moet aldus worden uitgelegd dat een bedreiging voor de openbare orde in beginsel kan voortvloeien uit het loutere bestaan van een ernstige verdenking dat de betrokken onderdaan van een derde land een strafbaar feit heeft gepleegd. Bij de uitoefening van hun ruime beoordelingsmarge dienen de nationale autoriteiten hun besluit evenwel op specifieke feiten te baseren en het evenredigheidsbeginsel te eerbiedigen.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 11 juli 2017 – zaak C-381/18 en C-38/18 – G.S. en V.G. - Nederland – Raad van State – ECLI:NL:RVS:2018:1738 - ECLI:NL:RVS:2018:1739 - ECLI:EU:C:2019:608 – conclusie

Gezinshereniging – Weigering verlenging verblijfstitel van een gezinslid - Openbare orde

Richtlijn 2003/86/EG. Lidstaten hebben op grond van richtlijn 2003/86/EG de mogelijkheid om in bepaalde gevallen gezinshereniging te weigeren. De vraag rijst dan binnen welke grenzen zij hun beoordelingsbevoegdheid dienen uit te oefenen. In de onderhavige gevoegde zaken wordt het Hof verzocht vast te stellen of de nationale autoriteiten, wanneer zij om redenen van openbare orde besluiten de toegang tot het grondgebied van de Unie te weigeren, een verblijfsvergunning in te trekken of verlenging daarvan te weigeren, zich daarbij moeten baseren op de persoonlijke gedragingen van de onderdaan van een derde land die een gezinslid is van een andere derdelander die reeds rechtmatig op het grondgebied van de Unie verblijft, en of dit gedrag een daadwerkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging moet vormen die een fundamenteel belang van de samenleving aantast.

A-G: Het Hof is krachtens artikel 267 VWEU bevoegd om artikel 6 van richtlijn 2003/86/EG uit te leggen in een situatie, waar de verwijzende rechter zich moet uitspreken over de afwijzing van een verzoek om toegang en verblijf van een onderdaan van een derde land die een gezinslid is van een Unieburger die geen gebruik heeft gemaakt van zijn recht van vrij verkeer, omdat het nationale recht deze bepaling rechtstreeks en onvoorwaardelijk van toepassing heeft verklaard op dergelijke situaties.

Artikel 6, lid 2, van richtlijn 2003/86 juncto artikel 17 van deze richtlijn verzet zich niet tegen een nationale praktijk volgens welke de verblijfsvergunning van een tot een gevangenisstraf veroordeelde onderdaan van een derde land, kan worden ingetrokken of verlenging daarvan kan worden geweigerd om redenen van openbare orde, voor zover de beoordeling ook gebaseerd is op een afweging van de in geding zijnde belangen. Daarbij moet rekening worden gehouden met o.a. de aard en de hechtheid van de gezinsband en het bestaan van familiebanden of culturele of sociale banden met

het land van herkomst van de derdelander wiens verblijfsvergunning zij overwegen in te trekken dan wel niet te verlengen. Het is aan de verwijzende rechter om na te gaan of de praktijk van de nationale autoriteiten aan deze eisen voldoet.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2003/86 juncto artikel 17 van deze richtlijn verzet zich niet tegen een nationale praktijk volgens welke de afgifte van een verblijfsvergunning wordt geweigerd aan een bij herhaling strafrechtelijk veroordeelde onderdaan van een derde land die een gezinslid is van een andere, zich reeds op het grondgebied van een lidstaat bevindende onderdaan van een derde land, bij wie hij zich met het oog op gezinshereniging wenst te voegen, voor zover de beoordeling per geval door de nationale autoriteiten ook is gebaseerd op een afweging van de in geding zijnde belangen. Daarbij moet o.a. rekening gehouden worden met de aard en de hechtheid van de gezinsband en het bestaan van familiebanden of culturele of sociale banden met het land van herkomst. Het is aan de verwijzende rechter om na te gaan of de praktijk van de nationale autoriteiten aan deze eisen voldoet.

PREJUDICIELE VERWIJZING – België – 10 juli 2019 – zaak C-402/19 - Centre public d'action sociale de Seraing

Illegaal verblijf - Medische behandeling – Bijstandsuitkering

Richtlijn 2008/115. Artikelen 19 en 47 EU. Handvest Appellant (LM) heeft de Congolesse nationaliteit en is de vader van een in 1999 geboren dochter (R). De medische toestand van R is zeer ernstig en de artsen vinden dat de continue aanwezigheid van haar vader aan haar zijde onmisbaar is. Aan appellant is een sociale bijstandsuitkering verleend. Vanaf april 2017 is de uitkering stopgezet omdat zijn dochter meerderjarig was geworden. Volgens de arbeidsrechtbank is die beslissing gegrond. Appellant heeft daartegen hoger beroep ingesteld.

Prejudiciële vraag: Is artikel 57, van de Belgische wet in strijd met EU recht en de artikelen 7 en 21 EU Handvest zoals uitgelegd door het Abdida-arrest van 18 december 2014 van het Hof (C-562/13) voor zover dat artikel ertoe leidt dat niet in de mate van het mogelijke wordt voorzien in de elementaire levensbehoeften van een illegaal op het grondgebied van een lidstaat verblijvende derdelander in afwachting van de beslissing op het annulatie- en schorsingsberoep dat hij in zijn naam alsook [in zijn hoedanigheid] van vertegenwoordiger van zijn toen nog minderjarige kind heeft ingesteld tegen een beslissing waarbij zij werden gelast het grondgebied van een lidstaat te verlaten, terwijl, in de tweede plaats, dat thans meerderjarige kind aan een ernstige ziekte lijdt en het door de tenuitvoerlegging van die beslissing mogelijk wordt blootgesteld aan een ernstig risico op een snelle en onomkeerbare verslechtering van haar gezondheidstoestand en voorts de artsen van oordeel zijn dat de aanwezigheid van die ouder bij zijn meerderjarige kind onmisbaar is vanwege haar kwetsbaarheid die voortvloeit uit haar gezondheidstoestand (terugkerende aanvallen van sikkelcelanemie en noodzaak van een chirurgische ingreep teneinde verlamming te voorkomen)?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 17 juli 2019 – zaak C-454/19 - Statsanwaltschaft Heilbronn*

Vrij verkeer Unieburger - Ouderlijk gezag over onhandelbaar kind - Strafbaarstelling voor verlaten grondgebied EU

Samenvatting onder: Familieleven, familierecht en jeugdrecht

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje – 7 augustus 2019 – zaak C-448/19 - Subdelegación del Gobierno en Guadalajara*

Verwijderingsmaatregel langdurig ingezetene – Ernstige bedreiging openbare orde - Voldoende geïntegreerd?

Richtlijn 2001/40/EG. Richtlijn 2003/109/EG. Verzoeker is een Marokkaanse staatsburger met een vergunning tot langdurig verblijf. Hij blijkt een aantal keer veroordeeld te zijn wegens diefstal met geweldpleging of bedreiging (met letselschade) en wegens een drugsdelict. Drie van die veroordelingen waren vrijheidsstraffen van meer dan één jaar. Als gevolg hiervan hebben de autoriteiten een verwijderingsmaatregel toegepast samen met een inreisverbod van vijf jaar.

Verzoeker heeft hiertegen beroep ingesteld en aangevoerd dat hij volledig geïntegreerd is in de Spaanse samenleving en erop gewezen dat hij familie- en professionele banden had met Spanje. Volgens verzoeker was het verwijderingsbesluit nietig omdat de banden met Spanje niet in overweging zijn genomen.

In recente arresten heeft de Tribunal Supremo erop gewezen dat naast artikel 12 van richtlijn 2003/109 ook richtlijn 2001/40 met name artikel 1 en 3 van toepassing zijn. Volgens de Tribunal Supremo ondersteunen die artikelen het verwijderingsbesluit van een bevoegde instantie, met als gevolg dat langdurig ingezetenen die voor strafbare feiten zijn veroordeeld tot straffen van meer dan één jaar automatisch kunnen worden verwijderd zonder dat de bepalingen van artikel 12 richtlijn 2003/109 van toepassing zijn. De verwijzende rechter is van oordeel dat de uitlegging van richtlijn 2001/40 door de Tribunal Supremo in strijd is met de rechtspraak van het Hof en met de latere richtlijn 2003/109, waarvan artikel 12 duidelijk iedere uitlegging verbiedt die een onvoorwaardelijk en automatisch verwijderingsbesluit mogelijk maakt.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 13 augustus 2019 – [zaak C-507/19](#) – [Bundesrepublik Deutschland](#)*

Staatloze Palestijn – Langdurig verblijf in andere zone van de UNRWA dan waar hij heeft verzocht om bescherming van de UNRWA

Richtlijn 2011/95/EU. Vluchtelingenverdrag. Verzoeker is een staatloze Palestijn. Hij vordert dat hem van rechtswege de vluchtelingenstatus wordt verleend. De Duitse federale dienst voor migratie en vluchtelingen heeft verzoeker de subsidiairebeschermingsstatus toegekend. Voor het overige werd zijn verzoek afgewezen. De bestuursrechter in eerste aanleg heeft verweerster gelast verzoeker de vluchtelingenstatus te verlenen, op grond dat verzoeker met vervolging is bedreigd. Verweerster voert aan dat moet worden nagegaan of de toepassing van artikel 12(1)a tweede volzin van richtlijn 2011/95 is uitgesloten wanneer een staatloze Palestijn die in aanmerking komt voor bescherming of bijstand van de UNRWA, langdurig verblijf heeft gehouden in een andere operationele zone van de UNRWA dan die waar hij voorheen een beroep heeft gedaan op de door de UNRWA geboden hulp, en in de operationele zone waar hij vervolgens verblijf heeft gehouden niet heeft verzocht om bescherming of bijstand van de UNRWA.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 28 augustus 2019 – [zaak C-546/19](#) – [Westerwaldkreis](#)*

Niet-migratiegerelateerd inreisverbod – Toepasselijkheid richtlijn?

Richtlijn 2008/448. Verzoeker is in Syrië geboren. Zijn nationaliteit is onbekend. In 1990 is verzoeker samen met zijn ouders naar Duitsland gereisd waar zijn aanvraag om erkenning als vluchteling is afgewezen. Sindsdien verblijft hij op basis van een doorlopend verlengde gedoogstatus in Duitsland. Verzoeker is in 2013 veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar en vier maanden vanwege het werven van leden van een terroristische organisatie en het verspreiden van video- en tekstberichten van islamitische terroristische organisaties. Verweerder heeft verzoeker uitgewezen uit Duitsland en een inreis- en verblijfsverbod opgelegd voor zes jaar (later teruggebracht tot vier jaar). De verwijzende rechter gaat ervan uit dat migratiegerelateerde inreis- en verblijfsverboden zonder beperking onder de richtlijn vallen. Daarentegen dient te worden verduidelijkt of dat ook geldt voor "niet-migratiegerelateerde inreisverboden".

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – 3 juli 2019 – [persbericht RvS](#) – [verwijzing ECLI:NL:RVS:2017:2669](#) – [Beschikking HvJ in zaak C-586/17 \(doorgehaald\)](#) – [ECLI:NL:RVS:2019:2212](#) – [ECLI:NL:RVS:2019:2073](#)

Nieuw asielmotief – Procedurerichtlijn

Richtlijn 2011/95/EU. Richtlijn 2013/32/EU. Bij brief van 8 oktober 2018 heeft de griffie van het Hof aan de verwijzende rechter het arrest van 4 oktober 2018, [Ahmedbekova \(C-652/16\)](#), toegezonden en hem verzocht te kennen te geven of hij in het licht van dat arrest zijn verzoek om een prejudiciële

beslissing wenste te handhaven. De Raad van State heeft het Hof laten weten dat hij dit verzoek om een prejudiciële beslissing niet wenste te handhaven. De zaak is doorgehaald.

Het gaat in deze zaken om twee vreemdelingen die in Nederland asiel hebben aangevraagd. Zij hebben allebei in de beroepsprocedure bij de rechtbank een nieuw asielmotief aangevoerd. De vreemdelingen hebben dit motief dus niet eerder in de procedure bij de staatssecretaris naar voren gebracht. In de zaak van de ene vreemdeling oordeelde de rechtbank dat het nieuw aangevoerde asielmotief moest worden meegenomen, gelet op de Europese Procedurerichtlijn. In de zaak van de andere vreemdeling oordeelde de rechtbank dat de Nederlandse Vreemdelingenwet 2000 hiervoor geen ruimte biedt en dat de vreemdeling een nieuwe aanvraag kon indienen. (bron: persbericht RvS)

RvS: Als een vreemdeling in de beroepsprocedure bij de rechtbank voor het eerst een nieuwe reden naar voren brengt om asiel te vragen (een asielmotief), dan moet de rechtbank altijd onderzoeken of zij dit asielmotief kan meenemen in haar oordeel over het beroep. De rechtbank kan echter oordelen dat het asielmotief te laat is aangevoerd of te weinig concreet is.

ECLI:NL:RVS:2019:2212: Het hoger beroep is beroep gegrond; de uitspraak van de rechtbank Den Haag van 6 september 2016 in zaak nr. 16/18 wordt vernietigd.

ECLI:NL:RVS:2019:2073: De aangevallen uitspraak wordt bevestigd.

- Een nieuw asielmotief in beroep moet altijd worden onderzocht, maar hoeft niet altijd te worden meegenomen (persbericht Raad van State)

**RECHTSPRAAK NL – Raad van State - 16 juli 2019 - EINDUITSPRAAK – verwijzing
ECLI:NL:RVS:2017:2492 – HvJ zaak C-557/17 Y.Z. - ECLI:NL:RVS:2019:2405**

Recht op gezinshereniging – Status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen – Verlies van deze status – Fraude – Geen kennis van de fraude

Richtlijn 2003/86/EG. Richtlijn 2003/109/EG. Artikel 8 EVRM. Een man met de Chinese nationaliteit heeft na een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd voor Nederland in verband met zijn gestelde werkzaamheden als manager van een vennootschap een verblijfsvergunning gekregen. Zijn echtgenote en het in 1991 geboren minderjarige kind van het koppel, beiden met de Chinese nationaliteit, hebben verblijfsvergunningen gekregen in het kader van gezinshereniging met de vader in de zin van richtlijn 2003/86. In 2014 zijn de verschillende aan de vader verleende verblijfsvergunningen regulier met terugwerkende kracht ingetrokken, op grond dat het door hem gestelde dienstverband fictief was omdat de vennootschap waarbij hij in dienst was, geen activiteiten ontplooidde, zodat die vergunningen frauduleus waren verkregen. Daarnaast zijn ook de verblijfsvergunningen die in het kader van gezinshereniging aan de moeder en de zoon waren verleend met terugwerkende kracht ingetrokken. Er is een terugkeerverbod opgelegd.

Kan de verblijfstitel die overeenkomstig richtlijn 2003/86/EG is verleend aan een gezinslid van een derdelander, op basis van door de gezinshereniger verstrekte frauduleuze gegevens worden ingetrokken wanneer de houder ervan niet op de hoogte was van het frauduleuze karakter van die gegevens. Is het voor het verlies van de status van langdurig ingezetene als bedoeld in richtlijn 2003/109/EG, op grond dat deze status is verkregen op basis van frauduleuze gegevens, noodzakelijk dat de houder van deze status op de hoogte was van het frauduleuze karakter van die gegevens?

HvJ: Artikel 16, lid 2, onder a), van richtlijn 2003/86/EG moet aldus worden uitgelegd dat wanneer vervalste documenten zijn overgelegd met het oog op de afgifte van verblijfstitels aan gezinsleden van een onderdaan van een derde land, het feit dat deze gezinsleden niet op de hoogte waren van het frauduleuze karakter van deze documenten, niet belet dat de betrokken lidstaat die titels uit hoofde van deze bepaling intrekt. Overeenkomstig artikel 17 van die richtlijn staat het echter aan de bevoegde nationale instanties om vooraf een geïndividualiseerd onderzoek naar de situatie van die gezinsleden te doen en daarbij een evenwichtige en redelijke beoordeling van alle in het geding zijnde belangen te verrichten.

Artikel 9, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/109/EG moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat onderdanen van derde landen aan wie de status van langdurig ingezetene is toegekend op basis van vervalste documenten, niet op de hoogte waren van het frauduleuze karakter van die documenten, niet belet dat de betrokken lidstaat die status op grond van die bepaling intrekt.

RvS: Het incidenteel hoger beroep van de vreemdelingen, voor zover het de moeder en de zoon betreft, is kennelijk gegrond. Het incidenteel hoger beroep, voor zover het de vader betreft, is ongegrond.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag - 5 juli 2019 - [ECLI:NL:RBDHA:2019:6832](#)

Dublin – Italië - Overname

Verordening (EU) nr. 604/2013. Arresten Ghezelbash en Mengesteab. Is het mogelijk de criteria van hoofdstuk III Dublinverordening meermalen aan de orde te stellen in verschillende lidstaten bij een overnamesituatie?

De (rechts)vraag die gelet op de beroepsgronden in wezen voorligt is of eiser in Nederland een beroep kan doen op de toepasselijkheid van de verantwoordelijkheidscriteria van hoofdstuk III van de Dublinverordening, terwijl eerder reeds een claimakkoord tot stand is gekomen tussen Duitsland en Italië en in Duitsland een Dublinprocedure dienaangaande is afgerond. De rechtbank beantwoordt die rechtsvraag ontkennend en overweegt daartoe het navolgende.

De stelling van eiser dat hij tegen de vaststelling van deze criteria meermalen, dus bij verschillende lidstaten kan opkomen, volgt niet uit het arrest Ghezelbash (ECLI:EU:C:2016:409) noch uit de Dublinverordening zelf. In navolging van hetgeen de Afdeling in haar verwijzingsuitspraken van 27 september 2019 ([ECLI:NL:RVS:2017:2571](#) en [ECLI:NL:RVS:2017:2572](#)) heeft overwogen, leidt de rechtbank uit de artikelen 7 en 20 van de Dublinverordening en de doelstellingen van deze verordening (in samenhang bezien) het tegenovergestelde af, namelijk dat de Dublinverordening beoogt dat slechts één lidstaat is belast met de vaststelling van de verantwoordelijke lidstaat én dat dit de eerste lidstaat is waar het verzoek om internationale bescherming is gedaan. Daarbij is van belang het arrest Mengesteab (ECLI:EU:C:2017:587) van het Hof van 26 juli 2017, waaruit naar voren komt dat aan deze eerste lidstaat waar het eerste verzoek om internationale bescherming is ingediend, een specifieke (bijzondere) rol wordt toebedeeld (punten 93 en 95). Alleen in de lidstaat waar het eerste verzoek is ingediend en alwaar de vaststelling van de verantwoordelijke lidstaat heeft plaatsgevonden (en dus een claimakkoord tot stand is gekomen), kan naar het oordeel van de rechtbank derhalve een beroep worden gedaan op de (on)juiste toepassing van de verantwoordelijkheidscriteria van hoofdstuk III van de Dublinverordening.

Naar het oordeel van de rechtbank leidt deze beperking aangaande de rechtsbescherming niet tot de conclusie dat de nuttige werking van artikel 27, eerste lid, van de Dublinverordening (recht op daadwerkelijk rechtsbescherming) wordt ontnomen nu dat daadwerkelijke rechtsmiddel er is in de 'eerste lidstaat'. Een andere uitleg zou (voorts) indruisen tegen andere doelstellingen van de Dublinverordening.

NOOT – bij HvJ 19 maart 2019, zaak C-444/17 Arib

Return Directive or Criminal Law? The next episode of the series is called Arib ([EU immigration law blog](#))

REGELGEVING EU

- Verordening (EU) 2019/1155 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 810/2009 tot vaststelling van een gemeenschappelijke visumcode (Visumcode), [PB L 188 van 12.7.2019](#)
- Verordening (EU) 2019/1240 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende de oprichting van een Europees netwerk van immigratieverbindingfunctionarissen, [PB L 198 van 25.7.2019](#)

BLOG

What about the makfuls? Kafala, the Family Reunification Directive and Children's Rights ([Leiden law blog](#))

OVERIG

- [Hongarije voor EU-Hof gedaagd om strafbaar stellen ondersteuning van asiel- en verblijfsaanvragen](#)
- [Brussel daagt Hongarije opnieuw voor EU-hof](#)
- [EASO publishes two new country guidance notes on Iraq and Afghanistan](#)
- [Interoperability of European Centralised Databases: Another Nail in the Coffin of Third-Country Nationals' Privacy?](#)
- [Removals continue: the reality of migration policies across Member States](#)

Beginnelsen van gemeenschapsrecht

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-620/17 – Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe – Hongarije - ECLI:EU:C:2019:630 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Lidstaataansprakelijkheid – Nationale herzieningsprocedure en Unierecht

Richtlijn 89/665/EEG. Richtlijn 92/13/EEG. Ten eerste meent Hochtief Hongarije dat de nationale rechter de verzochte herziening had moeten toestaan, teneinde rekening te houden met de eerder in dezelfde zaak gegeven prejudiciële beslissing van het Hof. Ten tweede had hij het Hof een nieuw verzoek om een prejudiciële beslissing moeten voorleggen, zodat het Hof had kunnen nagaan of het Unierecht in de omstandigheden van de zaak een herziening vereiste. Het is in deze context dat het Hof wordt verzocht in essentie drie reeksen vragen te behandelen, over, ten eerste, de gevolgen, volgens het Unierecht, van het feit dat de nationale rechters die de zaak ten gronde hebben behandeld, door toepassing van diverse procedurele beperkingen de prejudiciële beslissing van het Hof niet correct zouden hebben uitgevoerd, ten tweede, de vraag of het Unierecht vereist dat het buitengewone rechtsmiddel van een herziening dat naar nationaal recht in bepaalde situaties openstaat, eveneens kan worden aangewend in het geval van vermeende schendingen van het Unierecht in een situatie als deze in het hoofdgeding, en, ten derde, een aantal elementen die betrekking hebben op de voorwaarden voor lidstaataansprakelijkheid.

Hof: Lidstaataansprakelijkheid voor schade die is toegebracht door de met een Unierechtelijke regel strijdige beslissing van een in laatste aanleg rechtsprekende nationale rechter valt onder de door het Hof met name in punt 51 van het arrest van 30 september 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513), gestelde voorwaarden, zonder evenwel uit te sluiten dat de betrokken staat onder minder beperkende voorwaarden aansprakelijk kan worden gesteld op grond van het nationale recht. Het feit dat die beslissing in kracht van gewijsde is gegaan, sluit die aansprakelijkheid niet uit. Wanneer die aansprakelijkheid wordt ingeroepen, staat het aan de nationale rechter bij wie de schadevordering aanhangig is, om, rekening houdend met alle elementen die de betrokken situatie kenmerken, te beoordelen of de in laatste aanleg rechtsprekende nationale rechter kennelijk in strijd met het toepasselijke Unierecht, met inbegrip van de relevante rechtspraak van het Hof, heeft gehandeld, en daardoor een voldoende gekwalificeerde schending van het Unierecht heeft begaan. Het Unierecht verzet zich daarentegen tegen een nationaalrechtelijke regel die in een dergelijk geval de kosten die een partij als gevolg van de schadeveroorzakende beslissing van de nationale rechter heeft gemaakt, op algemene wijze uitsluit van de te vergoeden schade.

Het Unierecht, met name richtlijn 89/665/EEG en de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid, verzet zich niet tegen de regeling van een lidstaat volgens welke niet voor herziening in aanmerking komt een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van een rechterlijke instantie van die lidstaat waarbij uitspraak is gedaan op een beroep tot nietigverklaring van een handeling van een aanbestedende dienst zonder in te gaan op een vraag die zou worden onderzocht in een eerder arrest van het Hof dat in antwoord op een in het kader van dat beroep tot nietigverklaring ingediend verzoek om een prejudiciële beslissing was geweest. Indien de toepasselijke nationale procedureregels de nationale rechter evenwel de mogelijkheid bieden om terug te komen op een in kracht van gewijsde gegaan vonnis teneinde de uit dit vonnis voortvloeiende situatie in overeenstemming te brengen met een eerdere definitief geworden nationale rechterlijke beslissing waarvan de rechter die dit vonnis heeft gegeven en de partijen in de betrokken zaak reeds

op de hoogte waren, moet overeenkomstig de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid van die mogelijkheid in dezelfde omstandigheden gebruik kunnen worden gemaakt teneinde de situatie in overeenstemming te brengen met het Unierecht, zoals uitgelegd in een eerder arrest van het Hof.

Belastingen

PREJUDICIELE VERWIJZING – Portugal – 8 juli 2019 – zaak C-388/19 – Autoridade Tributária e Aduaneira*

Belastingen - Onroerend goed – Vermogenswinst - Discriminatie - Vrij verkeer

Verzoeker (MK) woont in Parijs en valt onder de Portugese belastingdienst omdat verzoeker in 2002 onroerend goed heeft verworven in Portugal. Verzoeker heeft een aanslag ontvangen van de Portugese belasting- en douanedienst ten bedrage van €24.654,22. Daarbij paste verweerder op de vermogenswinst uit de verkoop van onroerend goed het bijzondere tarief van 28% toe.

Verzet het Unierecht zich tegen een nationale regeling, waardoor vermogenswinst die uit de verkoop van een in een EU-lidstaat gelegen onroerend goed wordt verkregen door een ingezetene van een andere EU-lidstaat naar keuze van de betrokkene niet zwaarder wordt belast dan vermogenswinst die bij ditzelfde soort transactie wordt behaald door een ingezetene van de staat waarin het onroerend goed is gelegen?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Finland – 12 augustus 2019 - zaak C-480/19 - Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö*

ICBE-richtlijn – Collectieve belegging – Winst aangemerkt als inkomsten uit arbeid – Vrijheid van kapitaalverkeer

Richtlijn 2009/65/EG. Artikelen 63 en 65 VWEU. Verzoeker is een natuurlijke persoon uit Finland die in een Luxemburgse beleggingsvennootschap, SICAV, heeft belegd. Dit is een beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal (hierna: bevek) voor collectieve belegging in effecten, gebonden aan de icbe-richtlijn. Verzoeker heeft de centrale belastingcommissie gevraagd hoe de uitgekeerde winstopbrengsten van een Luxemburgse bevek bij de belastingheffing van verzoeker in Finland aangemerkt worden (als inkomsten uit kapitaal of als inkomsten uit arbeid in loondienst?). De centrale belastingcommissie heeft in zijn prealabele beslissing vastgesteld dat de uitgekeerde winstopbrengsten als dividenden zijn aan te merken en dat deze inkomsten als inkomsten uit arbeid in loondienst overeenkomstig §33c(3) wet IB dienen te worden belast. Volgens verzoeker is er sprake van schending van de vrijheid van kapitaalverkeer omdat dit in een hogere belasting resulteert dan bij belastingheffing over uitgekeerde winstopbrengsten van een Fins beleggingsfonds als inkomsten uit kapitaal. De verwijzende rechter stelt vragen over deze kwestie.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Estland – 15 juli 2019 – zaak C-420/19 – Heavyinstall

Belastingenschuld - Conservatoire maatregelen - Noodzaak

Richtlijn 2010/24/EU. De Finse belastingdienst heeft een verzoek tot het nemen van conservatoire maatregelen gedaan bij de Estse rechter met betrekking tot de voldoening van een belastingenschuld van Heavyinstall. Het ging om beschikkingsverboden over voertuigen van Heavyinstall en een beslag op de rekeningen van de onderneming t.w.v. 297.304 EUR. Uit feiten wordt duidelijk dat Heavyinstall en zijn beheerder belasting proberen te ontduiken. In tweede instantie wordt het verzoek tot beslag afgewezen vanwege de niet-aantoonbaarheid van het ontduikingsgevaar en het feit dat het een winstgevendende onderneming betreft. Het hoger beroep door de Finse belastingdienst is afgewezen. Hiertegen is de belastingautoriteit in cassatie gegaan.

Is de rechterlijke instantie van de lidstaat die het verzoek om conservatoire maatregelen heeft ontvangen, bij de beslissing over dit verzoek op grond van het nationale recht (hetgeen voor de aangezochte rechter op grond van artikel 16, lid 1, mogelijk is) gebonden aan de opvatting van de rechterlijke instantie van het land van vestiging van de verzoeker wat betreft de noodzaak en de

mogelijkheid van de conservatoire maatregelen, ingeval aan de rechter een document is overgelegd waarin deze opvatting is neergelegd (artikel 16, lid 1, tweede alinea, laatste zin op grond waarvan in de aangezochte lidstaat geen erkenning, aanvulling of vervanging van dit document wordt verlangd)?

PREJUDICIELE VERWIJZING - Luxemburg – 15 juli 2019 – zaak C-437/19 - État du Grand-duché de Luxembourg

Verstrekken van inlichtingen over belastingplichtigen – Aandeelhoudersregister - Boete

Richtlijn 2011/16/EU. Artikel 47 EU Handvest. Met zijn eerste en tweede vraag wil de verwijzende rechter weten of een verzoek om inlichtingen gedaan kan worden naar een aandeelhoudersregister zonder enige verwijzing naar natuurlijke personen naar wie onderzoek in Frankrijk is ingesteld en een concrete analyse van de groep waarvan inlichtingen worden verzocht (ter voorkoming van "fishing expeditions"). Daarnaast een vraag over wanneer een boete wordt opgelegd voordat het bevel waarop deze boete ziet, definitief geworden is.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje – 7 juli 2019 – zaak C-443/19 - Vodafone España*

Exclusieve gebruiksrechten radiofrequenties – Spectrumbijdrage – Aanvullende belasting – Dubbele belastingheffing?

Samenvatting onder: Diensten

PREJUDICIELE VERWIJZING – Italië – 15 augustus 2019 – zaken C-478/19 en C-479/19 UBS Real Estate e.a. *

Dubbele belastingen – Register- en kadasterbelasting

Artikelen 18, 49, en 63 VWEU. Overeenkomst tussen de Italië en Duitsland. Verzoekster is een beheervenootschap van een vastgoedfonds naar Duits recht. Zij heeft de Italiaanse belastingdienst verzocht om teruggave van de te veel betaalde register- en kadasterbelasting ten belope van €802.400,-. De belastingdienst heeft het verzoek stilzwijgend afgewezen waartegen verzoekster in beroep is gegaan. Staat het communautair recht in de weg aan de toepassing van een nationale bepaling waarin de verlaging van de register- en kadasterbelasting enkel is voorbehouden aan gesloten vastgoedfondsen (en dus niet aan open vastgoedfondsen)?

REGELGEVING EU

Nieuwe EU-regeling voor het oplossen van belastinggeschillen tussen lidstaten (ECER)

REGELGEVING NL

Wet van 10 juli 2019, houdende Invoering van een wettelijk mechanisme ten behoeve van de beslechting van belastinggeschillen tussen lidstaten van de Europese Unie (Wet fiscale arbitrage), Staatsblad 2019, nr. 261

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – 11 juli 2019 – zaak C-91/18 – Commissie/Griekenland (Tsipouro) – ECLI:EU:C:2019:600 – persbericht – geen conclusie – arrest

Accijnstarief voor tsipouro en tsikoudia – Niet nakoming

Artikel 110 VWEU. Richtlijn 92/83/EEG. Richtlijn 92/84/EEG. Verordening (EG) nr. 110/2008.

Hof: Griekenland is de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens de artikelen 19 en 21 van richtlijn 92/83/EEG, gelezen in samenhang met artikel 23, lid 2, daarvan, doordat zij een wettelijke regeling heeft vastgesteld en gehandhaafd volgens welke op door zogenoemde systematische distilleerderijen vervaardigde tsipouro en tsikoudia een accijnstarief wordt toegepast dat 50 % lager ligt dan het normale nationale tarief, en krachtens de artikelen 19 en 21 van richtlijn 92/83, gelezen in samenhang met artikel 22, lid 1, daarvan en met artikel 3, lid 1, van richtlijn 92/84/EEG doordat zij een wettelijke regeling heeft vastgesteld en gehandhaafd volgens welke, onder de voorwaarden van die regeling, een aanzienlijk lager accijnstarief wordt toegepast op door kleine, zogenoemde occasionele, distilleerders vervaardigde tsipouro en tsikoudia.

Belastingen, btw (Fi - S)

HvJ – ARREST – 3 juli 2019 – zaak C-242/18 – UniCredit Leasing – ECLI:EU:C:2019:558 – geen conclusie – arrest

Verbreking leaseovereenkomst – Niet-betaalde termijnen - Verlaging maatstaf van heffing

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de weigering van de belastingdienst om Unicredit een herziening toe te staan voor het bedrag van de btw dat is betaald ter zake van de niet-betaalde termijnen van een leaseovereenkomst.

Hof: Op grond van artikel 90, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG is het bij verbreking van een leaseovereenkomst toegestaan dat wordt overgegaan tot verlaging van de maatstaf van heffing van de btw die bij naheffingsaanslag forfaitair is vastgesteld op basis van het totale bedrag van de verschuldigde leasetermijnen voor de volledige looptijd van de overeenkomst, ook al is deze naheffingsaanslag definitief geworden en is hij dus een „definitief geworden administratieve handeling” waarbij naar nationaal recht een belastingschuld wordt vastgesteld.

De niet-betaling van een gedeelte van de termijnen van een leaseovereenkomst die verschuldigd zijn voor het tijdvak vanaf de staking van de betaling tot aan het tijdstip van de ontbinding zonder terugwerkende kracht van de overeenkomst, en de niet-betaling van een schadevergoeding die in geval van voortijdige ontbinding van de overeenkomst verschuldigd is ten belope van het totale bedrag van de niet-betaalde leasetermijnen tot aan het einde van de looptijd van deze overeenkomst, vormen gevallen van niet-betaling die onder de in lid 2 van dat artikel bedoelde afwijking van de verplichting tot verlaging van de maatstaf van heffing van de btw kunnen vallen, tenzij de belastingplichtige aantoont dat het redelijk waarschijnlijk is dat de schuld niet zal worden voldaan, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

HvJ – ARREST – 3 juli 2019 – zaak C-316/18 – The Chancellor, Masters and Scholars of the University of Cambridge – VK - ECLI:EU:C:2019:559 – geen conclusie – arrest

Beheerskosten dotatiefonds waarmee beleggingen worden gedaan - Financiering van alle door de belastingplichtige downstream verrichte handelingen in hun geheel

Richtlijn 2006/112/EG. Zesde richtlijn 77/388/EEG. De zaak gaat over de weigering om de universiteit van Cambridge een aftrek toe te staan van btw over kosten die zijn gemaakt in het kader van beleggingsactiviteiten die niet onder de btw-richtlijn vallen maar waarvan de inkomsten zijn gebruikt om kosten te dekken die voortvloeien uit het geheel van de activiteiten van deze universiteit.

Hof: Artikel 168, onder a), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een belastingplichtige die zowel aan btw onderworpen activiteiten als van deze belasting vrijgestelde activiteiten uitoefent, de giften en dotaties die hij ontvangt, belegt in een fonds en de met dit fonds gegenereerde inkomsten gebruikt ter financiering van die activiteiten in hun geheel, hij de btw die hij in een eerder stadium op de voor die beleggingen gemaakte kosten heeft betaald, niet mag aftrekken op grond dat deze belasting over de toegevoegde waarde betrekking heeft op algemene kosten.

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-26/18 – Federal Express Corporation Deutsche Niederlassung – Duitsland – ECLI:EU:C:2019:579 – conclusie – arrest

Btw – Invoerrechten - Dubbele belastingaanspraak

Richtlijn 2006/112/EG. Verordening (EEG) nr. 2913/92. In de arresten Eurogate Distribution en DHL Hub Leipzig, en Wallenborn Transports heeft het Hof prejudiciële vragen beantwoord over de mogelijkheid dat zowel btw bij invoer als douanerechten verschuldigd worden wanneer bij de belastbare handeling bepaalde in de douanewetgeving gestelde voorwaarden niet in acht zijn genomen. In de conclusie in de eerste van die zaken heeft de A-G erop gewezen dat die mogelijkheid niet zo automatisch is als op het eerste gezicht zou kunnen worden afgeleid uit het arrest van het Hof van 15 mei 2014, X. Volgens de A-G hoeft het ontstaan van een douaneschuld niet noodzakelijkerwijs te betekenen dat ook btw bij invoer verschuldigd wordt. Het Hof heeft dat standpunt in de twee hierboven aangehaalde arresten gevolgd. In deze nieuwe prejudiciële verwijzing wordt een vraag gesteld over deze dubbele belastingaanspraak. Volgens de verwijzende rechter bestaat er in de laatste twee arresten een tegenstrijdigheid wat betreft de voorwaarden die het Hof stelt om te bepalen of een goed in het economische circuit van de Unie is terechtgekomen. Dat is uiteindelijk het hoofdcriterium om te beslissen of zowel een douaneschuld als een btw-schuld is ontstaan.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder d), en artikel 30 van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat het bij het binnenbrengen van een goed in de EU niet voldoende is dat er ten aanzien van dit goed in een bepaalde lidstaat sprake was van een douanerechtelijk onrechtmatige handelwijze, waardoor in deze lidstaat een douaneschuld bij invoer is ontstaan, om ervan uit te gaan dat dit goed in deze lidstaat in het economische circuit van de Unie is terechtgekomen wanneer vaststaat dat dit goed is vervoerd naar een andere lidstaat, die de eindbestemming ervan is en waar het is verbruikt. De btw bij invoer van dit goed is dan alleen in deze andere lidstaat verschuldigd.

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-273/18 – Kuršu zeme – Letland – ECLI:EU:C:2019:588 – geen conclusie – arrest

Weigering van het recht op aftrek wegens het bestaan van keten van goederenleveringen

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de weigering om het recht op aftrek van de btw voor door deze vennootschap bij de vennootschap SIA „KF Prema” verrichte goederenverwerkingen te erkennen, op grond dat deze verwerkingen niet daadwerkelijk hebben plaatsgevonden.

Hof: Artikel 168, onder a), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat, teneinde het recht op aftrek van voorbelasting te weigeren, de omstandigheid dat een goederenverwerking heeft plaatsgevonden na een keten van opeenvolgende verkooptransacties tussen meerdere personen, en dat de belastingplichtige in het bezit is gekomen van de betrokken goederen in het entrepot van een persoon die deel uitmaakt van die keten maar niet degene is die op de factuur als leverancier wordt vermeld, niet zonder meer volstaat om vast te stellen dat sprake is van misbruik door de belastingplichtige of de andere personen die deel uitmaken van voornoemde keten, omdat de bevoegde belastingautoriteit dient aan te tonen dat deze belastingplichtige of deze andere personen een ongerechtvaardigd belastingvoordeel hebben genoten.

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-388/18 – B – ECLI:EU:C:2019:642 – geen conclusie – arrest

Berekening omzet – Bijzondere regeling voor kleine ondernemingen - Wederverkoper

Richtlijn 2006/112/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen een belastingkantoor te Duitsland en een wederverkoper van gebruikte wagens over de wijze waarop de jaaronzet van de wederverkoper wordt berekend voor de toepassing van de in de btw-richtlijn neergelegde bijzondere regeling voor kleine ondernemingen.

Hof: Artikel 288, eerste alinea, punt 1, van richtlijn 2006/112/EG verzet zich tegen een nationale regeling of bestuurspraktijk op grond waarvan bij de berekening van de omzet die als maatstaf dient voor de toepasselijkheid van de bijzondere regeling voor kleine ondernemingen op een belastingplichtige die onder de bijzondere winstmargeregeling voor belastingplichtige wederverkopers valt, overeenkomstig artikel 315 van die richtlijn uitsluitend rekening wordt

gehouden met de gerealiseerde winstmarge. Die omzet moet worden vastgesteld op basis van alle door die belastingplichtige wederverkoper ontvangen of te ontvangen bedragen, de belasting over de toegevoegde waarde niet inbegrepen, ongeacht de wijze waarop die bedragen daadwerkelijk zullen worden belast.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 11 juli 2019 – zaak C-400/18 – Infohos – België – ECLI:EU:C:2019:607 – [conclusie](#)

Btw – Vrijstellingen – Zelfstandige groeperingen van (rechts)personen

Zesde richtlijn 77/388/EEG. Infohos is een vereniging voor ziekenhuisinformatica. Zij ontwikkelt softwaretoepassingen voor aangesloten ziekenhuizen, en verleent ook diensten aan niet-leden. De vraag is of zij btw-belastingplichtig is. Verliest een zelfstandige groepering van (rechts)personen, bestaande uit een groot aantal openbare centra voor maatschappelijk welzijn, waaraan zij diensten van algemeen belang verleent, haar hoedanigheid van niet-btw-plichtige voor de activiteiten die zij voor haar leden verricht, omdat zij besluit ook diensten aan derden te verlenen?

A-G: Artikel 13, A, lid 1, onder f), van richtlijn 77/388/EEG staat het de lidstaten niet toe aan de daarin bepaalde vrijstelling een exclusiviteitsvoorwaarde te verbinden waardoor een zelfstandige groepering die eveneens diensten verleent aan niet-leden, ook voor de aan de leden verleende diensten integraal onderworpen is aan de btw.

Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of aan de in die bepaling gestelde voorwaarden voor de vrijstelling is voldaan en, wat de diensten betreft die ook aan niet-leden worden verleend, te verifiëren, teneinde het doel van de vrijstelling niet te wijzigen, of deze laatste diensten vanuit kwantitatief oogpunt niet belangrijker zijn dan de diensten die aan de leden worden verleend en of zij gerechtvaardigd zijn door redenen van technische efficiëntie die ook aan de leden ten goede kunnen komen.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 11 juli 2019 – gevoegde zaken C-469/18 en C-470/18 – Belgische Staat – België – ECLI:EU:C:2019:597 – [conclusie](#)

Btw-fraude – Onrechtmatig verkregen bewijs

Samenvatting onder: [Strafrecht](#)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 1 juli 2019 – [zaak C-374/19 - Finanzamt Bad Neuenahr-Ahrweiler*](#)

Cafeteria bij bejaardentehuis – Aftrek van voorbelasting – Staken activiteit die recht geeft op aftrek

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoekster exploiteert een bejaarden- en verzorgingstehuis en is hiervoor vrijgesteld van belasting. In 2003 heeft verzoekster een cafeteria gerealiseerd die voor bezoekers via een externe toegang en voor de bewoners van het tehuis via de gemeenschappelijke eetzaal toegankelijk was. De cafeteria was in principe bedoeld voor gasten van buitenaf die dan bij voorkeur niet naast een bewoner van het tehuis in badjas en pantoffels zouden hoeven te zitten (dus: alleen belastbaar gebruik waardoor recht op aftrek van voorbelasting ontstaat). De belastingdienst achtte het onwaarschijnlijk dat geen van de bewoners van het tehuis en hun bezoekers de cafeteria (belastingvrij) bezocht. Daarom werd de afspraak gemaakt dat zou worden uitgegaan van een voor 10% van belasting vrijgesteld gebruik van de cafeteria. In de jaren 2009 t/m 2012 zijn geen goederen meer verkocht in de cafeteria. In februari 2013 werden de betrokken bedrijfsactiviteiten afgemeld. Is een belastingplichtige die een investeringsgoed met het oog op belast gebruik met recht op aftrek van voorbelasting vervaardigt, verplicht de aftrek van voorbelasting te herzien, wanneer hij de activiteit die recht geeft op deze aftrek staakt, en het investeringsgoed niet meer wordt gebruikt in de omvang van het voordien belaste gebruik?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Polen – 3 juli 2019 – zaak C-335/19 - E.

Btw - Oninbare vordering - Insolventie

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoeker verstrekt onder bezwarende titel belastingadviesdiensten. Zij beschouwt de vergoeding voor de geleverde diensten als de maatstaf van heffing. Voor de door haar verrichte diensten heeft verzoeker een btw-factuur aan haar contractpartij uitgereikt die nog niet is betaald. De schuldenaar verkeert in liquidatie. Daarom heeft verzoeker aan de minister van Financiën gevraagd of zij de maatstaf van heffing en de verschuldigde belasting onder deze omstandigheden mag aanpassen. Volgens de minister is een van de voorwaarden niet vervuld. In beroep oordeelt de rechter dat alleen de cumulatieve vervulling van alle voorwaarden van artikel 89a(2) van de btw-wet de mogelijkheid biedt om de verschuldigde belasting aan te passen, wat in de onderhavige zaak niet het geval was. Verzoeker heeft hiertegen cassatieberoep ingesteld.

Vraag is o.a. of de bepalingen van de btw-richtlijn toestaan dat de mogelijkheid om de maatstaf van heffing te verlagen in de nationale wetgeving wordt beperkt in geval van gedeeltelijke of gehele niet-betaling op grond van de specifieke fiscale status van de schuldenaar en de schuldeiser.

PREJUDICIELE VERWIJZING - België – 10 juli 2019 – zaak C-405/19 - Vos Annemingen

Btw-afrek - Verkoop appartementsgebouwen - Grond en gebouw

Richtlijn 2006/112/EG. Eiseres (Vos Annemingen) heeft als enige economische activiteit het oprichten en het verkopen van appartementsgebouwen. Hiervoor bouwt eiseres appartementsgebouwen op gronden die eigendom zijn van derden. De appartementen worden daarna door eiseres te koop aangeboden waarbij zij publiciteits- en administratiekosten maakt en commissielonen aan makelaars betaalt. Bij de verkoopaktes van de appartementen treedt de eiseres op als verkoper van het gebouw terwijl de grondeigenaar optreedt als verkoper van de grond. De btw op de publiciteits- en administratiekosten en op de makelaars-vergoedingen werd door eiseres integraal in afrek gebracht. Na een controle heeft de administratie over de periode van 1999 – 2001 het standpunt ingenomen dat de btw enkel afrekbaar is voor zover het de verkoop van de gebouwen betreft, en niet de verkoop van de grond.

Vraag is o.a. of artikel 17 van de Zesde btw-richtlijn betekent dat wanneer een uitgave ook ten goede komt aan een derde, de btw volledig in afrek kan worden gebracht op voorwaarde dat i) er een rechtstreeks en onmiddellijk verband bestaat tussen de uitgave en de economische activiteit van de belastingplichtige en ii) dat het voordeel voor de derde ondergeschikt is aan de behoeften van het bedrijf van de belastingplichtige.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland - 17 juli 2019 – zaak C-449/19 - WEG Tevesstraße

Aftek van voorbelasting op warmte geleverd door Vve

Richtlijn 2006/112/EG. Zesde Richtlijn 77/388/EEG. De verwijzende rechter wil weten of artikel 13 van richtlijn 77/388 en artikel 136 van richtlijn 2006/112 aanwijzingen bevatten dat de wetgever een belastingvrijstelling heeft willen verlenen voor leveringen van warmte door verenigingen van eigenaren ten behoeve van de eigenaren en verwijst deze vraag door naar het Hof.

PREJUDICIELE VERWIJZING – VK – 22 juli 2019 – zaak C-459/19 - Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs

Vaststelling plaats van beleggingsbeheerdiensten

Richtlijn 2006/112/EG. Richtlijn 2008/8/EG. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011. Zesde richtlijn (77/388/EEG). In geschil is de plaats van de beleggingsbeheerdiensten die ten behoeve van Wellcome Trust Ltd zijn verleend door dienstverrichters van buiten de Unie. Vragen over de toepassing van de btw-richtlijn, met name artikel 44, op een charitable trust die zijn beleggingsbeheerdiensten buiten de Unie haalt. Uitlegging van de term "als zodanig handelende belastingplichtige". Moet artikel 44 van richtlijn 2006/112 aldus worden uitgelegd dat een

belastingplichtige die een niet-economische activiteit verricht bestaande in de aankoop en verkoop van aandelen en andere effecten in het kader van het beheer van de activa van een charitable trust (caritatieve trust), moet worden aangemerkt als „een als zodanig handelende belastingplichtige” wanneer hij uitsluitend ten behoeve van deze activiteit beleggingsbeheerdiensten afneemt van een persoon van buiten de Unie? Indien de eerste prejudiciële vraag ontkennend wordt beantwoord en de artikelen 46 tot en met 49 van de richtlijn niet van toepassing zijn, is artikel 45 van de richtlijn dan van toepassing op de dienstverrichting of is noch artikel 44 noch artikel 45 van de richtlijn van toepassing op de dienstverrichting?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Roemenië – 22 juli 2019 – zaak C-430/19 - C.F.

Recht op toegang tot het administratieve dossier – Belastingfraude?

Richtlijn 2006/112/EG. Bij verzoeker, de Roemeense vennootschap C.F. is een belastingcontrole uitgevoerd. Vervolgens is een naheffingsaanslag voor vennootschapsbelasting en btw vastgesteld, waartegen verzoeker bezwaar heeft ingediend. Daarnaast is hij ervan beschuldigd fictieve handelstransacties met twee leveranciers op het gebied van vennootschapsbelasting en btw te hebben verricht. Verzoeker heeft in beroep nietigverklaring van de bestuurshandelingen betreffende de belastingcontrole gevorderd, omdat haar in de administratieve fase het recht op toegang tot het volledige administratieve dossier was ontzegd.

Met de eerste vraag wenst de verwijzende rechter te vernemen welke sanctie hij voor de schending van het recht op toegang tot het administratieve dossier door de belastinginspectiedienst moet opleggen. Met de tweede vraag wil de rechter weten of de beginselen van neutraliteit, evenredigheid en gelijkwaardigheid er aan in de weg staan dat een vennootschap niet wordt toegestaan het recht op aftrek van vennootschapsbelasting uit te oefenen wegens het onrechtmatig handelen van haar leveranciers. De derde vraag strekt ertoe te vernemen of een nationale praktijk waarbij de belastingplichtige naast de factuur ook andere bewijsstukken dient te leveren in overeenstemming is met het Unierecht. Tot slot vraagt de verwijzende rechter of het enkele feit dat door een dienstverlener en een afnemer van diensten voor een andere belastingregeling is gekozen, wat een wettelijk voorziene keuze is, kan worden aangemerkt als belastingfraude.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Roemenië – 24 juli 2019 – zaak C-424/19 - Cabinet de avocat UR*

Btw - Advocatendiensten

Richtlijn 2006/112. Verzoeker heeft bij de belastingdienst van Roemenië verzocht uit het btw-register verwijderd te worden en wel met terugwerkende kracht tot 2002 omdat hij ten onrechte zou zijn geregistreerd in verband met het overschrijden van de omzetrempel. Daarnaast vordert verzoeker teruggave van de btw over de periode van 2010 tot en met 2014 (ongeveer 1 miljoen RON) en een boete, dwangsom, en rentebetaling te gelasten. Verzoeker stelt dat hij geen economische activiteiten verricht en dus geen btw hoeft te betalen, met name op basis van twee nationale uitspraken waarin de Roemeense rechters stellen dat hij geen dienstenovereenkomsten, maar contracten voor juridische dienstverlening met zijn cliënten sluit. In eerste aanleg wordt vordering van verzoeker ongegrond verklaard omdat het beroep van advocaat niet van btw is vrijgesteld.

De verwijzende rechter wil, met het oog op de genoemde jurisprudentie, weten of het begrip “belastingplichtige” in de zin van richtlijn 2006/112 ook de door een advocaat verrichte werkzaamheden, zoals in onderhavige zaak, omvat. Daarnaast wil de verwijzende rechter weten of, wanneer in lijn met het antwoord van het Hof op vraag 1 beslist dat de advocaat toch belastingplichtige is, of hij dan het beginsel van gezag van gewijsde naast zich neer mag leggen om zo voorrang te bieden aan het Unierecht.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Roemenië – 8 juli 2019 – zaak C-501/19 UCMR - ADA*

Btw – Collectief beheer auteursrechten – Licentie voor gebruik muziekwerken tijdens optreden

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoekster is een vereniging voor het collectieve beheer van de vermogensrechtelijke auteursrechten op muziekwerken. Verweerster is een rechtspersoon die actief

is in de organisatie van optredens waarbij muziekwerken aan het publiek worden meegedeeld. Verweerster heeft een concert georganiseerd waarvoor zij een niet-exclusieve licentie voor het gebruik van muziekwerken heeft ontvangen. Hiervoor was verweerster verplicht aan verzoekster vergoedingen te betalen voor een bedrag dat was berekend in de licentie. Aangezien verweerster slechts een deel van deze vergoedingen had betaald, heeft verzoekster een vordering in rechte ingesteld.

De vraag rijst of hier een rechtsbetrekking bestaat waarbij over en weer prestaties worden verricht tussen de rechthebbenden en een bepaalde gebruiker, en of de geldbedragen die de rechthebbenden uiteindelijk van de organisatie voor collectief beheer ontvangen, de daadwerkelijke tegenprestatie voor een bepaalde dienst vormen. Indien wordt aangenomen dat een rechtsbetrekking bestaat, moet worden vastgesteld of het in casu kan gaan om de overdracht van een onlichamelijke zaak ingevolge hetwelk "de overdracht en het verlenen van auteursrechten" onder de definitie van "dienst" vallen. Handelt een organisatie voor collectief beheer, wanneer zij van de organisatoren van een optreden vergoedingen int voor het recht op mededeling aan het publiek van muziekwerken, als een belastingplichtige in de zin van artikel 28 van de btw-richtlijn. De vraag is in casu relevant aangezien dient te worden uitgemaakt of verweerster ook de btw verschuldigd is over de bedragen die zij volgens het vonnis in eerste aanleg dient te betalen.

PREJUDICIELE VERWIJZING - Duitsland - 21 augustus 2019 - zaak C-528/19 - F-AG*

Recht op aftrek van de voorbelasting - Bouwwerkzaamheden aan een gemeentelijke weg

Richtlijn 2006/112/EG. Zesde Richtlijn 77/388/EEG. Verzoekster is een beherende holdingmaatschappij, A-GmbH en B-GmbH zijn dochtermaatschappijen. Gezamenlijk vormen ze een fiscale eenheid. A-GmbH exploiteerde in 2006 een steengroeve. De regionale raad heeft een vergunning afgegeven voor exploitatie van die steengroeve met als voorwaarde dat hiervoor een openbare gemeentelijke weg wordt aangelegd die eigendom is van de stad. De rechtsvoorgangster van A-GmbH was al met de stad overeengekomen dat zij alle kosten op zich zou nemen. In 2006 gaf A-GmbH B-GmbH opdracht het betrokken wegtracé aan te passen. Verzoekster voerde de kosten van A-GmbH voor de bouwwerkzaamheden niet op in haar btw-aangiften. Zij bracht de btw op de handelingen in een eerder stadium van B-GmbH in de btw-aangifte als voorbelasting in aftrek. Verweerster stelt dat verzoekster geen recht heeft op aftrek omdat de litigieuze handelingen zijn ontvangen met het doel deze voor een niet-economische activiteit te gebruiken (levering om niet aan de stad). Er zouden onvoldoende aanwijzingen zijn dat de vergunning de tegenprestatie vormt voor de aanpassing van de weg door verzoekster. De belastingdienst stelde daarop een gewijzigde btw-aanslag voor 2006 vast.

Heeft een belastingplichtige die in opdracht van een stad bouwwerkzaamheden verricht aan een gemeentelijke weg en die van andere belastingplichtigen prestaties heeft ontvangen voor de aanleg van de aan de gemeente overgedragen weg, recht op aftrek van de voorbelasting op die prestaties overeenkomstig artikel 17, lid 2, onder a), van de Zesde Richtlijn 77/388/EEG?

RECHTSPRAAK NL - EINDUITSPRAAK - 19 juli 2019 - Hoge Raad - prejudiciële verwijzing - C-568/17 - Geelen - ECLI:NL:HR:2019:1230

Btw live erotische webcamsessies van een model in de Filipijnen met toeschouwer(s) in Nederland

Richtlijn 2006/112/EG. Zesde richtlijn (77/388/EEG). Vermakelijkheidsactiviteit verricht op de plaats waar de organisator van de activiteit de zetel van zijn bedrijfsuitoefening heeft gevestigd van waaruit hij de dienst verricht.

Hoge Raad: Het Hof (Den Bosch) heeft in navolging van partijen geoordeeld dat de in geding zijnde diensten van belanghebbende, bestaande in het aanbieden van live erotische webcamsessies, moeten worden aangemerkt als vermakelijkheidsactiviteiten. Dit oordeel geeft niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting.

Uit dit arrest van het Hof van Justitie volgt dat die diensten plaatsvinden in het land waar de organisator en aanbieder ervan (belanghebbende) de zetel van zijn bedrijfsuitoefening heeft gevestigd van waaruit hij de dienst verricht, en dat deze diensten daar in de heffing van omzetbelasting moeten worden betrokken. Zoals het middel terecht betoogt, heeft het Hof blijk

gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat de door belanghebbende verzorgde gemakkelijke activiteiten plaatsvinden in het land waar de modellen feitelijk hun activiteiten verrichten (de Filipijnen). De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie gegrond.

OVERIG

Belastingdienst zet het Europese correctiemechanisme van "wist of behoorde te weten" te snel in (Bijzonder strafrecht)

Belastingen, douane en tariefindeling

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-249/18 – CEVA Freight Holland – ECLI:EU:C:2019:587 – Nederland – Hoge Raad – conclusie – arrest

Tariefindeling mediaspelers - Transactieprijs - Douanewaarde - Mag aangever terugkomen van bij aangifte gekozen transactieprijs? - Tijdstip verjaring douaneschuld

Verordening (EEG) nr. 2913/92 (CDW). Verordening (EEG) nr. 2454/93 (TCDW). Belanghebbende is douane-expediteur. Zij doet in opdracht van importeurs op eigen naam en voor eigen rekening aangiften voor het vrije verkeer. Deze aangiften doet belanghebbende op een vereenvoudigde wijze, en wel met toepassing van de zogeheten domiciliëringsprocedure als bedoeld in artikel 76, lid 1, letter c, CDW. Belanghebbende heeft met gebruikmaking van deze domiciliëringsprocedure honderden aangiften gedaan voor het in het vrije verkeer brengen van diverse modellen mediaspelers en deze ingedeeld onder postonderverdeling 8471 70 50 respectievelijk postonderverdeling 8517 62 00 van de Gecombineerde Nomenclatuur (tarief: nul percent). Volgens de Inspecteur moeten de mediaspelers worden ingedeeld onder postonderverdeling 8521 90 00 van de GN (tarief: 13,9 percent). Belanghebbende verzoekt onder meer - onder verwijzing naar artikel 78 CDW - de douanewaarde te verlagen door bij de berekening uit te gaan van de lagere prijs die de in Azië gevestigde producent van de mediaspelers aan de ondernemingen in rekening heeft gebracht.

Hof: Artikel 78 van verordening (EEG) nr. 2913/92 moet aldus worden uitgelegd dat de aangever, indien hij de mogelijkheid heeft voor de voor uitvoer naar het grondgebied EU verkochte waren de prijs te kiezen die in aanmerking kan worden genomen als grondslag voor het bepalen van hun douanewaarde en uit een controle achteraf blijkt dat de betrokken goederen in zijn douaneaangifte onder een onjuiste post zijn ingedeeld, waardoor een hoger douanerecht van toepassing wordt, op grond van dat artikel 78 kan verzoeken om herziening van deze aangifte om de aanvankelijk aangegeven prijs, met het oog op het verlagen van de douaneschuld, te vervangen door een lagere transactieprijs.

2) *Artikel 221, leden 1 en 3, van verordening nr. 2913/92, moet aldus worden uitgelegd dat het aan de lidstaten is om, met inachtneming van het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel, de datum te bepalen waarop de mededeling aan de schuldenaar van het bedrag van de rechten met het oog op de stuiting van de verjaringstermijn van drie jaar van de douaneschuld, na verstrijken waarvan de douaneschuld teniet is gegaan, moet hebben plaatsgevonden.*

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-589/17 – Prenatal – Spanje – ECLI:EU:C:2019:631 – conclusie – arrest

Invoer van textielproducten die zijn aangegeven als van oorsprong uit Jamaica - Restrictief karakter van de mededeling van de Commissie – Bevoegdheid van nationale autoriteiten

Verordening (EEG) nr. 2913/92. Verordening (EG) nr. 2700/2000. De achtergrond van deze prejudiciële verwijzing is een situatie waarin douanerechten zijn opgelegd maar de belastingplichtige stelt die rechten niet te hoeven betalen omdat een derde fraude zou hebben gepleegd.

Hof: Uit het onderzoek van beschikking COM(2008) 6317 definitief van de Commissie waarbij wordt vastgesteld dat boeking achteraf van de rechten bij invoer gerechtvaardigd is en dat het niet gerechtvaardigd is om die rechten kwijt te schelden in een specifiek geval (Dossier REM 03/07), is

in het licht van artikel 220, lid 2, onder b), en artikel 239 van verordening (EEG) nr. 2913/92 niet gebleken van elementen die afbreuk doen aan de geldigheid van die beschikking.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Italië – 15 augustus 2019 – zaak C-496/19 - Antonio Capaldo*

Tariefindeling van prielen ingevoerd uit China die deels uit ijzer en deels uit aluminium bestaan - Herzieningsprocedure

Verordening (EEG) nr. 2913/92. Verzoeker geeft aan per abuis de ingevoerde producten onder een verkeerd tariefpost te hebben aangegeven (12%) terwijl de producten onder andere tariefposten kunnen worden aangegeven (0% en 6%). Verzoeker vraagt om een herziening van de douanedocumenten welke werd afgewezen door het douanekantoor.

Prejudiciële vraag: Staat de fysieke verificatie van de goederen op het tijdstip waarop zij worden ingevoerd, in de weg aan de inleiding van de procedure voor herziening van de vastgestelde aanslag als bedoeld in artikel 78 van verordening (EEG) nr. 2913/92, waarbij het communautair douanewetboek is vastgesteld?

RECHTSPRAAK NL – EINDUITPRAAK – 19 juli 2019 – prejudiciële verwijzing - C-288/18 - X - ECLI:NL:HR:2019:1225

Tariefindeling van grote lcd-beeldschermen

Verordening (EEG) nr. 2658/87. De Hoge Raad oordeelt in de eerste plaats dat monitoren niet mogen worden uitgesloten van indeling in postonderverdeling 8528 51 00 van de GN om de reden dat zij niet zijn ontworpen om te worden gebruikt door de persoon die gegevens moet invoeren en bewerken in de op die monitoren aangesloten automatische gegevensverwerkende machine. Wie een monitor gebruikt, vormt geen kenmerk of objectieve eigenschap ervan. Het Hof heeft dit miskend door betekenis toe te kennen aan het ontbreken van interactie tussen de gebruiker van de monitor en de gebruiker van de automatische gegevensverwerkende machine. Verder volgt uit het arrest van het Hof van Justitie dat geschiktheid voor werk op korte afstand geen absoluut vereiste is om te kunnen aannemen dat een monitor is ontworpen om uitsluitend of hoofdzakelijk te worden gebruikt in een automatisch gegevensverwerkend systeem. Door in zijn oordeel uitsluitend aandacht te besteden aan de (on)geschiktheid voor werk op korte afstand, en geen kenbare afweging te maken met andere kenmerken van de monitor, heeft het Hof dit miskend dan wel zijn uitspraak onvoldoende gemotiveerd. De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie gegrond.

PREJUDICIELE VERWIJZING - Zweden - 24 juli 2019 – zaak C-476/19 - Combinova*

Actieve veredeling - Begrip "gebruik" - Douanewetboek - Aanzuivering

Verordening (EU) nr. 952/2013. Combinova heeft met toestemming van de Zweedse douaneautoriteit goederen ingevoerd via de regeling van actieve veredeling. De goederen zijn weer uitgevoerd, waarna een aanzuiveringstermijn ingaat. Na het verstrijken van deze termijn had een aanzuiveringsafrekening binnen 30 dagen moeten worden ingediend, welke Combinova met 13 dagen heeft overschreden, waardoor een douaneschuld ontstond. De douaneautoriteit besloot om douanerechten te heffen. Hiertegen heeft Combinova beroep ingesteld. Vraag van de Zweedse rechter inzake de term "gebruik" uit het douanewetboek en wat hiermee bedoeld wordt met het oog op actieve veredeling en wat het tijdstip van zulk gebruik moet zijn (voor of na het ontstaan van de douaneschuld).

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 19 augustus 2019 - zaak C-509/19 - BMW*

Douaneaangifte – Douanewaarde - Ontwikkelingskosten van de software

Verordening (EU) nr. 952/2013. Verordening (EEG) nr. 2913/92. Verzoekster (BMW) heeft regeleenheden uit derde landen ingevoerd en deze in het vrije verkeer gebracht. Vastgesteld is dat verzoekster de betreffende leveranciers kosteloos standaardsoftwarecomponenten ter beschikking

had gesteld, die zij op de ingevoerde regeleenheden hebben geïnstalleerd. De software is door toeleveranciers in de EU of door verzoekster zelf ontwikkeld en is haar eigendom. De ontwikkelingskosten van de software zijn niet in de bij de douaneaangiften vermelde douanewaarde begrepen. Het Hauptzollamt heeft zich na de douanecontrole op het standpunt gesteld dat de kosten voor de ontwikkeling van de software volgens artikel 71(1)b)i) van het douanewetboek moesten worden meegerekend en stelde douanerechten ten bedrage van €2.748,08 vast. Hiertegen heeft verzoekster rechtstreeks beroep bij de rechter ingesteld.

Moeten de ontwikkelingskosten voor software - in de EU gecreëerd, door koper kosteloos ter beschikking gesteld aan verkoper, en die draait op ingevoerde regeleenheid - op grond van artikel 71(1)b) van het douanewetboek worden opgeteld bij de transactiewaarde wanneer die kosten niet in de werkelijk te betalen prijs zijn begrepen?

Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal

PREJUDICIELE VERWIJZING – Frankrijk – 1 juli 2019 – zaak C-403/19 – Société Générale

Vennootschapsbelasting op effecten en dividenden

Artikel 47 en 53 VWEU. De verwijzende rechter wil weten of Frankrijk mag discrimineren tussen belasting die zij heft via de vennootschapsbelasting op effecten en dividenden van in het buitenland gezeten vennootschappen en effecten en dividenden van Franse vennootschappen, waar er overeenkomsten tussen lidstaten zijn gesloten ter voorkoming van dubbele belasting.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Zweden – 8 juli 2019 – zaak C-484/19 – Lexel*

Vennootschap – Renteaftrek – Vrijheid van vestiging

Artikel 49 VWEU. De vraag is gerezen in een zaak waarin een Zweedse vennootschap geen rente mocht aftrekken die zij had betaald aan een van dezelfde groep deel uitmakende Franse vennootschap. De Franse vennootschap heeft de ontvangen rente kunnen verrekenen met verliezen waartoe de Franse activiteiten van de groep aanleiding hadden gegeven. De aftrek is geweigerd op grond van een bepaling volgens welke de rente-uitgaven die verband houden met een schuld jegens een onderneming die deel uitmaakt van dezelfde groep verbonden ondernemingen, niet kunnen worden afgetrokken indien de belangrijkste reden voor het ontstaan van de schuld erin bestaat de groep een aanzienlijk belastingvoordeel te verschaffen. Het betreft hier de vraag of het met de in artikel 49 VWEU erkende vrijheid van vestiging verenigbaar is om bij de belastingheffing te weigeren de aftrek van bepaalde rente-uitgaven toe te staan.

RECHTSPRAAK NL – Prejudiciële vragen aan de Hoge Raad - Gerechtshof Den Bosch - ECLI:NL:GHSHE:2019:2385

Dividendbelasting – Vrij verkeer van kapitaal

Artikel 63 VWEU. Een naar Duits recht opgericht en in Duitsland gevestigde publiekrechtelijke rechtspersoon, belegt door middel van belanghebbende, een beleggingsfonds naar Duits recht, in aandelen in Nederlandse vennootschappen. Het Hof Den Bosch heeft eerder prejudiciële vragen gesteld aan het HvJ. Naar aanleiding van de beantwoording daarvan door het HvJ besluit het Hof om acht prejudiciële vragen te stellen aan het de Hoge Raad. De door het Hof bij de eerste tussenuitspraak aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ) gestelde prejudiciële vragen zijn beantwoord bij arrest van 2 mei 2019, C-598/17, A-Fonds.

1. Zijn fondsen voor gemene rekening in de zin van artikel 2, lid 2 (thans: lid 3), van de Wet Vpb uitsluitend fondsen voor gemeenschappelijke – in tegenstelling tot individuele – belegging? Is het voor het antwoord op deze vraag van belang of de enige deelgerechtigde tot het vermogen van een beleggingsfonds zelf voor gemene rekening belegt?

2. Zo vraag 1 aldus moet worden moet worden beantwoord dat uitsluitend fondsen voor gemeenschappelijke belegging fondsen voor gemene rekening zijn: hoe moet worden beoordeeld of een fonds is bestemd voor gemeenschappelijke, dan wel individuele belegging? Moet die beoordeling

plaatsvinden aan de hand van een materiële beoordeling van de bedoeling van de partijen die het fonds hebben opgericht, dan wel op andere – en, zo ja, welke – wijze?

3. Indien de beoordeling in een voorliggend geval ertoe leidt dat een fonds transparant is voor fiscale doeleinden, in dier voege dat het voor die doeleinden niet als een zelfstandig lichaam kan worden aangemerkt, moet een – uitsluitend – door of namens een zodanig fonds ingediend verzoek tot teruggave van dividendbelasting dan worden geacht, mede, namens de deelgerechtigde(n) tot het vermogen van dat fonds te zijn ingediend, dan wel moet dat verzoek aan die deelgerechtigde(n) worden toegerekend, dan wel moet het teruggaveverzoek worden afgewezen op grond van de omstandigheid dat niet uitdrukkelijk namens de deelgerechtigde(n) om teruggave is verzocht.

4. Indien vraag 1 aldus wordt beantwoord dat ook een fonds voor individuele belegging als een fonds voor gemene rekening in de zin van artikel 2, lid 2, van de Wet Vpb, zou kunnen worden gekwalificeerd: hoe moet worden beoordeeld of de bewijzen van deelgerechtigdheid vrij verhandelbaar zijn in de in artikel 2, lid 2, van de Wet Vpb bedoelde zin? Is daartoe beslissend hetgeen dienaangaande in de statuten is bepaald? Indien het in de statuten dienaangaande bepaalde niet beslissend is, aan de hand van welke (overige) factoren moet deze beoordeling (mede) plaatsvinden?

5. Heeft een buiten Nederland gevestigd beleggingsfonds dat, bij denkbeeldige vestiging in Nederland, niet zelfstandig in de heffing van vennootschapsbelasting zou worden betrokken, recht op teruggave van de van dat fonds geheven dividendbelasting ingevolge (thans) artikel 10, lid 2, van de Wet DB op de grond dat het als doelvermogen in de heffing van dividendbelasting is betrokken, zonder onderworpen te zijn aan de heffing van vennootschapsbelasting? Heeft een zodanig beleggingsfonds onder de wetgeving tot 1 januari 2007, op Unierechtelijke gronden in verbinding met het tot 1 januari 2007 geldende artikel 10, lid 1, van de Wet DB, recht op een dergelijke teruggave?

6. Zo vraag 5, geheel of gedeeltelijk, bevestigend moet worden beantwoord: aan de hand van welke normen moet worden beoordeeld of een beleggingsfonds een doelvermogen is?

7. Zo vraag 5, geheel of gedeeltelijk, bevestigend moet worden beantwoord: is dan nog van belang of en in hoeverre de heffing van dividendbelasting door Nederland in de lidstaat van vestiging van het beleggingsfonds is geneutraliseerd?

8. Leidt de omstandigheid dat buiten Nederland gevestigde beleggingsfondsen met slechts één aandeelhouder niet voor een teruggave van dividendbelasting in aanmerking komen omdat hun kwalificatie als fiscale beleggingsinstelling in de zin van artikel 28, lid 2, van de Wet Vpb afstuit op de daarin vervatte aandeelhouderseisen tot een ongerechtvaardigde inbreuk op het recht op vrij kapitaalverkeer ingevolge (thans) artikel 63 VWEU?

Beschermde oorsprongsbenaming - BOB

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 6 augustus 2019 - zaak C-490/19 - Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier

BOB - Morbier kaas

Verordening (EG) nr. 510/2006. Verordening (EU) nr. 1151/2012. De "Morbier" is een kaas die een gecontroleerde oorsprongsbenaming (AOC) heeft. De benaming "Morbier" is ingeschreven in het register van BOB's. De Société, die sinds 1979 Morbier produceerde, kreeg bij besluit in 2000 toestemming om de benaming "Morbier", zonder de vermelding AOC, te gebruiken tot 11.07.2007, de datum waarop de benaming werd vervangen door de benaming "Montboissié du Haut Livradois". De Société heeft vervolgens op 05.10.2001 het Amerikaanse merk "Morbier du Haut Livradois" ingeschreven in de Verenigde Staten, en op 05.11.2004 het Franse merk "Montboissier" ingeschreven. De producentenorganisatie beticht de Société ervan inbreuk te maken op de beschermde oorsprongsbenaming door een kaas te produceren en in de handel te brengen die er hetzelfde uitziet als de BOB "Morbier" en heeft de Société voor de rechter gedaagd.

Prejudiciële vraag: Verbieden artikel 13, lid 1, van verordening nr. 510/2006 en verordening nr. 1151/2012 louter het gebruik door een derde van de geregistreerde benaming, of houden zij een verbod in op de voorstelling van een product met een beschermde oorsprongsbenaming, en meer in het bijzonder op de namaak van de vorm of het uiterlijk waardoor het product wordt gekenmerkt,

die de consument kan misleiden aangaande de werkelijke oorsprong van het product, zelfs wanneer de geregistreerde benaming niet is gebruikt?

Brexit

REGELGEVING EU

Besluit (EU) 2019/1196 van de Commissie van 11 juli 2019 betreffende de deelneming van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland aan Verordening (EU) 2018/1727 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust), *PB L 187 van 12.7.2019*

REGELGEVING VK

Some Brexit news: The UK has extended the Hague Child Support Convention and the Hague Choice of Court Convention to Gibraltar in the event the Withdrawal Agreement is not approved ([Conflict of laws](#))

PROROGATION PARLIAMENT

- The Remain Alliance Strikes Back? Background to the legal challenge to the prorogation of Parliament ([EU law analysis](#))
- Britse koningin keurt schorsing parlement goed ([Europa-nu](#))
- Prorogued until October? ([Verfassungsblog](#))
- Prorogation is a Paper Tiger, but Time is the Elephant ([Verfassungsblog](#))

Wiki

- [Wiki Brexit](#) (nieuw!)

Consumenten (C)

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-649/17 – Amazon EU – Duitsland – ECLI:EU:C:2019:576 – persbericht – conclusie – arrest

Amazon – Webshop – Klantenservice – Telefoonnummer

Richtlijn 2011/83/EU. In verband met een klacht van Duitse consumentenorganisaties tegen Amazon, vraagt een Duitse rechter in welke omstandigheden een verkoper zoals Amazon een telefoonnummer (waar inlichtingen kunnen worden verkregen) ter beschikking moet stellen van de consument bij een verkoop op afstand.

Hof: Een e-commerceplatform zoals Amazon is niet in alle gevallen verplicht om de consument vóór het sluiten van een overeenkomst een telefoonnummer ter beschikking te stellen. Het platform moet de consument echter wel een communicatiemiddel ter beschikking stellen, zodat hij snel contact kan opnemen en efficiënt kan communiceren met dat platform.

- Online traders may choose how to communicate with consumers - CJEU in Amazon EU (C-649/17) ([ECLB](#))

PREJUDICIELE VERWIJZING - Roemenië – 9 juli 2019 – zaak C-364/19 - Credit Europe Ipotecar IFN et Credit Europe Bank

Hypothecaire geldlening in vreemde valuta – Wisselkoersrisico - Informatieplicht

Richtlijn 93/13/EG. Verzoekers zijn consumenten die bij verweerster (Credit Europe) een hypothecaire leningsovereenkomst hebben afgesloten. De lening was gestegen met 204,12% vanwege de wisselkoers van de Zwitserse frank. Verzoekers hebben vervolgens verweerster gedagvaard en de rechter verzocht om vast te stellen dat het beding - waarbij het wisselkoersrisico voor rekening van verzoekers kwam – een oneerlijk karakter heeft en daarom nietig is.

Als een nationale bepaling is overgenomen in een (oneerlijk) beding betreffende het wisselkoersrisico, dient de nationale rechter dan eerst na te gaan of het verbod van artikel 1(2) van de richtlijn van toepassing is, of moet hij eerst nagaan of de handelaar zijn informatieplicht als bedoeld in artikel 4(2) van de richtlijn is nagekomen? Als de handelaar zijn informatieplicht niet is nagekomen, kan hij zich dan beroepen op artikel 1(2) zodat rechterlijke toetsing van het oneerlijke karakter van het beding wordt uitgesloten?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 15 juli 2019 – zaak C-438/19 - Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände

Consumentenbescherming – Herroepingsrecht – Datingsite - Levering digitale inhoud direct na de koop

Richtlijn 2011/83/EU. Verzoekster maakt bezwaar tegen een clausule van de datingsite van verweerster (parwise.at) waarmee het herroepingsrecht wordt opgegeven meteen na de koop omdat parwise dan meteen begint met leveren van digitale inhoud.

Wordt aan de consument in het geval van een op afstand gesloten overeenkomst digitale inhoud in de zin van artikel 16, onder m), van de richtlijn geleverd wanneer hij met een handelaar een overeenkomst sluit voor deelname aan een datingplatform op het internet?

Leidt het begin van levering van digitale inhoud door de handelaar aan de consument ook dan tot verlies van het herroepingsrecht van de consument krachtens artikel 16, onder m), van de richtlijn, indien de handelaar in strijd met artikel 8, lid 7, van de richtlijn heeft verzuimd van tevoren een bevestiging van de gesloten overeenkomst, met de in artikel 8, lid 7, genoemde gegevens, aan de consument te verstrekken? Voor zover het herroepingsrecht van de consument in dat geval in stand blijft: Dient de consument krachtens artikel 6, lid 1, onder k), van de richtlijn hierover van tevoren te worden geïnformeerd?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Slowakije – 31 juli 2019 – zaak C-485/19 - Profi Credit Slovakia*

Consumentenkrediet – Jaarlijkse kosten percentage

Richtlijn 2008/48/EG. Artikel 47 EU Handvest. Verzoeker heeft een consumentenkrediet (€1500,-) afgesloten met Profi Credit Slovakia (verweerster) tegen een rentevoet van 70% en een jaarlijks kostenpercentage van 66,31%. Verzoeker ontving geen €1500,-, maar €1132,51 door een commissie van €367,47 die in rekening werd gebracht. Bij sluiting van de overeenkomst heeft verzoeker geen informatie over het jaarlijks kostenpercentage ontvangen. De termijnen waren niet gedetailleerd in de overeenkomst weergegeven, hetgeen in strijd was met de relevante nationale wetsbepaling. Verzoeker heeft de lening terugbetaald, maar is er nadien op geattendeerd dat de niet-inlichting over het jaarlijks kostenpercentage een oneerlijk beding is. Verzoeker vordert nadien terugbetaling van de commissie.

De eerste vier vragen zien op verschillende aspecten met betrekking tot de verjaringstermijn voor het jaarlijks kostenpercentage zoals de onwettigheid van de voorlichting daarover, de startdatum van de verjaringstermijn, het vereiste niveau van kennis over de vermeende onwettigheid van het relevante contractsbeding, alsmede de vraag of de vereiste nationale bewijslast Handvestconform is. De overige vragen zien op de betekenis van een ander arrest gewezen door een andere nationale rechter welke zou indruisen tegen de rechtszekerheid van consumenten, die mochten vertrouwen op de bewoordingen van die wet.

PREJUDICIELE VERWIJZING - Polen - 12 augustus 2019 - zaak C-495/19 - Kancelaria Medius*

Vordering uit leningsovereenkomst - Consumentenrichtlijn - Verstekvonnis

Richtlijn 93/13/EEG. Verzoekster (Kancelaria Medius) heeft verzocht om veroordeling van verweerder tot betaling van een bedrag dat volgens verzoekster voortvloeit uit een lening overeenkomst die verweerder met haar rechtsvoorgangster heeft gesloten. Volgens de rechter bevestigen de door verzoekster overgelegde documenten op geen enkele wijze dat er tussen verweerder en de rechtsvoorgangster van verzoekster een lening overeenkomst is gesloten. Omdat verweerder zich niet heeft verdedigd, heeft de rechter in eerste aanleg een verstekvonnis gewezen. De rechtsvordering is afgewezen. Verzoekster is tegen de beslissing opgekomen en stelt dat de rechter in het geval van een negatieve beoordeling had moeten verzoeken om nadere bewijzen met betrekking tot de documenten waarop de bevindingen waren gebaseerd. Aangezien de rechter geen verzoek heeft gedaan om nadere bewijzen heeft hij de regels van de procesvoering geschonden. Verzoekster heeft ter ondersteuning van haar standpunt een aantal rechterlijke beslissingen bijgevoegd waarin werd besloten dat wanneer een verweerder zich niet verdedigt, de rechter een verstekvonnis moet wijzen op de enkele grond van de beweringen die in het verzoekschrift zijn opgenomen.

Prejudiciële vragen: Verzet artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG zich tegen een procedurele regeling volgens welke de rechter een verstekvonnis kan wijzen op basis van louter de in het verzoekschrift opgenomen verklaringen van de verzoeker, die door de rechter voor waar moeten worden aangenomen indien de verweerder – een consument – naar behoren in kennis is gesteld van de zittingsdatum maar niet ter terechtzitting verschijnt en geen verweer voert?

RECHTSPRAAK NL – PARKET HOGE RAAD – 12 juli 2019 - Prejudiciële vragen aan de HR van de Rechtbank Amsterdam - ECLI:NL:PHR:2019:769

Ambtshalve toetsing aan consumentenrichtlijn in exequaturprocedure

Richtlijn 93/13 EEG. Prejudiciële vragen over verzoeken tot tenuitvoerlegging van arbitrale vonnissen in consumentenzaken. Ambtshalve toetsing aan Richtlijn 93/13 EEG en aan nationaal consumentenrecht. De vraag is aan de orde in hoeverre in een exequaturprocedure door de rechter ambtshalve behoort te worden onderzocht of regels van Europees respectievelijk nationaal consumentenrecht zijn nageleefd. De AG concludeert, kort gezegd dat de exequaturrechter gehouden is tot ambtshalve toetsing aan Richtlijn 93/13 EEG en de daarmee samenhangende nationale regels, omdat het hier recht betreft dat gelijkwaardig is aan de nationale regels van openbare orde.

EUROPESE COMMISSIE

- Commissie publiceert richtsnoeren voor betere bescherming van consumentenrechten ([ECER](#))
- Commission guidance note on Unfair Terms Directive ([ECLB](#))

OVERIG

EU consumer rules: Airbnb cooperates with European Commission and EU consumer authorities improving the way it presents offers ([EC](#))

Cybercrime

REGELGEVING EU

Europese Cybersecurity Act van kracht ([ECER](#))

Detentie en politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 2 juli 2019 – Gorlov e.a. t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 2) – 27057/06 – 56443/09 – 25147/14 – ECLI:CE:ECHR:2019:0702JUD002705706

Permanente videobewaking in detentiecellen

Artikelen 8 en 13 EVRM. De Russische klager Gorlov en andere Russische klagers waren gedetineerd in Russische gevangenissen waar zij in hun cellen permanent onder videobewaking stonden. Klagers stellen dat deze constante surveillance hun recht op privé leven heeft geschonden en dat geen effectieve rechtsmiddelen bestonden voor de behandelingen van hun klachten. Het EHRM constateert dat het nationale juridische kader met betrekking tot permanente videobewaking niet voldoende duidelijk, nauwkeurig en gedetailleerd is om passende bescherming tegen willekeurige inmenging van de overheid te bieden. Het EHRM neemt een schending de artikelen 8 en 13 EVRM aan.

EHRM – ARREST – 4 juli 2019 – Korban t. Oekraïne – persbericht – arrest (niveau 2) – 26744/16 – ECLI:CE:ECHR:2019:0704JUD002674416

Bij een beroep op artikel 18 EVRM geldt geen bewijslastverdeling.

Artikel 5 jo. artikel 18 EVRM. klager, leider van een nieuwe politieke partij, is vier maal beschuldigd van strafbare feiten en heeft zeven maanden afwisselend in voorlopige hechtenis en huisarrest doorgebracht. In één procedure heeft hij schuld bekend. De overige aanklachten zijn geseponeerd wegens gebrek aan bewijs. Korban klaagt onder andere over schending van artikel 5 in samenhang met artikel 18 EVRM. Korban stelt dat de beperkingen in de strafrechtelijke procedures zijn gebruikt, omdat hij een rivaal was van de regerende politieke partij. Het EHRM oordeelt op grond van al het voor hem relevante materiaal, ongeacht de oorsprong hiervan en komt op basis van de beschikbare informatie niet tot een schending van artikel 18 EVRM. Het EHRM heeft vervolgens de twee periodes van het huisarrest afgezet tegen de (ernst van de) beschuldiging. De totale tijd van het voorarrest ligt beneden de grens die door het hof wordt gesteld en komt ook op die grond niet tot een schending.

EHRM – ARREST – 9 juli 2019 – Tim Henrik Bruun Hansen t. Denemarken – persbericht – arrest (niveau 2) – 51072/15 – ECLI:CE:ECHR:2019:0709JUD005107215

Vrijheidsbeneming – Weigering van een extern deskundigenrapport aan langdurig gedetineerde in psychiatrisch instituut

Artikel 5 EVRM. Klager zat sinds 1997 gedetineerd in een instituut nadat hij was veroordeeld voor onder meer vrijheidsberoving en poging tot verkrachting van een minderjarige onder strafverzwarende omstandigheden. Meerdere verzoeken om vrijlating of een lichtere straf waren afgewezen op grond van medische rapporten van deskundigen van het instituut waar hij verbleef. Uit die rapporten bleek een recidiverisico voor soortgelijke feiten, tenzij klager instemde met chemische castratie, hetgeen hij weigerde.

EHRM: De nationale rechter had het verzoek van klager om een extern deskundigenrapport afgewezen, hoewel klager toen al bijna 19 jaar gedetineerd was en de meest recente externe rapportage in 2007 was opgesteld. Klager was met zijn behandelaars in het instituut in een impasse geraakt, waardoor het extra van belang was dat een externe deskundige in de gelegenheid was om voorstellen te doen voor de behandeling. Door dit na te laten had de nationale rechter onvoldoende de relevante feiten kunnen vaststellen. Schending van artikel 5, eerste lid, EVRM.

EHRM – ARREST – 23 juli 2019 – Cîrstea t. Roemenië – persbericht – arrest (niveau 3) – 10626/11 – ECLI:CE:ECHR:2019:0723JUD001062611

Voorlopige hechtenis – Geschokte rechtsorde niet gesteld – Verdenking ernstig feit niet per definitie voldoende voor voorlopige hechtenis wegens geschokte rechtsorde

Artikel 5 EVRM. Klagster, een verpleegster, was als enige belast met het toezicht op de neonatale intensive care afdeling toen er brand uit brak. Op het moment dat de brand uit brak was zij niet op

de afdeling aanwezig. Door de brand kwamen vijf pasgeboren baby's om het leven en raakten zes andere baby's gewond. Klaagster heeft wisselend verklaard over de reden waarom zij niet op de afdeling aanwezig was op het moment van het uitbreken van de brand. Klaagster is in voorlopige hechtenis gesteld. De voorlopige hechtenis werd verlengd omdat de rechtbank van oordeel was dat de ernst en de van de omstandigheden in deze zaak dit rechtvaardigde gelet op gevoelens van onveiligheid die door de nalatigheid van de verpleegster ontstonden/konden ontstaan en een andere maatregel onvoldoende recht zou doen. Tevergeefs vecht klaagster deze beslissing aan bij de nationale gerechten, waarna zij uiteindelijk op grond van onder meer artikel 5 EVRM een klacht heeft ingediend bij het Hof.

Het Hof is unaniem van oordeel dat artikel 5 § 3 EVRM is geschonden. De vraag of haar vrijlating zou leiden tot geschokte rechtsorde is in het geheel niet gesteld noch beantwoord. De enkele verdenking van een ernstig strafbaar feit is niet voldoende voor voorlopige hechtenis wegens geschokte rechtsorde. Het hof acht voorlopige hechtenis wegens geschokte rechtsorde niet direct voor de hand liggen nu klaagster niet werd verdacht van brandstichting en er evenmin sprake is van opzet aan de zijde van klaagster. Het gestelde collusiegevaar is onvoldoende onderbouwd en naar het oordeel van het hof is ook onvoldoende onderbouwd waarom minder verstrekkende maatregelen dan voorlopige hechtenis niet mogelijk waren.

EHRM – ARREST – 27 augustus 2019 - Izmestyev t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 3) – 74141/10 - ECLI:CE:ECHR:2019:0827JUD007414110

Lange duur voorlopige hechtenis - Behandeling achter gesloten deuren – Videobewaking in cel – Beperking familiebezoeken – Schending Verdrag

Artikelen 3, 5, 6 en 8 EVRM. Aan klager is een levenslange gevangenisstraf opgelegd. De klachten gaan over de lange duur van de voorlopige hechtenis (drie jaar, elf maanden en twaalf dagen), over de beveiligingscamera's in zijn cel, de detentieomstandigheden en de inperking van familiebezoeken.

Het Hof oordeelt dat de artikelen 3, 5, 6 en 8 EVRM zijn geschonden. De verlenging van de voorlopige hechtenis is onvoldoende gemotiveerd. Bovendien was er geen rechtvaardiging voor de lange duur van de voorlopige hechtenis. Het recht op een eerlijk proces is geschonden omdat er geen goede grond was voor het besluit om de zaak achter gesloten deuren te behandelen. Het recht op familieleven is geschonden omdat klager minder familiebezoeken mocht ontvangen. Het recht op privacy is geschonden doordat klager 24 uur per dag onder videobewaking stond terwijl de Russische wet over het gebruik van videobewaking onvoldoende waarborgen bevat.

EHRM – ARREST – 27 augustus 2019 – Magnitskiy e.a.t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 2) – 32631/09 – 53799/12 – ECLI:CE:ECHR:2019:0827JUD003263109

Noodzakelijke medische hulp aan gedetineerden - Post mortum veroordeling – Motivering van de voorlopige hechtenis

Artikelen 2, 3, 5 en 6 EVRM. Klager Magnitskiy was accountant van de grootste buitenlandse investeringsmaatschappij in Rusland. Hij werd in november 2008 gearresteerd op verdenking van medeplichtigheid aan belastingontduiking. Tijdens zijn detentie werd duidelijk dat hij galstenen en een alvleesklierontsteking had. Hij vroeg herhaaldelijk om medische hulp, maar dit werd hem telkens onthouden. Hij diende een klacht in bij het EHRM. Nog voordat deze klacht behandeld werd, overleed Magnitskiy in november 2009 in voorlopige hechtenis. De doodsoorzaak was (giftige) shock en hartfalen, veroorzaakt door een ontsteking aan zijn alvleesklier. Magnitskiy is post mortem schuldig bevonden aan belastingontduiking. Zijn vrouw en moeder hebben na zijn dood de klachten voortgezet en geklaagd op grond van de artikelen 2, 3 (ter zake de mishandeling en wegens het ontbreken van een gedegen onderzoek naar de dood van Magnitskiy), artikel 5 (met name over de redelijkheid van de duur van de voorlopige hechtenis in verhouding met de aard van het delict waarvan hij werd verdacht) en artikel 6 EVRM (voor de post mortem veroordeling). Met betrekking tot artikel 5 EVRM stelt het EHRM vast dat de onderbouwing van de voortdurende voorlopige hechtenis niet afdoende was. Voorts stelt het EHRM vast dat het post mortem veroordelen van Magnitskiy in strijd is met artikel 6 EVRM. Schending van de artikelen 2, 3, 5 en 6 EVRM.

 EHRM veroordeelt Rusland in Magnitski-zaak ([Europa-nu](#))

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 2 juli 2019 – Miller t. Verenigd Koninkrijk – persbericht 25.7.19 – beslissing (level 3) – 32001/18 – ECLI:CE:ECHR:2019:0702DEC003200118

Effectief onderzoek naar dood Britse militairen

Artikel 2 EVRM. De Britse Miller klaagde dat de Britse autoriteiten geen effectief onderzoek hadden uitgevoerd naar de dood van/ de moord op zijn zoon, korporaal Simon Miller en de dood van/moorden op andere leden van de Koninklijke Marechaussee in Irak in 2003. Miller klaagde dat het recht op leven van zijn zoon was geschonden. Het EHRM oordeelt dat de Britse staat wel een effectief onderzoek heeft uitgevoerd: er waren verschillende onderzoeken verricht naar de doden en er was onderzoek gedaan door een lijkschouwer. Artikel 2 EVRM is niet geschonden.

RECHTSPRAAK NL - Parket bij de Hoge Raad – 12 juli 2019 - ECLI:NL:PHR:2019:769

Richtlijn 93/13 EEG. Vragen over de tenuitvoerlegging van arbitrale vonnissen in consumentenzaken. Ambtshalve toetsing aan Richtlijn 93/13 EEG en aan nationaal consumentenrecht.

LIDSTATEN

Romania Slow to Tackle Prison Overcrowding After ECtHR Found it Was Violating Detainees' Rights (liberties.eu)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – 4 juli 2019 – zaak C-377/17 – Commissie/Duitsland – ECLI:EU:C:2019:562 – conclusie – arrest

Niet nakoming - Verplichte honoraria planningsdiensten architecten

Richtlijn 2006/123/EG. Artikel 49 VWEU. De honoraria van architecten en ingenieurs worden in Duitsland geregeld door een besluit van de Bondsregering, de HOAI. De Commissie is van mening dat de minimum- en maximumprijsregeling van de HOAI de toegang voor nieuwe dienstverrichters van andere lidstaten tot de markt belemmert, aangezien zij hen – als dienstverrichters voor wie het moeilijker is om klanten aan te trekken – – verhindert hun diensten aan te bieden tegen lagere prijzen dan de voor de in Duitsland gevestigde dienstverrichters vastgelegde minimumtarieven of diensten van betere kwaliteit aan te bieden tegen prijzen boven de maximumtarieven. De Bondsrepubliek Duitsland is van mening dat de HOAI niet in strijd is met richtlijn 2006/123, aangezien die regeling uitsluitend voor planningsdiensten minimum- en maximumtarieven vaststelt, hetgeen te verklaren is door het feit dat er voor dergelijke diensten een bijzonder algemeen belang bestaat bij waarborging van een hoge kwaliteitsnorm, terwijl de partijen vrij kunnen onderhandelen over de honoraria voor adviesdiensten.

Hof: Door verplichte honoraria te handhaven voor de planningsdiensten van architecten en ingenieurs, is Duitsland de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 15, lid 1, lid 2, onder g), en lid 3, van richtlijn 2006/123/EG.

- 📌 Commission v Germany (c-377/17): Do exceptions in tariff regulation matter? ([European law blog](#))

HvJ – ARREST – 4 juli 2019 – zaak C-622/17 – Baltic Media Alliance – Litouwen – ECLI:EU:C:2019:566 – persbericht – conclusie – arrest

Audiovisuele mediadiensten – Aanzetten tot haat – Tijdelijke verplichting betaalpakketten

Richtlijn 2010/13/EU (richtlijn audiovisuele mediadiensten). De Litouwse commissie voor radio en televisie (LRTK) had besloten om de exploitanten die televisiezenders aanbieden aan de consumenten in Litouwen tijdelijk te verplichten de zender NTV Mir Lithuania uitsluitend als onderdeel van betaalpakketten aan te bieden. Dit inmiddels ingetrokken besluit was genomen nadat een

programma van deze zender materiaal bleek te bevatten dat aanzette tot haat op grond van nationaliteit. De verwijzende rechter vraagt zich af of het betrokken besluit verenigbaar is met artikel 3, leden 1 en 2, van richtlijn 2010/13. Volgens die bepaling mag een lidstaat die een televisie-uitzending uit een andere lidstaat ontvangt de doorgifte van die uitzending vanwege een reden zoals het aanzetten tot haat uitsluitend belemmeren wanneer bepaalde voorwaarden zijn vervuld. De Litouwse wetgever heeft deze bepaling zodanig omgezet dat de LRTK deze voorwaarden niet hoeft toe te passen bij het opleggen van de verplichting om een bepaalde zender uitsluitend als onderdeel van betaalpakketten te verspreiden. Deze voorwaarden waren in de zaak in het hoofdgeding dan ook niet door de LRTK vervuld.

Hof: Artikel 3, leden 1 en 2, van richtlijn 2010/13/EU is niet van toepassing op een door een lidstaat genomen maatregel van openbare orde, bestaande in de verplichting voor de aanbieders van mediadiensten waarvan de uitzendingen op het grondgebied van die lidstaat zijn gericht en voor andere personen die de consumenten van die lidstaat televisiezenders of -uitzendingen aanbieden op internet, om een bepaalde televisiezender uit een andere lidstaat gedurende twaalf maanden uitsluitend op het grondgebied van die lidstaat te verspreiden of door te geven als onderdeel van betaalpakketten, zonder dat de eigenlijke doorgifte op het grondgebied van die eerste lidstaat van televisiezenders van die zender wordt belemmerd.

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-209/18 – Commissie/Oostenrijk – ECLI:EU:C:2019:632 – geen conclusie – arrest

Zetelvereisten vennootschappen civiel ingenieurs en octrooigemachtigden – Niet nakomen verplichtingen

Richtlijn 2006/123/EG. Artikelen 49 en 56 VWEU. De Europese Commissie verzoekt het Hof vast te stellen dat Oostenrijk, door de vereisten inzake de zetel te handhaven voor vennootschappen van civiel ingenieurs en vennootschappen van octrooigemachtigden, de vereisten inzake rechtsvorm en aandeelhouderschap te handhaven voor vennootschappen van civiel ingenieurs, vennootschappen van octrooigemachtigden en vennootschappen van dierenartsen, en de beperking van multidisciplinaire activiteiten te handhaven voor vennootschappen van civiel ingenieurs en vennootschappen van octrooigemachtigden, de verplichtingen niet is nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 14, punt 1, artikel 15, lid 1, lid 2, onder b) en c), en lid 3, en artikel 25 van richtlijn 2006/123/EG en de artikelen 49 en 56 VWEU.

Hof: Door handhaving van de vereisten inzake de plaats van de zetel voor vennootschappen van civiel ingenieurs en vennootschappen van octrooigemachtigden, van de vereisten inzake rechtsvorm en aandeelhouderschap voor vennootschappen van civiel ingenieurs, vennootschappen van octrooigemachtigden en vennootschappen van dierenartsen, en van de beperking van multidisciplinaire activiteiten voor vennootschappen van civiel ingenieurs en vennootschappen van octrooigemachtigden, is de Republiek Oostenrijk de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 14, punt 1, artikel 15, lid 1, lid 2, onder b) en c), en lid 3, en artikel 25 van richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Italië – 15 juli 2019 – zaak C-399/19 – BT Italia e.a.

Berekening bijdrage mediadiensten die aan toezichthouder verschuldigd zijn

Richtlijn 2002/20/EG. De toezichthouder heeft besluiten genomen over de hoogte en de betaalwijze van de bijdrage die in de sector elektronische communicatie en in de mediadiensten werkzame marktdeelnemers aan de toezichthouder verschuldigd zijn, en over de vaststelling van het geautomatiseerde model en de instructies voor de betaling van de bijdrage. Verweerders hebben beroep ingesteld tegen die besluiten. Het beroep is toegewezen. Volgens de rechter heeft de toezichthouder bij de berekening een verkeerde methode gebruikt, aangezien ook kosten waren inbegrepen die daarin niet konden worden opgenomen. De rechter wijst met name naar het arrest C-228/12 van het Hof. Verweersters hebben betoogd dat een prejudiciële verwijzing niet nodig is, en toegevoegd dat het feit dat de Commissie van mei 2015 tot op heden geen inbreukprocedure tegen Italië heeft ingeleid met betrekking tot de rechtspraak op het gebied van de jaarlijkse bijdragen, inhoudt dat de Commissie in de vonnissen van de Italiaanse rechter geen aspecten heeft gevonden die inbreuk op het Unierecht maken. De nationale sectorale regeling is volgens hen daarom

verenigbaar met de corresponderende bepalingen van Unierecht. De verwijzende rechter is van oordeel dat om de in deze zaak aan de orde zijnde gedingen te kunnen beslechten een prejudiciële vraag aan het Hof moet worden voorgelegd over de verenigbaarheid van de nationale regeling met artikel 12 van de machtigingsrichtlijn.

De vraag is o.a. of artikel 12(1)a) van de richtlijn in de weg staat aan een nationale regeling volgens welke *alle administratiekosten* ten laste komen van gemachtigde marktdeelnemers, of hebben de bedoelde werkzaamheden uitsluitend betrekking op de ex-ante regulering door de nationale regelgevende instantie?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Denemarken – 23 juli 2019 – zaak C-445/19 – Viasat Broadcasting UK*

Staatssteun - Landelijke distributie van televisiezenders - Onrechtmatigheidsrente

Samenvatting onder: Staatssteun

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje – 7 juli 2019 – zaak C-443/19 – Vodafone España*

Exclusieve gebruiksrechten radiofrequenties – Spectrumbijdrage – Aanvullende belasting – Dubbele belastingheffing?

Richtlijn 2002/20/EG. Vodafone España is een exploitant van telecommunicatiediensten aan wie exclusieve gebruiksrechten voor bepaalde radiofrequenties zijn toegekend. Over dit gebruik wordt op grond van richtlijn 2002/20 de zogeheten 'spectrumbijdrage' geheven door de bevoegde overheidsdienst. De Spaanse dienst Indirecte Belastingen en Milieubelastingen heeft naast deze spectrumbijdrage ook een algemene belasting – de zogeheten belasting op de overdracht van vermogensbestanddelen – geheven overeenkomstig de provinciale algemene belastingwet van het fiscaal autonome grondgebied van Gipuzkoa. Vodafone heeft tegen dit besluit beroep ingesteld. Zij stelt zich op het standpunt dat deze aanvullende heffing een dubbele belastingheffing ten aanzien van de spectrumbijdrage inhoudt, wat in strijd is met artikel 13 van de richtlijn.

De verwijzende rechter wenst te vernemen of de lidstaten bovenop de in artikel 13 van de richtlijn zogeheten spectrumbijdrage, andere heffingen of vergoedingen mogen opleggen ten aanzien van hetzelfde recht van de exploitant van telecommunicatiediensten om particulier gebruik te maken van radiofrequenties.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Frankrijk – 14 augustus 2019 – zaak C-515/19 – Eutelsat*

Mobiel satellietstelsel - Mobiel grondstation

Beschikking 2007/98/EG. Beschikking 626/2008/EG. De Franse regelgevende autoriteit heeft aan Inmarsat Ventures een vergunning verleend om complementaire grondcomponenten van een mobiel satellietstelsel (hierna: MSS) te exploiteren. Eutelsat verzoekt om nietigverklaring van dit besluit en betoogt dat de autoriteit blijkt heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting en een kennelijke beoordelingsfout heeft gemaakt.

De verwijzende rechter stelt o.a. de volgende vragen: Aan de hand van welke juridische criteria kan worden bepaald of er sprake is van een mobiel grondstation in de zin van beschikking nr. 626/2008/EG? Vereist deze beschikking dat een mobiel grondstation dat met een complementaire grondcomponent communiceert tevens, zonder afzonderlijke apparatuur, met een satelliet kan communiceren? Zo ja, hoe moet worden beoordeeld of de apparatuur een eenheid vormt?

Moet artikel 2, lid 2, van dezelfde beschikking aldus worden uitgelegd dat een mobiel satellietstelsel hoofdzakelijk op satellietcomponenten moet berusten, dan wel in die zin dat op basis van dit artikel kan worden geoordeeld dat de respectieve functies van de satelliet- en grondcomponenten irrelevant zijn, ook in een configuratie waarin de satellietcomponent slechts nuttig is indien de communicatie met de grondcomponenten niet kan worden gewaarborgd? Kunnen complementaire grondcomponenten worden geïnstalleerd om het gehele grondgebied van de Europese Unie te

bestrijken, op grond dat de ruimtestations niet op elke locatie de vereiste kwaliteit van de communicatie kunnen waarborgen, in de zin van lid 2, onder b) van ditzelfde artikel?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 20 augustus 2019 – [zaak C-539/19](#) – [Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*](#)

Roamingtarief

Verordening (EU) nr. 531/2012. Sinds 2017 is het gereguleerd roamingtarief ingegaan in de EU. Verweerster is een aanbieder van telecommunicatiediensten. Op haar website www.o2online.de heeft verweerster informatie over het gereguleerde roamingtarief bekendgemaakt waaruit blijkt dat bestaande klanten die een alternatief roamingtarief hadden, zelf actief voor een omschakeling moeten zorgen naar het gereguleerd tarief. Verzoeker (overkoepelende organisatie van consumentenorganisaties) vindt dat verweerster hiermee artikelen 6bis en 6sexies(3) van de roamingverordening schendt. Verweerster is verplicht om automatisch het tarief om te schakelen, ongeacht of de consumenten hier al dan niet voor hebben gekozen. Verzoeker heeft daarom stakingsvorderingen ingediend tegen verweerster. Verweerster wijst op het onderscheid tussen alternatieve roamingtarieven en gereguleerde roamingtarieven. Volgens verweerster geldt de verplichting tot automatische omschakeling niet voor klanten die een alternatief tarief hadden. Over deze materie worden prejudiciële vragen gesteld.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 22 augustus 2019 – [zaak C-555/19](#) – [Fussl Modestraße Mayr*](#)

Aparte vergunning voor regionale reclameboodschappen

Richtlijn 2010/13/EU. Verzoekster is een Oostenrijkse modeonderneming. Zij exploiteert meerdere modehuizen in Oostenrijk en in Beieren (deelstaat Duitsland). Verzoekster wil dat verweerster reclame in het tv-programma "ProSieben" laat uitzenden, maar dan alleen in Beieren en dus niet in heel Duitsland. Aangezien verzoekster plaatselijk actief is, volstaat een regionale reclameboodschap (wat ook nog eens een lagere prijs heeft). Verweerster weigert de reclameboodschappen op te nemen en uit te zenden. Zij kan de overeenkomst niet nakomen op grond van mediarechtelijke voorschriften. Het gaat om de Rundfunkstaatsvertrag (akkoord tussen de deelstaten) waaruit blijkt dat voor de niet-landelijke uitzending van reclame een afzonderlijke, op het recht van de deelstaat gebaseerde, vergunning is vereist.

Zijn deze voorschriften in overeenstemming met een artikel 56 VWEU, artikel 11 EU Handvest, het beginsel van gelijke behandeling en richtlijn 2010/13/EU?

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 24 juli 2019 – [ECLI:NL:RVS:2016:75](#) – [ECLI:NL:RVS:2019:2569](#)

Dienstenrichtlijn – Brancheringsregeling – Schoenenwinkel bij Woonplein?

Richtlijn 2006/123/EG. Het Woonplein is een winkelgebied voor alleen maar omvangrijke detailhandel, zoals meubelen, keukens en bouwmaterialen. Dat heeft de gemeenteraad als zogenoemde brancheringsregeling in het bestemmingsplan vastgelegd. De gemeente wil daar geen reguliere detailhandel toelaten. Deze brancheringsregels moeten voorkomen dat in het stadscentrum leegstand ontstaat. De eigenaar van een winkelpand op het Woonplein wil de bovenverdieping verhuren aan een schoenen- en kledingwinkel. Dat staat het bestemmingsplan niet toe, omdat dit reguliere detailhandel is. Daarom kwam deze eigenaar tegen de brancheringsregels in beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft prejudiciële vragen gesteld aan het HvJ om na te gaan of deze aanpak van de gemeente wel mag van de Europese Dienstenrichtlijn. Het Hof van Justitie oordeelde in januari 2018 dat de Dienstenrichtlijn zich niet per se verzet tegen zo'n regeling. Wel moet zo'n regeling dan aan een aantal voorwaarden voldoen: de regeling moet noodzakelijk zijn en ook evenredig, niet verder gaan dan nodig. De gemeente Appingedam mag reguliere ('normale') detailhandel weren van het Woonplein aan de rand van de stad. Het is toegestaan dat de gemeente daar alleen detailhandel in omvangrijke artikelen toelaat.

- 🔗 Appingedam mag reguliere winkels weren van winkelgebied voor grote artikelen (persbericht RvS)
- 📄 Wat betekent de einduitspraak in de Appingedam-zaak voor andere gemeenten? (Europa decentraal)

Dwargarbeid (S)

EHRM – ARREST – 18 juli 2019 – T.I. e.a. t. Griekenland – persbericht – arrest (niveau 2) - 40311/10 - ECLI:CE:ECHR:2019:0718JUD004031110

Betrokkenheid aangevers mensenhandel - Onzorgvuldige strafrechtelijke procedure

Artikel 4 EVRM. Drie Russen zijn op basis van valse papieren door medewerkers van het Griekse consulaat naar Griekenland gehaald om in de prostitutie te werken. De klagers hebben tegen de politie gezegd dat zij worden gedwongen om in de prostitutie te werken. Er volgt een langdurig onderzoek. Bij het hof wordt geklaagd dat de Griekse autoriteiten onvoldoende onderzoek hebben gedaan naar de vermeende mensenhandel, dat de opsporing inadequaat was en de rechterlijke procedure tekortkomingen had. Het EHRM stelt vast dat de Griekse autoriteiten geen maatregelen hebben getroffen om de slachtoffers te beschermen en bovendien hen niet hebben betrokken in de procedure. Bovendien zijn de procedures onvoldoende zorgvuldig geweest omdat de onderzoeken te lang hebben geduurd. Schending artikel 4 EVRM.

Eigendomsrecht (B – S)

EHRM – ARREST – 4 juli 2019 – Svitlana Ilchenko t. Oekraïne – persbericht – arrest (niveau 2) - 47166/09 - ECLI:CE:ECHR:2019:0704JUD004716609

Eigendomsrecht - Geen compensatie voor onteigening garage

Artikel 1 EP EVRM. Klaagster maakte sinds de jaren '80 gebruik van een garage in de tuin van het appartementencomplex waar zij woonde. Sinds 1995 staat de garage op haar naam. In 2002 plande de lokale overheid de bouw van (dure) koopwoningen, mede op de grond waarop de garage stond. De nationale rechter stelde uiteindelijk vast dat klaagster slechts een tijdelijke toestemming had gekregen voor de bouw van een garage en dat het land nooit aan haar had toebehoord. De ontruiming werd bevolen op grond van een nationale wetsbepaling met betrekking tot land dat zonder toestemming is bezet.

EHRM: Klaagsters recht op gebruik van de garage was twintig jaar lang niet in twijfel getrokken en mogelijke gebreken in het gebruiksrecht waren veroorzaakt door de overgang van Sovjet-recht (zonder privaat landeigendom) naar het huidige systeem. Het algemeen belang was niet zo zwaarwegend dat het onteigening zonder compensatie rechtvaardigde. De nationale rechters hadden de specifieke situatie van klaagster niet in hun overwegingen betrokken. Alleen een procedure waarin de gevolgen van de onteigening worden afgewogen en een marktconforme compensatie wordt toegewezen, voldoet aan de eisen van het EVRM. Schending van artikel 1, eerste protocol bij het EVRM.

EHRM – ARREST – 11 juli 2019 – Sadocha t. Oekraïne – persbericht – arrest (niveau 3) - 77508/11 - ECLI:CE:ECHR:2019:0711JUD007750811

Oekraïense autoriteiten legden buitensporige last op aan klager door bijna het volledige bedrag aan cashgeld bij de grens in beslag te nemen.

Artikel 1 EP EVRM. Klager reisde in 2011 van Oekraïne naar Polen met € 41.000,00 aan contant geld. Toen hem bij de bagagecontrole werd gevraagd of hij contant geld bij zich had toonde bij de douanebeambte het geld. Hij werd aangeklaagd voor het overtreden van de douanerichtlijnen vanwege het niet aangeven van de hoeveelheid cashgeld en ter plekke werd € 31.000,00 in beslag genomen.

Klager voerde tijdens een hoorzitting aan dat hij het geld weliswaar niet had aangegeven, maar hij ook niet wist dat hij het geld moest aangeven. Hij verklaarde dat het geld afkomstig was van een particuliere lening en legde hiertoe de leenovereenkomst over. De rechtbank legde aan klager een beslagbeslissing op, inhoudende dat de herkomst van het geld niet relevant was voor klagers aansprakelijkheid. In hoger beroep bracht de advocaat van klager naar voren dat de rechtbank een oneerlijke en disproportionele straf aan klager had opgelegd, waarbij rekening gehouden had moeten worden met de legale herkomst van het geld en het ontbreken van opzet om een strafbaar feit te plegen. Het gerechtshof hield het oordeel van de rechtbank in stand.

Klager doet bij het Hof een beroep op artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM onder de motivering dat de beslagbeslissing onrechtmatig, buitensporig en disproportioneel is.

Het Hof oordeelt als volgt. Het Hof oordeelt eerst dat de inbeslagneming van het geld is gebaseerd op wetgeving en een legitiem doel diende, namelijk de controle op geldstromen over de grenzen om witwassen, drugshandel en financiering van terrorisme en andere strafbare feiten te bestrijden. De vraag is echter of de autoriteiten een goede belangenafweging hebben gemaakt tussen de bescherming van het eigendomsrecht en het algemene belang, waarbij de beoordelingsruimte van de staat in acht dient te worden genomen. In het bijzonder mag niet aan iemand een individuele en buitensporige last worden opgelegd. Het meenemen van cashgeld uit Oekraïne was niet illegaal. Evenmin was er een indicatie dat klager opzettelijk de douaneregels had willen omzeilen, hetgeen eveneens blijkt uit het feit dat klager niet strafrechtelijk is vervolgd. In tegenstelling tot de Staat, was het inbeslaggenomen bedrag voor klager aanzienlijk. Het Hof overweegt daarom dat het in beslag genomen bedrag niet was bedoeld als een financiële vergoeding voor de schade, maar eerder bestraffend van aard was en bedoeld om af te schrikken. Het Hof is van oordeel dat de omvang van de rechterlijke toetsing te beperkt is geweest om te voldoen aan het vereiste van een goede belangenafweging. De nationale gerechten hebben bovendien niet aangetoond waarom een boete niet hetzelfde effect zou kunnen hebben. Het Hof komt unaniem tot een schending van artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM.

EHRM – ARREST – 18 juli 2019 – Chatzigiannakou t. Griekenland – persbericht – arrest (niveau 3) - 58774/12 - ECLI:CE:ECHR:2019:0718JUD005877412

Gebouw voldoet niet aan bouwregels – Risico voor naastgelegen gebouwen - Geen mogelijkheid om bestuursrechtelijke beslissing af te dwingen

Artikel 1 EP EVRM. Artikel 13 EVRM. Klaagster woont naast een gebouw dat niet voldoet aan de regelgeving inzake aardbevingen. Zij loopt daardoor het risico op schade aan haar woning. De autoriteiten van Athene hebben er bij de gebouweigenaar op aangedrongen dat maatregelen genomen worden om de onrechtmatigheid op te heffen. Vervolgens hebben ze geconstateerd dat deze maatregelen niet zijn genomen en erkennen dat zij niet de mogelijkheid hebben de nakoming af te dwingen.

Het Hof oordeelt dat doordat klagster de bestuursrechtelijke beslissing niet kan afdwingen, Griekenland geen juiste belangenafweging heeft gemaakt tussen het algemeen belang en de bescherming van de individuele belangen van klagster.

PREJUDICIELE VERWIJZING - Bulgarije – 14 augustus 2019 – zaak C-393/19 - Okrazhna prokuratura – Haskovo et Apelativna prokuratura – Plovdiv*

Eigendomsrecht - Confiscatie

Samenvatting onder: Strafrecht

Energiemarkt

HvJ – ARREST – 11 juli 2019 – gevoegde zaken C-180/18, C-286/18 en C-287/18 – Agrenergy en Fusignano Due – ECLI:EU:C:2019:605 – geen conclusie – arrest

Elektriciteitsopwekking door installaties voor fotovoltaïsche zonne-energie – Verminderen van steunregeling

Richtlijn 2009/28/EG. Agreenergy en Fusignano Due zijn vennootschappen die actief zijn op het gebied van de bouw, de exploitatie en het onderhoud van installaties voor het opwekken van energie uit hernieuwbare bronnen. Overeenkomstig de bij wetsdecreet nr. 28/2011 ingestelde regeling verkrijgt de eigenaar van een fotovoltaïsche installatie die op het nationale elektriciteitsnet is aangesloten en een nominaal vermogen van minimum 1 kilowatt (kW) heeft, van GSE de toepassing van een gunstig tarief voor de opgewekte energie. De mogelijkheid om voor deze tarieven in aanmerking te komen is afhankelijk van de indeling van de betrokken marktdeelnemers in het computerregister waarin zij zijn ingeschreven, en neemt eventueel af naargelang de in een voorafgaand tijdvak bepaalde grenzen van de stimuleringskosten worden overschreden. Verzoeksters in de hoofdgedingen zijn opgekomen tegen de Vijfde Energierekening, waarbij de maatregelen ter bevordering van het opwekken van zonne-energie door fotovoltaïsche installaties aanzienlijk zijn beperkt. De Italiaanse, Tsjechische, Griekse en Spaanse regering hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Onder voorbehoud van de verificaties die door de verwijzende rechter dienen te worden verricht met inaanmerkingneming van alle relevante elementen, moet artikel 3, lid 3, onder a), van richtlijn 2009/28/EG, gelezen tegen de achtergrond van het rechtszekerheidsbeginsel en het beginsel van de bescherming van het gewettigd vertrouwen, aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale wetgeving op grond waarvan een lidstaat de eerder vastgestelde stimuleringsstarieven voor met installaties voor fotovoltaïsche zonne-energie opgewekte energie mag verlagen of zelfs tot nul kan terugbrengen.

Europese fondsen (B – C)

PREJUDICIELE VERWIJZING - Hongarije – 13 augustus 2019 - zaak C-491/19 - Szent Borbála Kórház*

EU subsidie – Modernisering ziekenhuis – Schending regels overheidsopdrachten – Opsplitsing in percelen

Verordening (EG) nr. 1083/2006. Verweerster (nationaal bureau voor ontwikkeling) heeft een niet-terugvorderbare subsidie toegekend aan verzoekster (de rechtsvoorganger van Sint-Barbaraziekenhuis) voor de modernisering van het ziekenhuis. Na een controle heeft de inspectiedienst verklaard dat de verdeling van de overheidsopdracht voor de renovatie van de vier gebouwen in vier percelen en de afzonderlijke beschouwing van de waarde van elk perceel om de geschatte waarde te bepalen, in strijd waren met de wet inzake overheidsopdrachten, betreffende het verbod op opsplitsing in percelen. Deze autoriteit besloot daarom 25% van de aangevraagde subsidie te weigeren. Verzoekster heeft dat besluit aangevochten.

De verwijzende rechter vraagt of de instanties die bevoegd zijn om een procedure te behandelen betreffende onregelmatigheden in een rechtsbetrekking, ook bevoegd zijn om rechtstreeks iedere inbreuk te onderzoeken waarbij de financiële belangen van de EU worden benadeeld en, zo ja, zijn zij verplicht om een financiële correctie toe te passen. Moet er toepassing worden gegeven aan de Hongaarse nationale wetgeving die de mogelijkheid om burgerlijke rechtsvorderingen in te stellen afhankelijk stelt van de definitieve vaststelling, door een andere instantie (arbitragecommissie of de rechter), dat van een dergelijke inbreuk sprake is? Is de rechter die kennis neemt van burgerlijke rechtsvorderingen, bij gebreke van een procedure voor die commissie, bevoegd om in het kader van het onderzoek van de niet-nakoming van de overeenkomst onregelmatigheden inzake overheidsopdrachten te beoordelen?

Familielevens, familierecht en jeugdrecht (Fa – s)

EHRM – ARREST – 4 juli 2019 - Kurt t. Oostenrijk – persbericht – arrest (niveau 2) – 62903/15 - ECLI:CE:ECHR:2019:0704JUD006290315

Plicht om een zoon te beschermen tegen zijn gewelddadige vader – Geen schending

Samenvatting onder : [Huiselijk geweld](#)

EHRM – ARREST – 18 juli 2019 – R.V. e.a. t. Italië – persbericht – arrest (niveau 3) – 37748/13 – ECLI:CE:ECHR:2019:0718JUD003774813

Verlenging voor onbepaalde tijd van tijdelijke jeugdzorgmaatregelen vormt schending van recht op familieleven

Artikel 8 EVRM. Naar aanleiding van een deskundigenrapport, waarin werd geadviseerd twee kinderen van (mede)klaagster in een pleeggezin te plaatsen en alle contact tussen de kinderen en hun ouders onder toezicht te laten plaatsvinden, heeft de nationale rechter besloten alle contact tussen hen per direct en zonder een termijnbepaling op te schorten. Vervolgens zijn de kinderen, die ongeveer twee jaar eerder tijdelijk uit huis waren geplaatst en onder meer bij hun grootmoeder van vaderszijde hadden verbleven, in een pleeggezin geplaatst. Het verzoek van klaagster de maatregel te herroepen en toe te werken naar hereniging is - drie jaar na indiening van haar verzoek - afgewezen. Er is wel een begeleide omgangsregeling vastgesteld. Het hoger beroep van klaagster is verworpen onder meer omdat de kinderen zich goed ontwikkelden in het pleeggezin. De door klaagster in hoger beroep verzochte uitbreiding van de omgangsregeling is afgewezen. Gedurende bepaalde perioden was er in het geheel geen contact tussen de kinderen en klaagster en gedurende andere perioden was het contact beperkt tot eenmaal per maand of eenmaal per drie weken. Volgens klaagster zijn de opgelegde maatregelen in strijd met artikel 8 EVRM.

Het EHRM stelt voorop dat een ouder zonder ouderlijke rechten zich hierop namens zijn of haar minderjarig kind kan beroepen en acht klaagster ontvankelijk in haar klacht. Voorts herhaalt het EHRM dat de maatregel van uithuisplaatsing dient te worden beschouwd als een tijdelijke maatregel en dat iedere maatregel in overeenstemming dient te zijn met het uiteindelijke doel van hereniging van een kind met zijn biologische ouder(s). Het EHRM acht van belang dat de opgelegde maatregelen, gezien het toepasselijke wettelijke kader, een tijdelijk karakter hadden. De kinderen zijn echter gedurende een periode van tien jaar onafgebroken uit huis geplaatst geweest en waren ten tijde van de plaatsing in het pleeggezin respectievelijk vijf en drie jaar oud. Door het verstrijken van de tijd is de kans op hereniging van het gezin volgens het EHRM steeds verder verminderd. Het EHRM is er niet van overtuigd dat het bevoegd gezag met de vereiste voortvarendheid en inspanning heeft gehandeld. Een effectief respect voor familieleven vereist dat toekomstige relaties tussen ouder en kind uitsluitend worden bepaald in het licht van alle relevante afwegingen en niet louter door tijdsverloop. Het verstrijken van de tijd, veroorzaakt door het telkens verlengen van termijnen in het besluitvormingsproces, vormde naar het oordeel van het EHRM een invloedrijke factor bij het bepalen van de relatie tussen klaagster en haar kinderen. Hierdoor was sprake van een gebrek aan respect voor het familieleven van klaagster en haar kinderen en was de inmenging niet noodzakelijk in een democratische samenleving. Schending van artikel 8 EVRM.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 29 juli 2019 – zaak C-468/18 – R – ECLI:EU:C:2019:649 – conclusie

Bevoegde rechter - Onderhoudsverplichting - Nevenverzoek

Verordening (EG) nr. 4/2009. Het betreft een geding tussen R, wonende in het VK, en P, wonende in Roemenië, over een verzoek om alimentatie voor het onderhoud van hun gezamenlijke kind, welk verzoek is ingediend in het kader van een echtscheidingsprocedure en een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid.

A-G: Artikel 3 van verordening (EG) nr. 4/2009 moet in die zin worden uitgelegd dat het feit dat het verzoek inzake de onderhoudsverplichting een nevenverzoek is bij een verzoek inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid in de zin van artikel 3, onder d), van deze verordening, niet tot gevolg heeft dat de bevoegdheid van het gerecht van een lidstaat die is gegrond op artikel 3, onder a), van die verordening, of, indien dit niet van toepassing is, op grond van artikel 5 van die verordening, wordt uitgesloten.

Aangezien de wetgever van de Unie in verordening nr. 4/2009 geen bijzondere bepalingen heeft opgenomen, naar het voorbeeld van die in artikel 15 van verordening (EG) nr. 2201/2003 of die zorgen voor de coördinatie met artikel 12 van verordening nr. 2201/2003, kan het aangezochte gerecht niet ervan afzien zijn bevoegdheid uit te oefenen ten gunste van een gerecht dat beter in staat is uitspraak te doen.

- 📌 R v P: Szpunar AG confirms the absence of a general forum non conveniens rule in EU law. (GAVL)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 17 juli 2019 – zaak C-454/19 – Staatsanwaltschaft Heilbronn

Ouderlijk gezag over onhandelbaar kind - Strafbaarstelling voor verlaten grondgebied EU - Vrij verkeer Unieburger

Richtlijn 2004/38/EG. ZW (verdachte) heeft de Roemeense nationaliteit en woont met haar zoon AW in Duitsland. De vader van AW, woont in Roemenië. Met toestemming van de ouders is AW door de dienst Jeugdzorg in een instelling geplaatst (2013). Bij beslissing van de rechter komt de beslissingsmogelijkheid toe aan het Landsratsamt Heilbronn. Omdat AW onhandelbaar was binnen de instellingen is hij met toestemming van het Landsratsamt teruggeplaatst bij zijn moeder. Het ouderlijk gezag was nog niet terug over gedragen aan ZW. Met toestemming van de moeder heeft de vader AW meegenomen naar Roemenië. Maar omdat het ouderlijk gezag niet bij haar is teruggelegd heeft de gezinsvoogd aangifte gedaan van onttrekking aan het wettig gezag. Dit is strafbaar gesteld in Duitsland.

De verwijzende rechter twijfelt aan de verenigbaarheid van deze strafbaarstelling met het Unierecht, omdat AW op basis van richtlijn 2004/38 het recht heeft het grondgebied van een lidstaat te mogen verlaten. De strafbaarstelling belet zowel de ouders als het kind gebruik te maken van zijn recht op vrij verkeer binnen de Unie, zowel wanneer er op vakantie gegaan wordt of naar een andere lidstaat wordt verhuisd. Dit is een andere situatie dan die geldt voor Duitse ouders van Duitse kinderen, waarbij de moeder (in de positie van ZW) haar kind naar zijn vader terug wil brengen in een andere Duitse deelstaat.

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering, [PB L 178 van 2.7.2019](#)

REGELGEVING VK

Some Brexit news: The UK has extended the Hague Child Support Convention and the Hague Choice of Court Convention to Gibraltar in the event the Withdrawal Agreement is not approved ([Conflict of laws](#))

WEBSITE

Koppels in Europa - wetgeving voor koppels in 27 lidstaten, Europese Commissie ([couples of Europe](#))

Financiële diensten en markten (B – S)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Finland – 12 augustus 2019 - zaak C-480/19 - Veronsaajien oikeudenvaltontayksikkö*

ICBE-richtlijn – Collectieve belegging – Winst aangemerkt als inkomsten uit arbeid – Vrijheid van kapitaalverkeer

Samenvatting onder: [Belastingen](#)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje - 29 augustus 2019 - zaak C-504/19 - Banco de Portugal e.a.*

Wijziging met terugwerkende kracht van het rechtskader – Rechtszekerheidsbeginsel - Rechtsstaat

Richtlijn 2001/24/EG. Artikel 47 EU Handvest. Verweerder heeft bij Banco Espírito Santo (BES) preferente aandelen van de IJslandse Kaupthing Bank gekocht. Naar aanleiding van de ernstige crisis

die zich voordeed bij BES heeft Banco de Portugal bepaalde zogenoemde "afwikkelingsmaatregelen" vastgesteld. Deze maatregelen omvatten een brugbank (Novo Banco) waaraan een deel van de activiteiten en activa, passiva en buitenbalansposten van BES zijn overgedragen. Verweerder heeft een vordering ingesteld tegen Novo Banco waarin zij verzocht om nietigverklaring van de koop van de preferente aandelen en terugbetaling van het door haar belegde bedrag van €166.021,-. De rechter in eerste aanleg verklaarde de overeenkomst nietig en veroordeelde Novo Banco tot de terugbetaling van het bedrag. Novo Banco stelde beroep in. Verzoekers voeren aan dat de beslissing op de vordering tegen Novo Banco niet moet worden gegeven op grond van het rechtskader dat bestond toen de vordering werd ingesteld, maar met inachtneming van de wijzigingen die zijn ingevoerd bij de besluiten van de Banco de Portugal (van 29-12-2015) die zijn vastgesteld nadat het geding reeds aanhangig was gemaakt en er vonnis in eerste aanleg was geweest.

Prejudiciële vraag: Is een uitlegging van artikel 3, lid 2, van richtlijn 2001/24/EG die strekt tot erkenning, zonder verdere formaliteiten, van de gevolgen, in het kader van in andere lidstaten lopende procedures, van een besluit van een bevoegde administratieve instantie van de staat van herkomst waarmee wordt beoogd met terugwerkende kracht het op het moment van het ontstaan van het geschil bestaande rechtskader te wijzigen, en die tot gevolg heeft dat rechterlijke beslissingen die niet aan de vereisten van dat nieuwe besluit voldoen hun werking wordt ontnomen, verenigbaar met het grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte van artikel 47 EU Handvest, het beginsel van de rechtsstaat van artikel 2 VEU en het algemene beginsel van rechtszekerheid?

REGELGEVING EU

- Verordening (EU) 2019/1156 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het faciliteren van de grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging en houdende wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 345/2013, (EU) nr. 346/2013 en (EU) nr. 1286/2014, [PB L 188 van 12.7.2019](#)
- Richtlijn (EU) 2019/1160 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot wijziging van Richtlijnen 2009/65/EG en 2011/61/EU met betrekking tot de grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging, [PB L 188 van 12.7.2019](#)

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 10/2019 — EU-brede stresstests voor banken: een ongeëvenaarde hoeveelheid verstrekte informatie over banken, maar meer coördinatie en aandacht voor risico's nodig, [PB C 233 van 11.7.2019](#)

GBVB – Bevriezing tegoeden

GERECHT EU – ARREST – 11 juli 2019 – gevoegde zaken T-244/16 en T-285/17 – Yanukovych/Raad – ECLI:EU:T:2019:502 – persbericht – arrest

Bevriezing tegoeden – Oekraïne

Verordening (EU) nr. 208/2014. Uitvoeringsverordening (EU) 2017/374. Uitvoeringsverordening (EU) 2016/311. Besluit (GBVB) 2016/318. Besluit 2014/119/GBVB. Besluit (GBVB) 2017/381 – Besluit 2014/119/GBVB

Gerecht: Besluit (GBVB) 2016/318, alsook besluit (GBVB) 2017/381 en uitvoeringsverordening (EU) 2017/374 worden nietig verklaard voor zover de naam van Viktor Fedorovych Yanukovych is gehandhaafd op de lijst van personen, entiteiten en lichamen waarop die beperkende maatregelen van toepassing zijn.

GERECHT EU – ARREST – 11 juli 2019 – zaak T-274/18 – Klymenko/Raad – ECLI:EU:T:2019:509 – arrest

Bevriezing tegoeden – Oekraïne

Verordening (EU) nr. 208/2014. Besluit 2014/119/GBVB. Uitvoeringsverordening (EU) 2018/326. Besluit (GBVB) 2018/33.

Gerecht: Besluit (GBVB) 2018/333 en uitvoeringsverordening (EU) 2018/326 worden nietig verklaard voor zover de naam van Oleksandr Viktorovych Klymenko is gehandhaafd op de lijst van personen, entiteiten en lichamen waarop die beperkende maatregelen van toepassing zijn.

Gehandicapten

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 26 juni 2019 - Glaisen t. Zwitserland – persbericht 18.7.19 – beslissing (niveau 3) – 40477/13 – ECLI:CE:ECHR:2019:0625DEC004047713

Bioscoop niet toegankelijk voor rolstoel – Geen schending

Artikel 8 EVRM. Artikel 14 EVRM. Klager is gehandicapt en klaagt over het feit dat een bioscoop in Geneve niet toegankelijk is voor hem. Het Hof oordeelt dat er geen sprake is van schending van het verdrag nu er in de nabijheid andere bioscopen wel toegankelijk zijn voor een rolstoel. De zaak is niet ontvankelijk.

Geneesmiddelen

HvJ – ARREST – 3 juli 2019 – zaak C-387/18 – Delfarma – Polen - ECLI:EU:C:2019:556 – geen conclusie – arrest

Parallelimport van geneesmiddelen – Vrij verkeer goederen – Generiek geneesmiddel - Referentiegeneesmiddel

Artikelen 34 en 36 VWEU. Het betreft een geding tussen Delfarma en de Poolse autoriteit voor registratie van geneesmiddelen over de weigering van een vergunning voor parallelimport van een generiek geneesmiddel. De Poolse, Tsjechische, Ierse en Italiaanse regering hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: De artikelen 34 en 36 VWEU verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat die een vergunning voor parallelimport van een geneesmiddel onderwerpt aan de voorwaarde dat dit geneesmiddel en het geneesmiddel waarvoor reeds een vergunning voor het in de handel brengen in die lidstaat is verleend, ofwel beide referentiegeneesmiddelen ofwel beide generieke geneesmiddelen zijn, en die derhalve elke vergunning voor parallelimport van een geneesmiddel verbiedt wanneer het een generiek geneesmiddel betreft terwijl het geneesmiddel waarvoor reeds een vergunning voor het in de handel brengen in die lidstaat is verleend, een referentiegeneesmiddel is.

Gewasbeschermingsmiddelen

PREJUDICIELE VERWIJZING – Frankrijk – 14 augustus 2019 - zaak C-514/19 - Union des industries de la protection des plantes*

Neonicotinoïden – Verdergaand verbod door lidstaat

Verordening (EG) nr. 1107/2009. De Europese Commissie heeft het gebruik van clothianidine, imidacloprid en thiamethoxam bij uitvoeringsverordeningen (EU) nr. 2018/783, 2018/784 en 2018/785 verboden met ingang van 19 december 2018, met uitzondering van behandelingen van gewassen die gedurende hun hele levenscyclus in permanente kassen blijven. Bovendien is de

goedkeuring van thiacloprid – bij uitvoeringsverordeningen (EU) nr. 2018/524 van 28 maart 2018 en (EU) nr. 2019/168 verlengd, terwijl acetamiprid bij uitvoeringsverordening (EU) nr. 2018/113 nogmaals voor een periode van 15 jaar is goedgekeurd. Het bestreden decreet verbiedt het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die een of meer van de vijf werkzame stoffen van de neonicotinoïdefamilie (acetamiprid; / clothianidine; / imidacloprid; / thiacloprid; / thiametoxam) en met deze middelen behandelde zaden bevatten, terwijl deze vijf stoffen van de neonicotinoïdefamilie nog steeds door de Europese Commissie zijn goedgekeurd, met specifieke beperkingen voor het gebruik van drie ervan.

Verzoeker vordert nietigverklaring van het Franse decreet tot vaststelling van de definitie van de werkzame stoffen van de neonicotinoïdefamilie in gewasbeschermingsmiddelen, op grond van bevoegdheidsoverschrijding. Verzoeker stelt dat het bestreden decreet in strijd is met de bepalingen van de verordening omdat het een algemeen en absoluut verbod invoert. Verder betoogt verzoeker dat het bestreden decreet voorbijgaat aan de verordening, en dat het bestreden decreet in strijd is met artikel 49 van de verordening, aangezien Thiacloprid in ten minste één lidstaat van de EU is toegestaan.

De prejudiciële vragen zijn o.a.: Wanneer een nationale maatregel ter beperking van het gebruik van werkzame stoffen formeel aan de Commissie is medegedeeld op grond van artikel 5 van richtlijn 2015/1535/EU, maar met een uiteenzetting - die voldoende duidelijk is zodat de Commissie zich niet kan vergissen door te overwegen dat deze mededeling op grond van verordening nr. 1107/2009 had moeten worden gedaan – van de factoren op grond waarvan de lidstaat van oordeel is dat de stof waarschijnlijk een ernstig risico voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu inhoudt en dat dit risico in de huidige stand van de regelgeving alleen op bevredigende wijze kan worden beperkt met behulp van door de lidstaat genomen maatregelen, is het dan aan de Europese Commissie om de mededeling te beschouwen als zijnde gedaan in het kader van de procedure van de artikelen 69 en 71 van deze verordening en eventueel aanvullende onderzoeksmaatregelen te nemen of maatregelen te nemen die tegemoet te komen aan zowel de vereisten van deze regeling als de bezorgdheid van deze lidstaat?

De vraag is tevens wat een lidstaat kan doen indien de Commissie slechts gedeeltelijk aan zijn verzoek voldoet door niet het gebruik van alle stoffen van de neonicotinoïdefamilie te beperken, maar slechts van drie daarvan.

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen (S)

EHRM – PROTOCOL No 16 – Armenië – Prejudiciële verwijzing van Armeense rechter - persbericht

Protocol no. 16 verzoek – Uitleg artikel 7 EVRM - Geen straf zonder wet

Protocol no. 16 EVRM. Artikel 7 EVRM. Het is de tweede keer dat het EHRM verzocht wordt een advies te geven op grond van Protocol no. 16 EVRM. Het verzoek is ingediend in het kader van twee zaken over de grondwettelijkheid van een bepaling uit het wetboek van strafrecht. De eerste zaak is ingediend door de rechter van eerste aanleg van Yerevan, de tweede door de voormalige president van Armenië. Het Armeense constitutionele hof stelt nu vragen aan het EHRM.

EHRM - GUIDE

Updated Case-Law Guide on Article 1 ECHR ([ECHRblog](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 11 juli 2019 – gevoegde zaken C-469/18 en C-470/18 – Belgische Staat – België – ECLI:EU:C:2019:597 – conclusie

Btw-fraude – Wederzijdse rechtshulp - Onrechtmatig verkregen bewijs – Heffing inkomstenbelasting - Tenuitvoerlegging EU-recht?

Artikelen 47 en 51 EU Handvest. Benelux-verdrag. De Belastinginspectie van België heeft in 1995 onderzoeken naar btw-carrouselfraude verricht bij de bedrijven van eisers. In 1996 zijn tevens

strafrechtelijke onderzoeken geopend tegen deze bedrijven. In het kader van de strafvervolging hebben de Belgische rechtshandhavingsinstanties aan Luxemburg een verzoek om wederzijdse rechtshulp doen toekomen. Dat heeft op 15 juli 1998 geleid tot de inbeslagneming van bankdocumenten bij een Luxemburgse bank. Bij deze inbeslagneming was naast een Luxemburgse onderzoeksrechter ook een Belgische rechter aanwezig. De Luxemburgse autoriteiten hebben de aldus verkregen documenten overgedragen aan de Belgische rechtshandhavingsinstanties zonder daarvoor, zoals bedoeld in artikel 20, lid 2, van het Benelux-verdrag, de goedkeuring van een Luxemburgse rechter te hebben gevraagd. De Belgische rechtshandhavingsinstanties hebben aan de Belgische belastingautoriteiten toegang tot het strafdossier verleend.

Het Belgische Hof van Cassatie stelt vragen over de aanwending van bewijselementen die werden verkregen met miskenning van het recht op privacy. Moet dergelijk bewijs altijd worden geweerd of is er ruimte voor een nationale regeling waarbij de rechter moet oordelen. Leidt een schending van Uniegrondrechten bij de bewijsgaring tot een uitsluiting van verkregen bewijsmateriaal in het kader van een heffing van inkomstenbelasting? Deze vraag gaat verder dan het veelbesproken arrest Åkerberg Fransson uit 2013, waarin het Hof heeft geoordeeld dat met strafvervolging wegens btw-fraude „uitvoering wordt gegeven” aan het recht van de Unie in de zin van artikel 51, lid 1, van het Handvest. Thans moet worden onderzocht of ook door de heffing van inkomstenbelasting het recht van de Unie ten uitvoer wordt gebracht indien gebruik wordt gemaakt van een bewijsmiddel dat is verkregen in het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar btw-fraude.

De A-G gaat in de op de toepasselijkheid van het Handvest ratione temporis en ratione materiae. Daarvoor wordt nagegaan of het recht van de Unie ten uitvoer wordt gebracht als het gaat om resp. een verzoek om wederzijdse bijstand, de heffing van inkomstenbelasting, de bewijsgaring in het kader van het onderzoek naar btw-fraude en het gebruik van aldus verzameld bewijsmateriaal bij de heffing van inkomstenbelasting. Samenvattend stelt de A-G vast dat het Handvest ratione materiae niet van toepassing is. Het Hof is bijgevolg, volgens de A-G, niet bevoegd om uitspraak te doen op de verzoeken om een prejudiciële beslissing.

PREJUDICIELE VERWIJZING - Italië - 14 augustus 2019 - zaak C-481/19 - Consob*

Handel met voorwetenschap - Recht om niet mee te werken aan zelfincriminatie - Zwijgrecht

Samenvatting onder: [Marktmisbruik](#)

LITERATUUR

Book on Principled Resistance to ECtHR Judgments ([ECHRblog](#))

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel

PREJUDICIELE VERWIJZING - VK - 8 juli 2019 - zaak C-410-19 - The Software Incubator*

Handelsagenten

Richtlijn 86/653 (zelfstandige handelsagenten). Het geding betreft een door verzoeker ingestelde vordering tot herstel op grond van de Commercial Agents Regulations 1993 waarmee het VK de bepalingen van de richtlijn in nationaal recht heeft omgezet. Wanneer een kopie van computersoftware elektronisch aan de klanten van een principaal wordt verstrekt, valt die kopie dan onder "goederen" in de zin van artikel 1(2) van de richtlijn? Wanneer computersoftware aan de klanten van een principaal wordt verstrekt door de klanten een permanente licentie voor het gebruik van een kopie van die computersoftware toe te kennen, valt dat dan onder "verkoop van goederen"?

REGELGEVING EU

Bij de Algemene Overeenkomst inzake de handel in diensten (GATS) gevoegde lijst van specifieke verbintenissen van de Europese Unie (2019/C .../01), [PB C 278 van 16.8.2019](#)

Huiselijk geweld

EHRM – ARREST – 4 juli 2019 - Kurt t. Oostenrijk – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [62903/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:0704JUD006290315](#)

Plicht om een zoon te beschermen tegen zijn gewelddadige vader – Geen schending

Artikel 2 EVRM. Klaagster was getrouwd met E. en had twee kinderen met hem. In mei 2012 heeft klaggster de echtscheiding aangevraagd en heeft zij bij de politie aangifte gedaan van verkrachting door haar man en het uiten van gevaarlijke bedreigingen. De politie heeft E. een contactverbod opgelegd. Op 25 mei 2012 is E. naar de school van zijn kinderen gegaan en heeft gevraagd aan de leraar of hij ze kon spreken. De leraar is daarmee akkoord gegaan. Vervolgens heeft E. een van zijn kinderen doodgeschoten in de kelder van de school, waarna hij later op de dag zelfmoord heeft gepleegd. Klaagster heeft een aansprakelijkheidsprocedure ingesteld aangezien het Openbaar Ministerie E. meteen in voorlopige hechtenis had moeten nemen, nu er een reëel en onmiddellijk risico was dat hij opnieuw zijn gezin zou belagen. Haar vordering is afgewezen.

Het Hof overweegt dat nadat klaggster de gewelddadige incidenten bij de politie had gemeld, de politie onmiddellijk een contactverbod heeft opgelegd. Ook heeft de officier van justitie op diezelfde dag een strafrechtelijk onderzoek ingesteld naar de beschuldigingen. De autoriteiten hebben dus onmiddellijk en onverwijld gereageerd op de aangifte van klaggster. Er waren geen aanwijzingen dat de echtgenoot ooit een wapen had gehad, of dat hij had geprobeerd er een te krijgen. In zijn contact met de politie is hij altijd coöperatief geweest. Het Hof oordeelt daarom dat de autoriteiten in de gegeven omstandigheden hadden mogen aannemen dat een contactverbod voldoende zou zijn om het leven van klaggster en haar kinderen te beschermen.

 La CEDH face aux violences familiales ([Libertés chéries](#))

EHRM – ARREST – 9 juli 2019 - Volodina t. Rusland - [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [41261/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:0709JUD004126117](#)

Schending discriminatieverbod in samenhang met artikel 3 EVRM door niet adequaat op te treden tegen huiselijk geweld

Artikelen 3 en 14 EVRM. Klaagster heeft tussen januari 2016 en maart 2018 zeven keer bij de politie aangifte gedaan tegen haar ex-vriend. De gedragingen van haar ex bestonden onder andere uit: geweld, doodsb bedreigingen en stalking. De aangiftes hebben nooit geleid tot een politieonderzoek omdat er nooit een strafbaar feit in het openbaar had plaatsgevonden. Klaagster verzoekt om beschermende maatregelen. De politie wijst dit af omdat het huiselijk geweld is te wijten aan 'slechte gevoelens' tussen klaggster en haar ex. Bij het hof wordt geklaagd over het ontbreken van een effectieve remedie (artikel 13 EVRM) en overtreding van het discriminatieverbod (artikel 14 EVRM). Het hof oordeelt dat in Rusland aangevers van huiselijk geweld geen bescherming krijgen van de autoriteiten. Door een klimaat te tolereren dat bevorderlijk was voor huiselijk geweld, hebben de Russische autoriteiten nagelaten voorwaarden te scheppen voor substantiële gendergelijkheid die vrouwen in staat stellen vrij te leven zonder angst voor een slechte behandeling. Schending van artikel 14 in samenhang met artikel 3 EVRM.

 La CEDH et les violences à l'égard des femmes, en Russie ([Libertés chéries](#))

Institutioneel recht

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-19/18 P – VG/Commissie – ECLI:EU:C:2019:578 – conclusie – arrest

Beroep tot schadevergoeding tegen de Commissie

Artikel 268 en artikel 340 VWEU. Verzoeker is lid geweest van het netwerk Team Europe in de hoedanigheid van spreker. Dit netwerk is een lokaal communicatienetwerk dat de vertegenwoordigingen van de Commissie op lokaal niveau moet bijstaan bij hun communicatie over Europees beleid. Na een klacht is verzoeker per brief geïnformeerd dat het hoofd van de vertegenwoordiging van de Commissie met onmiddellijke ingang een einde maakte aan haar medewerking aan Team Europe, overeenkomstig de bepalingen van de instemmingsbrief. Verzoeker heeft daarover een klacht ingediend. Verzoeker verzoekt het Hof om vernietiging van de beschikking van het Gerecht van 31 mei 2017 waarbij het Gerecht het beroep dat bij hem was ingesteld strekkende tot veroordeling van de Europese Commissie tot betaling van schadevergoeding als gevolg van haar besluit van 10 april 2013 waarbij zij een einde heeft gemaakt aan de samenwerking van verzoeker met het netwerk van sprekers Team Europe, als kennelijk niet-ontvankelijk heeft verworpen. De hogere voorziening wordt afgewezen.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 29 juli 2019 – zaak C-418/18 P – Puppinck e.a. / Commissie – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:640 – persbericht – conclusie

Burgerinitiatief

Verordening (EU) nr. 211/2011. Advocaat-generaal Bobek: het Gerecht heeft terecht het besluit van de Commissie bevestigd om in het kader van het Europees burgerinitiatief „one of us” geen wetgevingsvoorstel in te dienen. De A-G concludeert tot verwerping van het beroep.

- 📌 European Citizens’ Initiative against embryo research: AG’s Opinion in *Puppinck* ([law&religion UK](#))

REGELGEVING EU

Niet-bindende criteria voor de toepassing van de artikelen 290 en 291 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie – 18 juni 2019, [PB C 223 3.7.2019](#)

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – 3 juli 2019 – zaak C-668/17 P – Viridis Pharmaceutical / EUIPO – ECLI:EU:C:2019:557 – conclusie – arrest

Uniemark – Procedure tot vervallenverklaring – Woordmerk Boswelan - Gebruik van een merk in het kader van een klinische proef

Verordening nr. 207/2009. In het kader van deze procedure heeft rekwirante betoogd dat het litigieuze merk, dat is ingeschreven voor geneesmiddelen waarvan de verhandeling en reclame verboden waren totdat de vergunning voor het in de handel brengen (hierna: „VHB”) was verleend, normaal was gebruikt in het kader van een klinische proef die was verricht ter aanvulling van de VHB-aanvraag. Subsidiar heeft rekwirante aangevoerd dat vanaf de indiening van de aanvraag om over te gaan tot een klinische proef met deze geneesmiddelen, de uitvoering van deze klinische proef minstens een geldige reden voor het niet gebruiken van het merk was. Het Gerecht heeft het beroep verworpen, op grond dat rekwirante niet kon aanvoeren dat zij het litigieuze merk normaal gebruikte dan wel zij een geldige reden had voor het niet gebruiken van het merk. De rechtsvragen in deze zaak betreffen derhalve de uitlegging van de begrippen „normaal gebruik” en „geldige reden voor het niet gebruiken” in de zin van verordeningen (EG) nr. 207/2009 en (EU) 2017/1001 in de context van een procedure tot vervallenverklaring van een voor geneesmiddelen ingeschreven merk. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

- ⓑ Boswelan terecht vervallen verklaard wegens ontbreken normaal gebruik als merk ([Boek9.nl](#))

HvJ – ARREST – 4 juli 2019 – zaak C-99/18 P – FTI Touristik/EUIPO–ECLI:EU:C:2019:565 – geen conclusie – arrest

Uniemerk - Inschrijving van het beeldmerk dat het woordelement „FI” bevat – Oppositie

Verordening (EG) nr. 207/2009. Het merk waarvan inschrijving is aangevraagd, betreft het beeldteken FI. De oppositie was gebaseerd op het oudere Uniebeeldmerk FLY.de. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

- ⓑ Grieven tegen ten overvloede aangevoerde overwegingen kunnen niet tot vernietiging bestreden arrest leiden. ([Boek9.nl](#))

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-469/17 – Funke Medien NRW – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:623 – persbericht – conclusie – arrest

Militair verslag – Auteursrecht - Persvrijheid – Vrijheid van informatie

Richtlijn 2001/29/EG. Artikel 11 EU Handvest. Kan een volledig op feiten berustend militair verslag, net als literaire werken, in aanmerking komen voor auteursrechtelijke bescherming? Deze vraag wordt door een Duitse rechter voorgelegd aan het Hof in het kader van een geschil tussen de Duitse regering en de Westdeutsche Allgemeine Zeitung, die verslagen over de missie in Afghanistan van het Duitse leger wil publiceren.

Hof: Artikel 2, onder a), en artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG zijn maatregelen die volledige harmonisatie van de materiële inhoud van de aldaar bedoelde rechten bewerkstelligen. Artikel 5, lid 3, onder c), tweede geval, en onder d), brengt geen volledige harmonisatie van de draagwijdte van de daarin vervatte beperkingen of restricties tot stand. De in artikel 11 EU Handvest neergelegde informatievrijheid en persvrijheid kunnen geen rechtvaardiging bieden voor niet onder de in artikel 5, leden 2 en 3, van richtlijn 2001/29 bedoelde beperkingen en restricties vallende afwijkingen van het uitsluitende reproductierecht van auteurs en het uitsluitende recht van mededeling van hun werken aan het publiek, zoals deze rechten respectievelijk in artikel 2, onder a), en artikel 3, lid 1, van die richtlijn zijn vastgelegd.

De nationale rechter moet zich bij de belangenafweging die hij aan de hand van alle omstandigheden van het betrokken geval dient te maken tussen enerzijds de in artikel 2, onder a), en artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 bedoelde uitsluitende rechten van de auteur en anderzijds de in de uitzonderingsbepalingen van artikel 5, lid 3, onder c), tweede geval, en onder d), van deze richtlijn bedoelde rechten van de gebruikers van beschermd materiaal, baseren op een uitlegging van deze bepalingen die, met volledige inachtneming van de bewoordingen en behoud van de nuttige werking ervan, volkomen in overeenstemming is met de door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gewaarborgde fundamentele rechten.

- ⓑ Informatievrijheid en persvrijheid kunnen geen rechtvaardiging bieden voor niet in de richtlijn genoemde beperkingen en restricties van het auteursrecht ([Boek9.nl](#))
- ⓑ BREAKING: CJEU rules that freedom of information and of the press cannot justify a derogation from the rights of copyright holders beyond allowed exceptions and limitations ([IPKat](#))

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-476/17 – Pelham e.a. – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:624 – persbericht – conclusie – arrest

Auteursrecht - Sampling

Richtlijn 2001/29/EG. Richtlijn 2006/115/EG. Artikel 13 EU Handvest. Sampling is een techniek waarbij met behulp van elektronische apparatuur fragmenten van een fonogram worden overgenomen om te worden gebruikt in een nieuwe compositie op een ander fonogram. Bij het hergebruik worden deze fragmenten vaak gemixt, gewijzigd en in een „loop” herhaald, zodat ze in het nieuwe werk meer of minder herkenbaar zijn. Het is met name van belang voor hiphop en rap. Bepaalde werken kunnen zelfs volledig uit een mix van samples bestaan. De vraag van het Duitse

Bundesgerichtshof brengt de samplingproblematiek binnen de grenzen van het Unierecht en is het eindpunt van een lang nationaal juridisch traject, waarin twee van de hoogste Duitse rechters zich reeds hebben uitgesproken. Het staat nu aan het Hof het woord te nemen in dit debat, waarin de „postmoderne” artistieke vrijheid en het auteursrecht tegenover elkaar staan.

Hof: Artikel 2, onder c), van richtlijn 2001/29/EG moet in het licht van het EU Handvest aldus worden uitgelegd dat een fonogramproducent op grond van het hem door deze bepaling verleende recht om reproductie van zijn fonogram toe te staan of te verbieden, kan beletten dat een geluidsfragment van zijn fonogram, hoe kort dan ook, door een derde wordt overgenomen en op een ander fonogram wordt vastgelegd, tenzij dat fragment in een gewijzigde en voor het oor onherkenbare vorm op laatstgenoemd fonogram wordt vastgelegd.

Artikel 9, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/115/EG moet aldus worden uitgelegd dat een fonogram dat muziekfragmenten bevat die van een ander fonogram zijn overgenomen geen „kopie” van dat fonogram in de zin van die bepaling is, aangezien op dat fonogram niet het gehele andere fonogram of een wezenlijk gedeelte daarvan is overgenomen.

Een lidstaat mag in het nationale recht niet voorzien in andere beperkingen of restricties op het in artikel 2, onder c), van richtlijn 2001/29 neergelegde recht van fonogramproducenten dan die welke in artikel 5 van deze richtlijn zijn vastgesteld.

Artikel 5, lid 3, onder d), van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat het in deze bepaling genoemde begrip „citeren” niet ziet op een situatie waarin het betrokken werk niet kan worden herkend aan de hand van het citaat in kwestie.

Artikel 2, onder c), van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat het een maatregel is die volledige harmonisatie van de materiële inhoud van het in die bepaling geregelde recht bewerkstelligt.

- 📌 HvJEU: Fonogrammenproducent kan “sampling” van zijn werk beletten ([Boek9.nl](#))
- 📌 ECJ Kraftwerk: “What we’re gonna do right here is go back. Way back!” ([Boek9.nl](#))
- 📌 Antwoord prejudiciële vragen 'sampling' Kraftwerk zaak ([IEF18613](#))
- 📌 The CJEU Pelham decision: only recognizable samples as acts of reproduction? ([IPKat](#))
- 📌 BREAKING: CJEU rules that freedom of information and of the press cannot justify a derogation from the rights of copyright holders beyond allowed exceptions and limitations ([IPKat](#))

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-516/17 – Spiegel Online – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:625 – persbericht – conclusie – arrest

Auteursrecht – Vrijheid van meningsuiting – Persvrijheid - Uitgever past artikel aan

Richtlijn 2001/29/EG. EU. Artikel 11 EU Handvest. Volker Beck is Duits parlements lid. In 1988 heeft hij een bijdrage gepubliceerd in een boek over strafrecht. De uitgever heeft de titel ervan gewijzigd en één zin ingekort. Beck heeft sindsdien publiekelijk afstand genomen van het artikel met het betoog dat het gewijzigd was door de uitgever. In 2013 heeft Spiegel Online beide versies van de bijdrage van Beck gepubliceerd, zonder diens instemming, om aan te tonen dat de gepubliceerde versie niet wezenlijk afwijkt van de oorspronkelijke. De vraag is thans wat zwaarder weegt: de vrijheid van meningsuiting (van de Spiegel) of de bescherming van het auteursrecht (van Beck) en of het daarbij van belang is dat Beck een parlements lid is.

Hof: Artikel 5, lid 3, onder c), tweede geval, en onder d), van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat het geen volledige harmonisatie van de draagwijdte van de daarin vervatte beperkingen of restricties tot stand brengt.

De in artikel 11 EU Handvest neergelegde informatievrijheid en persvrijheid kunnen geen rechtvaardiging bieden voor niet onder de in artikel 5, leden 2 en 3, van richtlijn 2001/29 bedoelde beperkingen en restricties vallende afwijkingen van het uitsluitende reproductierecht van auteurs en het uitsluitende recht van mededeling van hun werken aan het publiek, zoals deze rechten respectievelijk in artikel 2, onder a), en artikel 3, lid 1, van die richtlijn zijn vastgelegd.

De nationale rechter moet zich bij de belangenafweging die hij aan de hand van alle omstandigheden van het betrokken geval dient te maken tussen enerzijds de in artikel 2, onder a), en artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 bedoelde uitsluitende rechten van de auteur en anderzijds de in de uitzonderingsbepalingen van artikel 5, lid 3, onder c), tweede geval, en onder d), van deze richtlijn bedoelde rechten van de gebruikers van beschermd materiaal, baseren op een uitlegging van deze

bepalingen die, met volledige inachtneming van de bewoordingen en behoud van de nuttige werking ervan, volkomen in overeenstemming is met de door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gewaarborgde fundamentele rechten.

Artikel 5, lid 3, onder c), tweede geval, van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die de toepassing van de in dit artikel bedoelde beperking of restrictie beperkt tot situaties waarin het niet redelijkerwijs mogelijk is om vooraf te verzoeken om toestemming voor het gebruik van een beschermd werk met het oog op de verslaggeving over actuele gebeurtenissen.

Artikel 5, lid 3, onder d), van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat een verwijzing door middel van een hyperlink naar een bestand dat afzonderlijk kan worden geraadpleegd, onder het in deze bepaling gebruikte begrip „citeren” valt.

Artikel 5, lid 3, onder d), van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat een werk wordt geacht reeds op geoorloofde wijze voor het publiek beschikbaar te zijn gesteld, wanneer het in de betrokken specifieke vorm reeds met toestemming van de rechthebbende of op grond van een gedwongen of wettelijke licentie voor het publiek toegankelijk is gemaakt.

- 📌 Geen toestemming van auteur vereist bij gebruik werk bij verslaggeving van actuele gebeurtenissen ([Boek9.nl](#))
- 📌 BREAKING: CJEU rules that freedom of information and of the press cannot justify a derogation from the rights of copyright holders beyond allowed exceptions and limitations ([IPKat](#))

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-124/18 P – Red Bull / EUIPO – ECLI:EU:C:2019:641 – geen conclusie – arrest

Merkenrecht – Red Bull – Kleurcombinatie

Verordening (EG) nr. 207/2009. In 2002 heeft Red Bull merkbescherming aangevraagd voor een bepaalde kleurcombinatie blauw en zilver die het op de verpakking van zijn producten (energiedranken) gebruikt. Na de afwijzing door het Merkenbureau heeft Red Bull beroep ingesteld bij het Gerecht van de EU dat het verzoek heeft afgewezen in 2017. Het Hof doet thans uitspraak op hogere voorziening. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

- 📌 Red Bull-merken bestaande uit de combinatie van de kleuren blauw en zilver als zodanig terecht nietig verklaard ([Boek9.nl](#))

OVERIG HvJ en GERECHT

[C-432/18](#) AG opinion regarding Aceto Balsamico leaves a sour taste for Modena ([IPKat](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 2 juli 2019 – zaak C-240/18 P – Constantin Film Produktion/EUIPO – ECLI:EU:C:2019:553 – persbericht – conclusie

Woordmerk 'Fack Ju Göhte' – Context en perceptie van het publiek

Verordening (EG) nr. 207/2009. Het EUIPO heeft geoordeeld dat het woordmerk 'Fack Ju Göhte' beledigend zou zijn jegens de schrijver Goethe. Volgens de AG moet de beslissing van het EUIPO tot afwijzing van de aanvraag voor dit woordmerk worden vernietigd. Het EUIPO heeft volgens de A-G onvoldoende gekeken naar de context en perceptie van het publiek.

- 📌 AG: EUIPO heeft woordmerk 'Fack Ju Göhte' ten onrechte geweigerd als merk ([Boek9.nl](#))

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 1 juli 2019 – zaak C-392/19 – VG Bild-Kunst

Auteursrecht informatiemaatschappij - Mededeling aan het publiek

Richtlijn 2001/29. Richtlijn 2014/26/EU. Artikel 11 EU Handvest. Verzoekster beheert de Deutsche Digitale Bibliothek (hierna: DDB) en biedt een online platform dat een onderling netwerk voor Duitse culturele en wetenschappelijke instellingen creëert. Op dit online platform is via links gedigitaliseerde inhoud beschikbaar die is opgeslagen op de webportalen van die instellingen. Vormt de plaatsing van een met toestemming van de rechthebbende op een vrij toegankelijke website beschikbaar gesteld werk op de website van een derde door middel van een frame een "mededeling aan het publiek" in de zin van artikel 3(1) van de richtlijn, wanneer daarbij door de rechthebbende genomen of geïnitieerde beschermingsmaatregelen tegen plaatsing van een frame worden omzeild?

PREJUDICIELE VERWIJZING - Zweden – 18 juli 2019 – zaak C-456/19 - Aktiebolaget Östgötatrafiken

Merkenrecht - Beeldmerk

Richtlijn (EU) 2015/2436. Verzoekster heeft een aanvraag voor een merk gedaan bij het bureau voor intellectuele eigendom in Zweden voor de beschildering van voertuigen op een bepaalde manier. Deze is afgewezen, omdat de beschildering louter decoratief is en niet als aanduiding van een dienst dient. Volgens verzoekster stemmen de aangevraagde merken qua vorm overeen met de beeldmerken die reeds zijn ingeschreven onder inschrijvingsnummers 363520 tot en met 363623. Het feit dat de elementen van de thans aangevraagde merken op voertuigen zijn aangebracht en een bepaalde afmeting en breedte hebben en op bepaalde plaatsen op die voertuigen voorkomen, mag er niet toe leiden dat het onderscheidend vermogen van de thans aangevraagde merken anders wordt beoordeeld.

De verwijzende rechter wil weten of, zoals verzoekster aandraagt, positiemerken die zijn omschreven als ellipsen van verschillende omvang in rood, wit en oranje, die zijn aangebracht op bussen en treinen waarmee diensten worden verricht als zodanig, onderscheidend vermogen hebben gelet op de rechtspraak van het Hof.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Oostenrijk – 19 augustus 2019 – zaak C-500/19 - Puls 4 TV*

YouTube – Hostingdienst - Auteursrecht – Mededeling aan het publiek - Stakingsbevel

Richtlijn 2001/29/EG. Richtlijn 2000/31/EG. Richtlijn 2004/48/CE. Puls 4 TV is o.a. exploitant van een Oostenrijkse televisiezender. YouTube exploiteert het videoplatform www.youtube.com. Wanneer de gebruiker toestemming geeft, worden de geüploade video's voorzien van reclame, wat door YouTube "monetarisatie" wordt genoemd. Naast monetarisatie biedt YouTube de gebruiker de in de prejudiciële vragen genoemde nevendiensten aan. In casu heeft YouTube de door Puls 4 TV gewraakte video's steeds onmiddellijk verwijderd nadat zij per aanmaning in kennis was gesteld van de auteursrechtelijke bevoegdheden van Puls 4 TV. Met haar stakingsvordering heeft Puls 4 TV de rechter verzocht YouTube te verbieden om video's ter beschikking te stellen die door Puls 4 TV geproduceerde audiovisuele werken bevatten. Volgens haar worden de inbreuken op het auteursrecht technisch gefaciliteerd door YouTube. YouTube stelt dat zij geen werken meedeelt aan het publiek in de zin van artikel 3(1) van richtlijn 2001/29. YouTube meent een beroep te kunnen doen op de uitsluiting van aansprakelijkheid die voor hostingdienstverleners geldt, aangezien zij een klassieke hostingdienst aanbiedt en geen actieve rol vervult.

In casu rijst de vraag of lidstaten de keuze hebben om in het recht te voorzien een stakingsvordering tegen onbewust handelende medeplichtigen in te stellen, of dat zij verplicht zijn daartoe. Artikelen 12 en 14 van richtlijn 2000/31 voorzien in uitsluiting/beperkingen van de aansprakelijkheid voor tussenpersonen. Bij de beoordeling van civiel- of strafrechtelijke vraagstukken in verband met de aansprakelijkheid van een tussenpersoon moet eerst worden onderzocht of deze wel verantwoordelijk is volgens de bepalingen van richtlijn 2000/31. Zo ja, rijst de vraag of ook de toepasselijke materieelrechtelijke bepalingen in een aansprakelijkheid van de tussenpersoon voorzien. Ten slotte rijst de vraag of de uitsluiting van aansprakelijkheid voor tussenpersonen waarin richtlijn 2000/31 voorziet, ook geldt voor stakingsvorderingen (rechterlijke stakingsbevelen).

- [Guest post] Cheaper by the Dozen? Another CJEU referral on YouTube's 'active role' (IPKat)

IPR

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-722/17 – Reitbauer e.a. – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2019:577 – conclusie – arrest

Verdeling van de opbrengst van een gerechtelijke veiling – „Widerspruchsklage” – Actio pauliana

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Het onderhavige verzoek is ingediend in het kader van de „Widerspruchsklage” (vordering tegen executie) neergelegd in de Oostenrijkse regeling inzake de executieprocedure in een geschil betreffende de verdeling van de opbrengst van een gerechtelijke veiling van een huis te Oostenrijk. Verzoekers betogen dat hun vordering ten aanzien van de opbrengst van de verkoop voorrang heeft boven de vordering van verweerder, Italiaans ingezetene, en dat de Oostenrijkse rechter op grond van verordening Brussel I bis bevoegd is.

Hof: Artikel 24, punten 1 en 5, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het beroep van een schuldeiser tot betwisting van de verdeling van de opbrengst van een gerechtelijke veiling van een onroerend goed, dat strekt tot vaststelling dat, ten eerste, een concurrerende schuldvordering teniet is gegaan wegens verrekening en, ten tweede, dat het zakelijke zekerheidsrecht ter garantie van laatstbedoelde schuldvordering niet kan worden tegengeworpen, niet valt onder de exclusieve bevoegdheid van de gerechten van de lidstaat waar het onroerend goed is gelegen of van de gerechten van de plaats van de gerechtelijke veiling.

- CJEU confirms that an actio pauliana is a matter relating to a contract: Case C-722/17 Reitbauer et al v Casamassima (Conflict of laws)
- Reitbauer: contract, pauliana and exclusive jurisdictional rules. CJEU simply applies Feniks, its forum contractus view remains unconvincing. (GAVL)

HvJ – ARREST – 11 juli 2019 – zaak C-716/17 – A – Denemarken – ECLI:EU:C:2019:598 – conclusie – arrest

Rechterlijke bevoegdheid - Vrij verkeer werknemers – Schuldsaneringsmaatregel - Woonplaatsvereiste

Artikel 45 VWEU. In het arrest Radziejewski heeft het Hof geoordeeld dat een nationale regeling die aan de toekenning van een schuldsaneringsmaatregel een woonplaatsvereiste in de betrokken lidstaat verbindt, een door artikel 45 VWEU verboden beperking van het vrije verkeer van werknemers oplevert. De onderhavige zaak heeft betrekking op de vraag of een Deense bevoegdheidsregeling in schuldsaneringsprocedures in strijd is met artikel 45 VWEU. Anders dan de verwijzende rechter in de zaak die tot het arrest Radziejewski heeft geleid, meent de verwijzende rechter in de onderhavige zaak, dat de betrokken regeling een beperking van het vrije verkeer van werknemers is. Tegen die achtergrond wenst hij te vernemen of deze beperking niettemin gerechtvaardigd kan zijn. Met zijn tweede, subsidiair gestelde vraag verzoekt deze rechter het Hof te beoordelen of artikel 45 VWEU rechtstreekse werking heeft jegens de particuliere schuldeisers van een schuldenaar die een verzoek tot schuldsanering heeft ingediend.

Hof: Artikel 45 VWEU verzet zich tegen een in de regeling van een lidstaat opgenomen regel inzake rechterlijke bevoegdheid, die de toekenning van een schuldsaneringsmaatregel onderwerpt aan de voorwaarde dat de schuldenaar zijn woon- of verblijfplaats heeft in die lidstaat.

Artikel 45 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het van de nationale rechter verlangt dat hij het in een nationale regel inzake rechterlijke bevoegdheid opgenomen woonplaatsvereiste, buiten toepassing laat, ongeacht of de procedure van schuldsanering waarin deze regeling tevens voorziet, er eventueel toe leidt dat schuldvorderingen die particulieren op grond van deze regeling hebben, worden aangetast.

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-451/18 – Tibor-Trans – Hongarije – ECLI:EU:C:2019:635 – geen conclusie – arrest

Bevoegde rechter – Mededinging – Schade door kartel – Plaats waar prijzen zijn vervalst

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Artikel 101 VWEU. Artikel 53 van de EER-Overeenkomst. Het betreft een geding tussen Tibor-Trans, een vennootschap naar Hongaars recht, en DAF Trucks NV, een vennootschap naar Nederlands recht, met betrekking tot een vordering tot vergoeding van de schade die zou zijn geleden door een inbreuk op artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst.

Hof: Artikel 7, punt 2, van verordening (EU) nr. 1215/2012 dient aldus te worden uitgelegd dat bij een vordering tot vergoeding van schade als gevolg van een op artikel 101 VWEU gemaakte inbreuk die onder meer bestaat uit heimelijke afspraken over prijsstelling en verhogingen van de brutoprijs van vrachtwagens, „de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan”, betrekking heeft op de plaats waar zich de markt bevindt die door die inbreuk is beïnvloed, dus de plaats waar de prijzen op de markt zijn vervalst, en waar de benadeelde stelt schade te hebben geleden, ook al is de vordering gericht tegen een deelnemer aan het betreffende kartel met wie de benadeelde geen contractuele relatie was aangegaan.

- Tibor v DAF: CJEU confirms markets affected by cartel as locus damni for end-users. ([GAVL](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 29 juli 2019 – zaak C-555/18 – K.H.K. – Bulgarije – ECLI:EU:C:2019:652 – conclusie

Europees bevel tot conservatoir beslag – Authentieke akte

Verordening (EU) nr. 655/2014. Volgens het door het Hof in 1979 gewezen arrest [Denilauler](#) valt een voorlopige of bewarende maatregel die ex parte wordt gegeven, niet onder de in het Executieverdrag voorziene erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling. Die rechtspraak is later gecodificeerd in verordening (EU) nr. 1215/2012. Bijna 35 jaar na het arrest Denilauler is in 2014 verordening (EU) nr. 655/2014 vastgesteld, waarbij de Uniewetgever het Europees bevel tot conservatoir beslag heeft ingevoerd. In de onderhavige prejudiciële verwijzing wordt het Hof voor het eerst verzocht om verordening nr. 655/2014 uit te leggen.

A-G: Artikel 4, punt 10, van verordening (EU) nr. 655/2014 moet aldus worden uitgelegd dat een betalingsbevel, geen authentieke akte is in de zin van die verordening voor zover de inhoud ervan, waarin de gegrondheid van de vordering buiten beschouwing wordt gelaten, zich beperkt tot de betalingsverplichting van de schuldenaar jegens de schuldeiser, en de authenticiteit van die akte bijgevolg geen betrekking heeft op de inhoud ervan in de door de Uniewetgever beoogde zin. In de regeling van verordening nr. 655/2014 kan slechts ervan worden uitgegaan dat de schuldeiser een titel (een rechterlijke beslissing, gerechtelijke schikking of authentieke akte) heeft verkregen op grond waarvan de schuldenaar de vordering moet voldoen, in de zin van artikel 5, onder b), van die verordening, indien die titel uitvoerbaar is in de lidstaat waar hij is gegeven, goedgekeurd, getroffen of vastgesteld.

- Szpunar AG on 'authentic instrument' in the European account preservation order Regulation. ([GAVL](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 29 juli 2019 – zaak C-433/18 – Aktiva Finants – Finland – ECLI:EU:C:2019:645 – conclusie

Rechterlijke toestemming voor voortzetting geding – Beslissing uit andere lidstaat

Verordening (EG) nr. 44/2001. In Finland voorziet het nationale stelsel van rechtsmiddelen in een procedure voor het verlenen van toestemming tot voortzetting van het geding wanneer een rechtsmiddel wordt ingesteld tegen beslissingen van gerechten in eerste aanleg. Deze procedure geldt eveneens voor rechtsmiddelen die betrekking hebben op beslissingen in eerste aanleg waarbij een in een andere lidstaat gegeven beslissing uitvoerbaar is verklaard krachtens verordening

nr. 44/2001. Het Hof wordt verzocht te bepalen of in het kader van de bij verordening nr. 44/2001 vastgestelde regeling een procedure voor het verlenen van toestemming tot voortzetting van het geding strookt met het in artikel 43, lid 1, van verordening nr. 44/2001 neergelegde vereiste dat aan beide partijen doeltreffende rechtsmiddelen moeten worden gewaarborgd, en of een dergelijke procedure overeenkomstig artikel 43, lid 3, van deze verordening de regels van de procedure op tegenspraak in acht neemt.

A-G: Artikel 43, lid 1, van verordening (EG) nr. 44/2001 staat een procedure voor het verlenen van toestemming tot voortzetting van het geding toe onder de materiële voorwaarde dat de in de artikelen 34 en 35 van deze verordening vermelde gronden voor niet-tenuitvoerlegging kunnen worden ingeroepen en in aanmerking kunnen worden genomen in het kader van de toetsing aan de gronden voor toestemming tot voortzetting van het geding, en onder de procedurele voorwaarde dat er een verplichting bestaat om besluiten waarbij toestemming tot voortzetting van het geding wordt geweigerd, te motiveren.

Een procedure voor het verlenen van toestemming tot voortzetting van het geding is niet in strijd met het vereiste van een procedure op tegenspraak wanneer de beslissing die in het stadium van de toestemming tot voortzetting van het geding wordt gegeven, als zodanig de belangen van de tegenpartij niet kan aantasten.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 29 juli 2019 – zaak C-468/18 – R – ECLI:EU:C:2019:649 – conclusie

Bevoegde rechter - Onderhoudsverplichting – Nevenverzoek

Samenvatting onder: Familieleven en familierecht

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE– 29 juli 2019 – zaak C-421/18 – ECLI:EU:C:2019:644

Dinant Bar v maître JN. Bar membership fees. Saugmansdgaard ØE on whether they are at all 'civil and commercial' and if so, whether they are 'contractual'. (GAVL)

PREJUDICIELE VERWIJZING - Kroatië – 11 juli 2019 – zaak C-307/19 - Obala i lučice

Bevoegdheid notaris – Niet betaald parkeerticket – Burgerlijke of handelszaak?

Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II). Verordening (EG) nr. 1393/2007. Verordening (EG) nr. 593/2008 (Rome I). Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verweerster heeft geparkeerd zonder parkeerticket. Verzoekster heeft het dagtarief in rekening gebracht, dat niet is betaald. Verzoekster heeft bij een notaris een procedure van gedwongen tenuitvoerlegging ingesteld. Verweerster tekent verzet aan bij de notaris, waarop de zaak aanhangig wordt gemaakt bij de bevoegde handelsrechter. Deze rechter heeft de tenuitvoerlegging door de notaris vernietigd, waarna de procedure is voortgezet als een civiele procedure die ziet op het verzet tegen een betalingsbevel, waarvoor twee handelsrechters zich onbevoegd hebben verklaard en doorverwezen hebben naar de verwijzende rechter, de hoogste handelsrechter in Kroatië.

Met de eerste vraag wordt gevraagd of notarissen bevoegd zijn om de betekening of kennisgeving van een stuk uit te voeren krachtens verordening 1393/2007 wanneer zij hun besluiten betekenen in zaken waarop verordening 1215/2012 niet van toepassing is. De tweede en derde vraag zien erop of het parkeren in het onderhavige geval een burgerlijke of handelszaak is. Indien het parkeren een civiele zaak is, wil de rechter middels de vierde vraag weten of de Kroatische rechters dan bevoegd zijn om uitspraak te doen op een beroep en een beslissing te geven op basis van verordening 1215/2012. De vijfde en zesde vraag gaan over welk type overeenkomst wordt gesloten door middel van het parkeren en de gevolgen hiervan. De zevende vraag: of het niet betalen van een parkeerticket en het voorts toekennen van het dagtarief een verbintenis uit onrechtmatige daad in de zin van artikel 7, lid 2 van verordening 1215/2012 is. Tot slot gaan de laatste twee vragen over het toepasselijke recht m.b.t. de overeenkomst (op welke grond dan ook).

PREJUDICIELE VERWIJZING - Bulgarije - 15 juli 2019 - [zaak C-427/19](#) - [Bulstrad Vienna Insurance Group](#)

WA-verzekering – Schadevergoeding – Grensoverschrijdende verzekeringskwestie – Schorsing gerechtelijke procedure door Insolventie

Samenvatting onder: [Verzekeringen](#)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Oostenrijk – 16 juli 2019 – [zaak C-433/19](#) - [Ellmes Property Services](#)

Toeristisch gebruik van een woning

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Beide partijen zijn eigenaar van een woning in een appartementencomplex te Oostenrijk. Verzoeker, een natuurlijk persoon gebruikt die woning voor woondoeleinden. Verweerster, een vennootschap met zetel in het VK verhuurt de woning aan vakantiegangers. Verzoeker heeft beroep ingesteld tegen het toeristische gebruik van de woning door de vennootschap, en stelt dat de verwijzende rechter bevoegd is onder de Brussel I-bis Verordening, artikel 24, punt 1. De verwijzende Oostenrijkse rechter stelt prejudiciële vragen als volgt. Dient artikel 24, punt 1, eerste alinea, van verordening (EU) nr. 1215/2012 aldus te worden uitgelegd dat rechtsvorderingen van een woningeigenaar die een andere woningeigenaar wil verbieden diens woning, met name de bestemming ervan, eigenmachtig zonder toestemming van de overige woningeigenaars te wijzigen, moeten worden aangemerkt als het doen gelden van een zakelijk recht?

2) Indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord: Dient artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening aldus te worden uitgelegd dat de in de eerste vraag genoemde rechtsvorderingen betrekking hebben op verbintenissen uit overeenkomst die moeten worden uitgevoerd op de plaats waar de betreffende zaak is gelegen?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 21 augustus 2019 – [zaak - C-540/19](#) - [WV*](#)

Kosten van onderhoud van moeder in verpleegtehuis – Rechterlijke bevoegdheid

Verordening (EG) nr. 4/2009. Verzoeker is een openbaar lichaam dat belast is met verlening van sociale bijstand. Op grond van een bij wet gecedeerd recht vordert verzoeker van verweerder betaling van de kosten van onderhoud van zijn moeder vanaf april 2017. De in 1948 geboren moeder van verweerder woont sinds 2009 in een bejaarden- en verpleegtehuis in Keulen. Verweerder stelt dat de Duitse rechterlijke instanties internationaal onbevoegd zijn.

Kan een openbaar lichaam dat krachtens publiekrechtelijke bepalingen aan een onderhoudsgerechtigde sociale bijstand heeft verleend, zich op grond van artikel 3, onder b), van verordening nr. 4/2009 wenden tot het bevoegde gerecht van de plaats waar de onderhoudsgerechtigde zijn gewone verblijfplaats heeft, wanneer het jegens de onderhoudsplichtige regres uitoefent op grond van een wettelijke cessie waarbij de burgerrechtelijke onderhoudsvordering aan dit openbaar lichaam is overgegaan als gevolg van socialebijstandsverlening?

NOOT – bij Prejudiciële verwijzing Hoge Raad van 22 februari 2019 - [ECLI:NL:HR:2019:292](#) – [zaak C-186/19](#) - [Supreme Site Services e.a](#)

Verordening Brussel I-bis

Supreme v Shape: Lifting attachments ('garnishments') on assets of international organisations in another state. Dutch Supreme Court refers to CJEU re exclusive jurisdiction, and the impact of claimed immunity. ([GAVL](#))

VERDRAG

The new kid on the block: the HCCH Judgments Convention of 2 July 2019 ([Leiden law blog](#))

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering, [PB L 178 van 2.7.2019](#)

REGELGEVING VK

Some Brexit news: The UK has extended the Hague Child Support Convention and the Hague Choice of Court Convention to Gibraltar in the event the Withdrawal Agreement is not approved ([Conflict of laws](#))

LIDSTATEN

Latvian notaries competent to issue apostilles via a digital procedure ([notaries of Europe](#))

Kinderontvoering

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 17 juli 2019 – [zaak C-454/19 – Statsanwaltschaft Heilbronn](#)

Ouderlijk gezag over onhandelbaar kind - Strafbaarstelling voor verlaten grondgebied EU - Vrij verkeer Unieburger

Samenvatting onder: [Familieleven, familierecht en jeugdrecht](#)

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering, [PB L 178 van 2.7.2019](#)

Landbouw en visserij (B)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 1 juli 2019 – [zaak C-365/19 – Staatliches Amt für Landwirtschaft und Umwelt Mittleres Mecklenburg](#)

Jonge landbouwer – Rechtstreekse betalingen

Verordening (EU) nr. 1307/2013. Verordening (EU) nr. 639/2014. Is er ook een recht op toewijzing van betalingsrechten aan een jonge landbouwer voor het jaar 2016, wanneer reeds in 2015 op grond van artikel 24 van Vo. 1307/2013, uit het nationale maximum betalingsrechten overeenkomstig zijn toenmalige areaal kosteloos aan hem zijn toegewezen?

OVERIG

Ook België verbiedt pulsvisserij ([Europa-nu](#))

Levenslang

EHRM – BESLISSING – 18 juni 2019 – Dardanskis t. Litouwen – [persbericht 11.7.19 – 74452/13 – 583/14 – 23542/14](#) en meer – [ECLI:CE:ECHR:2019:0618DEC007445213](#) – [beslissing](#)

Levenslange gevangenisstraf – herzieningsprocedure

Artikel 3 EVRM. Klagers zijn 16 Litouwers die allen de levenslange gevangenisstraf opgelegd hebben gekregen. In maart 2019 is de nationale wetgeving aangepast, waardoor het mogelijk is de straf om te zetten in een tijdelijke straf. De levenslanggestrafte moet dan wel een 'aanzienlijk verbetering' laten zien met betrekking tot alle gestelde criteria. Klagers stellen dat zij geen vooruitzicht hebben gehad op vrijlating. Het hof stelt vast dat er voldoende procedurele waarborgen zijn in de herzieningsprocedure en de beoordelingscriteria objectief zijn. Geen schending artikel 3 EVRM.

LHBT-rechten

EHRM – ARREST – 16 juli 2019 – Zhdanov e.a. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [12200/08 – 35949/11 – 58282/12](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:0716JUD001220008](#)

Registeren van LHBTI organisaties geweigerd – Schending artikelen 6, 11 en 14 EVRM

Artikelen 6, 11 en 14 EVRM. De klacht is ingediend door Russische LHBTI organisaties en hun oprichters. Deze organisaties hebben in de periode 2006-2011 een registratie aangevraagd in Rusland. Deze is telkens afgewezen wegens formele onregelmatigheden en vanwege de doelstelling van deze organisaties namelijk het promoten van rechten van de LHBTI gemeenschap. Meer specifiek zouden de doelstellingen van deze organisaties kunnen leiden tot het vernietigen van de morele waarden van de samenleving, een afname van de populatie, sociale en religieuze vijandschap creëren en strijdig zijn aan de rechten van de meerderheid van de Russen die aanstoot nemen aan relaties van hetzelfde geslacht.

Het hof overweegt dat sprake is van schending van artikel 6 lid 1 EVRM nu het hoger beroep van de afwijzing niet inhoudelijk is behandeld; artikel 11 EVRM nu er geen legitieme doelen aan de weigering ten grondslag liggen; en artikel 14 EVRM omdat de weigering is gebaseerd op discriminerende gronden.

 [Factsheet Sexual orientation, juli 2019](#)

 [How far can one criticise the European Court of Human Rights and its judges? \(ECHR SO\)](#)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAKEN

- Court communicates case against Georgia concerning LGBT people at a football match ([ECHR SO](#))
- Court communicates case against Azerbaijan about serious ill-treatment of LGBT people ([ECHR SO](#))
- Romanian prisoner complains under ECHR about refusal to allow same-sex conjugal visit in prison ([ECHR SO](#))

OVERIG

- Breakthrough for Same-Sex Couples in Estonia ([liberties.eu](#))
- NGOs Help Same-Sex Couple Whose Children Were Refused Polish Citizenship ([liberties.eu](#))

A number of international organisations have intervened in a European Court of Human Rights case after Polish authorities denied Polish citizenship to the children of a same-sex couple, one of whom is a Polish citizen himself.

The Helsinki Foundation for Human Rights (HFHR) has presented the European Court of Human Rights (ECtHR) with an *amicus curiae* brief in a case concerning the confirmation of Polish citizenship for the children of a same-sex couple.

Luchtvaart (c)

HvJ – ARREST – zaak C-163/18 – Aegean airlines – ECLI:EU:C:2019:585 – Nederland – Rechtbank Noord-Nederland – conclusie - arrest

Pakketreis – Annulering van de vlucht – Faillissement reisorganisator - Moet de gecharterde luchtvaartmaatschappij de compensatie betalen?

Verordening (EG) nr. 261/2004. Richtlijn 90/314/EEG. Het betreft een geschil tussen meerdere passagiers, enerzijds, en een luchtvaartmaatschappij, anderzijds, over de terugbetaling van vliegtickets waar de betrokkenen om hebben verzocht na annulering van een vlucht die deel uitmaakte van een pakketreis. Aangezien zij van de reisorganisator geen terugbetaling konden krijgen vanwege het faillissement, stellen de verzoekende partijen in het hoofdgeding dat de luchtvaartmaatschappij die verantwoordelijk was voor de geannuleerde vlucht hen in dit geval schadeloos moet stellen. De vraag rijst of de richtlijn 90/314/EEG mag worden gecombineerd met de bepalingen van verordening 261/2004 in geval van annulering van de vlucht, in het bijzonder wanneer de reisorganisator van de pakketreis niet kan terugbetalen.

Hof: Artikel 8, lid 2, van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat een passagier die op grond van richtlijn 90/314/EEG het recht heeft om terugbetaling van zijn vliegticket te eisen van zijn reisorganisator, daardoor niet meer krachtens deze verordening terugbetaling van dit ticket kan vorderen van de luchtvaartmaatschappij, ook niet wanneer de reisorganisator financieel niet in staat is om het ticket terug te betalen en geen enkele maatregel heeft getroffen om deze terugbetaling te waarborgen.

- 📌 Who covers for insolvent package tour organisers? States, not air carriers - CJEU in HQ and Others (C-163/18) ([ECLB](#))
- 📌 When the going gets tough - the need for insolvency protection of travel organisers ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 11 juli 2019 – zaak C-502/18 – Česká aerolinie – ECLI:EU:C:2019:604 – persbericht – geen conclusie – arrest

Rechtstreeks aansluitende vluchten via een derde land in het kader van één enkele boeking

Verordening (EG) nr. 261/2004. Elf passagiers hebben bij de Tsjechische luchtvaartmaatschappij Česká aerolinie een vlucht van Praag (Tsjechië) naar Bangkok (Thailand) via Abu Dhabi (Verenigde Arabische Emiraten) aangekocht in het kader van één enkele boeking. De eerste vlucht van deze rechtstreeks aansluitende vluchten, van Praag naar Abu Dhabi, werd door Česká aerolinie in overeenstemming met het vluchtplan uitgevoerd en is op tijd in Abu Dhabi aangekomen. De tweede vlucht, van Abu Dhabi naar Bangkok, die op basis van een codesharingovereenkomst is uitgevoerd door Etihad Airways, een niet-communautaire luchtvaartmaatschappij, kwam daarentegen 488 minuten te laat aan. Deze vertraging van meer dan drie uur kan aanleiding geven tot compensatie aan de passagiers krachtens de passagiersrechtenverordening. Volgens het Hof is de EU-passagiersverordening in een dergelijk geval van toepassing (en hebben passagiers dus recht op financiële compensatie bij vertraging van drie uur of meer).

Hof: Bij rechtstreeks aansluitende vluchten van een lidstaat naar een derde land via een ander derde land, die in het kader van één enkele boeking zijn aangekocht, is de luchtvaartmaatschappij die de eerste vlucht heeft uitgevoerd verplicht compensatie te betalen aan de passagiers die het slachtoffer zijn van langdurige vertraging bij de aankomst van de tweede, door een niet-communautaire luchtvaartmaatschappij uitgevoerde vlucht.

- 📌 Connecting flights come with air passengers rights - CJEU in Česká aerolinie (C-502/18) ([ECLB](#))
- 📌 Europees Hof: Ook recht op vergoeding bij vluchtvertraging buiten de EU ([Europa-nu](#))

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-354/18 – Rusu – Roemenië - ECLI:EU:C:2019:637 – geen conclusie – arrest

Compensatie voor loonverlies?

Verordening (EG) nr. 261/2004. Verzoekers hebben een reis naar Londen geboekt. Zij zijn omgeboekt naar een andere vlucht die pas vijf dagen later vertrok. Blue Air heeft elk van de verzoekers in het hoofdgeding een gratis vliegticket aangeboden, maar zij hebben dit aanbod afgewezen omdat de geleden schade de waarde van een vliegticket overschreed. Vervolgens heeft Blue Air op grond van verordening nr. 261/2004 een compensatie van 400 EUR per persoon aangeboden. Verzoekers waren van mening dat die compensatie enkel strekt tot vergoeding van de geleden immateriële schade en niet de materiële schade, die onder het begrip „verdere compensatie” valt. Verzoekers hebben vervolgens beroep ingesteld met het verzoek om Blue Air ertoe te veroordelen hun 437 respectievelijk 386 EUR aan materiële schade te betalen, die zij hebben geleden als gevolg van een inhouding op hun loon. Vervolgens hebben verzoekers in het hoofdgeding de werkelijke bedragen aan gederfd loon nader toegelicht. Bovendien hebben verzoekers in het hoofdgeding elk 1 500 EUR aan vergoeding voor immateriële schade gevorderd. De Roemeense, Duitse en Poolse regering hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Ten eerste moet artikel 7, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 261/2004 aldus worden uitgelegd dat het in die bepaling vastgestelde bedrag niet strekt tot vergoeding van schade zoals loonverlies, ten tweede kan voor die schade verdere compensatie in de zin van artikel 12, lid 1, van verordening nr. 261/2004 worden toegekend, en ten derde staat het aan de verwijzende rechter om op grond van de relevante rechtsgrondslag vast te stellen en te beoordelen uit welke verschillende elementen die schade bestaat en wat de omvang is van de compensatie van die schade.

Verordening nr. 261/2004, en met name artikel 12, lid 1, tweede volzin, daarvan, moet aldus worden uitgelegd dat zij de bevoegde nationale rechter toestaat, maar niet ertoe verplicht, om de uit hoofde van deze verordening toegekende compensatie in mindering te brengen op de verdere compensatie, waarbij deze verordening de bevoegde nationale rechter geen voorwaarden stelt waaronder hij een dergelijke mindering zou kunnen toepassen.

Artikel 4, lid 3, juncto artikel 8, lid 1, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert ertoe wordt verplicht om de betrokken passagiers volledig te informeren over alle in laatstgenoemde bepaling voorziene mogelijkheden, zonder dat de betrokken passagiers enige verplichting hebben om zelf actief informatie daaromtrent in te winnen.

Artikel 8, lid 1, onder b), van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat – voor de toepassing van die bepaling – de bewijslast om aan te tonen dat het alternatieve reisplan bij de eerste gelegenheid is uitgevoerd rust op de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert.

B Consequences of sub-optimal re-routing - CJEU in Rusu (C-354/18) ([ECLB](#))

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 29 juli 2019 – zaak C-414/19 - Eurowings*

Luchtvaartclaim - Berekening traject in afstand – Twee deeltrajecten

Verordening (EG) nr. 261/2004. Verzoekers hadden een reis met twee deeltrajecten, namelijk Cancun-Köln/Bonn waarna Köln/Bonn-München plaats zou vinden. De eerste vlucht is gewoon doorgedaan, maar de tweede is door Eurowings (verweerster) geannuleerd, waarop zij aan verzoekers €250,- heeft uitgekeerd op grond van artikel 5 en 7 van verordening 261/2004. Verzoekers vorderen een aanvullend bedrag van €350,- omdat volgens hen ook het voorgaande traject in de afstand moet worden meegewogen.

Met zijn vraag wil de verwijzende rechter weten of de eerste vlucht van het deeltraject, welke niet is geannuleerd, ook in de berekening van de compensatie voor annulering van de tweede vlucht mee moet worden genomen.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Oostenrijk – 20 augustus 2019 – zaak C-530/19 – Niki Luftfahrt*

Ongeval bij door luchtvaartmaatschappij aangeboden hotel – Aansprakelijkheid?

Verordening (EG) nr. 261/2004. Gedaagde is faillissementscurator van de luchtvaartmaatschappij Niki Luftfahrt. Eiseres (ON) zou met een vlucht van deze luchtvaartmaatschappij van Mallorca naar Wenen reizen. Wegens de annulering van deze vlucht vond een omboeking naar de volgende dag plaats. Daarom moest de luchtvaartmaatschappij overeenkomstig artikel 5(1)b) en artikel 9(1)b) van de verordening een hotelaccommodatie aanbieden. Zij heeft eiseres in een plaatselijk hotel ondergebracht. Eiseres zit in een rolstoel en de volgende dag viel zij en raakte zij ernstig gewond vanwege een scheur in het asfalt van de weg. Eiseres vordert schadevergoeding van gedaagde en voert aan dat het ongeval zich op het terrein van het hotel heeft voorgedaan en het personeel van de hotelexploitant nalatig heeft gehandeld. Gedaagde betoogt dat op grond van de verordening noch op grond van nationaal recht sprake is van aansprakelijkheid van de luchtvaartmaatschappij voor nalatigheid van het personeel van de hotelexploitant. De verplichtingen van de luchtvaartmaatschappij beperken zich tot het aanbieden van een accommodatie. Een aansprakelijkheid die is gebaseerd op nationaal recht zou de waarborgverplichting van de luchtvaartmaatschappij te boven gaan.

Prejudiciële vragen: Is een luchtvaartmaatschappij die op grond van artikel 5, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 261/2004 aansprakelijk voor schade die een passagier heeft geleden wegens letsel dat is veroorzaakt door nalatigheid van personeel van een hotelaccommodatie die door de luchtvaartmaatschappij ter beschikking is gesteld? Beperkt de verplichting van de luchtvaartmaatschappij als bedoeld in artikel 9, lid 1, onder b), van verordening nr. 261/2004 zich ertoe voor de passagier een hotel te regelen en de kosten van deze accommodatie op zich te nemen of is de luchtvaartmaatschappij de accommodatie als zodanig verschuldigd?

REGELGEVING EU

Informatie betreffende de inwerkingtreding van de Luchtvervoersovereenkomst tussen Canada en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, *PB L 180 van 4.7.2019*

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 11/2019 — De EU-regelgeving voor de modernisering van het luchtverkeersbeheer heeft een toegevoegde waarde — maar de financiering was grotendeels overbodig, *PB C 221 van 2.7.2019*

WIKI

 [Wiki luchtvaartclaims](#)

Marktmisbruik (B - S)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Italië – 14 augustus 2019 – zaak C-481/19 – Consob*

Handel met voorwetenschap - Recht om niet mee te werken aan zelfincriminatie - Zwijgrecht

Richtlijn 2003/6/EG. Verordening (EU) nr. 596/2014. Artikelen 47 en 48 en 52, lid 3, EU Handvest. De nationale commissie voor het vennootschaps- en beurswezen, CONSOB, heeft bestuursrechtelijke sancties opgelegd aan DB omdat hij had geweigerd de aan hem gestelde vragen te beantwoorden. De Italiaanse bepaling is ingevoerd ter uitvoering van de in artikel 14, lid 3, van richtlijn 2003/6/EG bepaalde algemene verplichting tot samenwerking met de toezichthoudende autoriteit. D.B. is in een aparte strafrechtelijke procedure schuldig bevonden aan het misdrijf van handel met voorwetenschap. Ten aanzien van dat misdrijf heeft D.B. een transactie met het Openbaar Ministerie gesloten. DB heeft bezwaar aangetekend omdat volgens hem de opgelegde sanctie uit hoofde van artikel 187-quinquiesdecies van de Italiaanse wet onwettig was.

Volgens de verwijzende rechter, het Italiaanse cassatiehof, is artikel 187-quinquiesdecies van de Italiaanse wet mogelijkwerijs niet alleen in strijd met nationale grondwetsbepalingen maar is het vermoedelijk ook in strijd met artikel 6 EVRM, IVBPR en het EU Handvest. De bepaling zou ongrondwettig zijn voor zover daarbij een sanctie wordt opgelegd aan eenieder die niet binnen de gestelde termijn gehoor heeft gegeven aan verzoeken van de Consob, ook wanneer het om een persoon gaat tegen wie de Consob een onderzoek heeft ingesteld om te achterhalen of hij eventueel een bestuursrechtelijke overtreding heeft begaan die wordt bestraft met sancties die in wezen van strafrechtelijke aard zijn. Voorts vraagt de Corte de cassazione zich af of de genoemde samenwerkingsverplichting, voor zover zij ook van toepassing is op een persoon tegen wie een onderzoek is ingesteld, verenigbaar is met artikel 47, lid 2, van het Handvest, artikel 6 EVRM en artikel 14 van het IVBPR. Dienaangaande merkt de Corte ten eerste op dat het EVRM en het IVBPR, respectievelijk impliciet en expliciet, erkennen dat eenieders recht om niet mee te werken aan zelfincriminatie en het zwijgrecht tevens gelden in een bestuursrechtelijke procedure die is ingeleid met de bedoeling om sancties op te leggen die in wezen „punitief” zijn. Ten tweede herinnert de Corte di cassazione eraan dat de volledige regeling van wetsbesluit nr. 58/1998 binnen de werkingssfeer van het Unierecht valt overeenkomstig artikel 51 van het Handvest en dat de tekst van artikel 47, lid 2, van het Handvest en die van artikel 6, lid 1, EVRM elkaar in wezen overlappen. Artikel 47 moet dus – overeenkomstig artikel 52, lid 3, van het genoemde Handvest – worden uitgelegd in overeenstemming met de uitlegging die door het EHRM aan genoemd artikel 6 is gegeven.

Mededinging

EHRM – ARREST – 16 juli 2019 – Julius Por Siguporsson t. IJsland – persbericht – arrest (niveau 2) – [38797/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:0716JUD003879717](#)

Weging van verklaringen van de (mede)verdachte en getuigen – eerlijk proces

Artikel 6 EVRM. In 2014 startte de IJslandse politie een onderzoek naar prijsafspraken tussen drie hardware bedrijven, waarbij telefoongesprekken tussen de drie bedrijven zijn afgeluisterd. De IJslandse klager Þór Sigurbórsson was werkzaam bij één van deze drie bedrijven en belast met de behandeling van prijsafspraken. Klager voerde hieromtrent een telefoongesprek met werknemer B. van één van de andere bedrijven. Dit telefoongesprek is opgenomen, waarna klager is vervolgd voor de overtreding van het mededingingsrecht. Bij de rechtbank is hij vrijgesproken na een hoorzitting waarin hij verklaarde dat hij geen enkele overeenkomst met B. had gesloten, hetgeen werd gesteund door de verklaring van een medeverdachte en een getuige. In hoger beroep is de uitspraak van de rechtbank vernietigd omdat de manier waarop de rechtbank het bewijs had gebruikt onjuist was. De rechtbank had de getuigenverklaringen en de verklaringen van de (mede)verdachte gelijkelijk gewogen terwijl de verklaring van een getuige normaliter zwaarder weegt dan de verklaring van de (mede)verdachte. Het hof stelde vast dat klager de mededingingswetgeving ernstig had geschonden en veroordeelde hem tot 9 maanden gevangenisstraf. Het EHRM neemt een schending van art. 6 EVRM aan omdat het hof de afgelegde verklaringen op de hoorzitting door de verdachte, zijn medeverdachte en de getuige in eerste aanleg niet inhoudelijk heeft beoordeeld, terwijl dit – rekening houdend met wat op het spel stond voor klager – wel had gemoeten.

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-39/18 P – Commissie/Icap e.a. – [ECLI:EU:C:2019:584](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Kartel betreffende rentederivaten in yen – Geldboeten

Artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst. De Europese Commissie verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht in de zaak Icap e.a./Commissie, voor zover hierin de geldboeten nietig worden verklaard die zijn opgelegd in artikel 2 van het besluit in de kartelzaak betreffende rentederivaten in yen. De Commissie voert aan dat het Gerecht de rechtspraak van het Hof over de bij oplegging van geldboeten vereiste motivering onjuist heeft toegepast. Volgens de AG is de vraag reeds grotendeels opgelost door het recente arrest van het Hof van 16 januari 2019, Commissie/United Parcel Service. Het Hof wijst hogere voorziening af.

GERECHT EU – ARREST – 12 juli 2019 – zaak [T-762/15](#), [zaak T-763/15](#), [zaak T-772/15](#), [zaak T-1/16](#), [T-8/16](#) – Sony en Sony Electronics e.a./Commissie – ECLI:EU:T:2019:515 e.a. – [persbericht](#) – [arrest](#)

Kartel - Markt van optische diskdrives

Artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst. De Commissie is in het bestreden besluit tot het oordeel gekomen dat de deelnemers aan de mededingingsregeling hun concurrentiegedrag vanaf minstens 23 juni 2004 tot 25 november 2008 onderling hadden afgestemd en heeft een boete opgelegd. Verzoeksters gaan in beroep tegen dit besluit. Het beroep wordt verworpen.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Finland – 31 juli 2019 – [zaak C-450/19](#) – [Kilpailu - ja kuluttajavirasto](#)*

Kartel – Boete – Verjaring

Verordening (EG) nr. 1/2003. Artikel 101, VWEU. De Finse mededingingsautoriteit heeft de rechter verzocht om Eltel te veroordelen tot betaling van een geldboete van €35 miljoen. Er zou volgens de autoriteit een kartel gevormd zijn d.m.v. prijsafspraken en winstmargebepalingen. De boetevordering is afgewezen wegens verjaring, omdat volgens de rechter geen boete kan worden opgelegd wanneer niet binnen vijf jaar na het tijdstip waarop de mededingingsbeperking is beëindigd een vordering is ingesteld of de autoriteit weet heeft gekregen van de beperking. Tegen deze feitelijke achtergrond wenst de verwijzende rechter duidelijkheid te krijgen over het tijdstip tot wanneer een mededingingsinbreuk voortduurt.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje – 28 augustus 2019 – [zaak C-462/19](#) – [ASOPORT](#)*

Stuwagediensten - Vrijheid van indienstneming van havenarbeiders - Raamovereenkomst

Artikel 101 VWEU. In Spanje werd het verrichten van stuwagediensten jarenlang exclusief voorbehouden aan stuwadoors die waren aangesloten bij beheermaatschappijen. Bij arrest van het Hof (C-576/13) is de Spaanse regeling in strijd bevonden met de vrijheid van vestiging. Om aan dat arrest uitvoering te geven, werd het koninklijk wetsbesluit van 2017 aangenomen, waarbij de vrijheid van indienstneming van havenarbeiders werd vastgesteld. Volgens dit besluit moesten de geldende collectieve overeenkomsten binnen een jaar aan deze nieuwe regeling worden aangepast en zijn beperkende bepalingen van rechtswege nietig. Sinds 2013 is de 4e raamovereenkomst voor stuwage van kracht, die namens de ondernemingen van de sector werd ondertekend door de nationale vereniging van laad- en losbedrijven en scheepsbevrachters en namens de werknemers door de vakbonden. Er is een sanctieprocedure gestart m.b.t. de 4e raamovereenkomst. Artikel 101 VWEU zou geschonden zijn, aangezien de ondernemingen en de vakbonden tot een akkoord zijn gekomen dat een aantal aanvullende verplichtingen voor de ondernemingen in het leven roept. Dergelijke akkoorden leggen commerciële voorwaarden tussen ondernemingen op die het recht van uittreding beperken en daarmee ook de voorwaarden van vrije mededinging aangezien zij verder gaan dan de werkingssfeer van collectieve onderhandelingen.

De verwijzende rechter heeft twijfels over de uitlegging die aan artikel 101 VWEU moet worden gegeven om te kunnen beoordelen of het gedrag dat in het onderhavige geval aan de orde is, al dan niet onder het verbod van lid 1 van voornoemd artikel valt.

EUROPESE COMMISSIE

- Antitrust: Commission opens investigation into possible anti-competitive conduct of Amazon ([EC](#))
EU Commission Hits Qualcomm with Fine of EUR 242 million for Predatory Pricing ([EU competition law blog](#))

OVERIG

EU Governments Call for Creation of European Champions in Revision of EU Merger Control Policy ([EU competition law](#))

Perhaps this is an indication of the way things are going to be after Brexit. The Governments of Germany, France and Poland have recently published a document calling for a radical review of the EU merger rules to allow a stronger emphasis on industrial policy considerations.

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – 4 juli 2019 – zaak C-624/17 – Tronex – ECLI:EU:C:2019:564 - Nederland – Gerechtshof Den Haag - conclusie – arrest

Afvalstoffenrichtlijn – EVOA – Begrip "afvalstof" in het kader van door consument geretourneerde elektronica

Verordening (EG) nr. 1013/2006 (EVOA). Richtlijn 2008/98/EU. Richtlijn 2012/19/EU. Verordening (EU) nr. 255/2013. Artikel 49, lid 1, EU Handvest. Tronex is een groothandel in restantpartijen van elektrische goederen. In eerste aanleg is Tronex veroordeeld tot een voorwaardelijke geldboete wegens het overbrengen van afvalstoffen in strijd met verordening nr. 1013/2006. De betrokken partij elektronica was gekocht voor een bedrag van 2 396,01 EUR en bestond uit elektrische waterkokers, stoomstrijkijzers, ventilatoren en scheerapparaten. De apparaten waren grotendeels in originele dozen verpakt, maar enkele waren onverpakt. Het ging enerzijds om apparaten die op basis van de productgarantie door consumenten waren geretourneerd en anderzijds om goederen die, bijvoorbeeld door een assortimentswijziging, niet meer tot het assortiment van de verkoper behoorden. Bovendien waren enkele apparaten defect. Het gaat met name om de vraag of een winkelier die een retour gebracht voorwerp van een klant, of een voorwerp dat in zijn assortiment overtollig is geworden, terugbezorgt aan de leverancier (de importeur, groothandel, distributeur, producent of een ander van wie hij het voorwerp heeft betrokken) onder de regeling van de afvalstoffenrichtlijn valt.

Hof: De overbrenging van een partij elektronica, die bestond uit apparaten die aanvankelijk waren bestemd voor verkoop in de detailhandel maar die door de consumenten zijn geretourneerd of die door de handelaar om verschillende redenen aan de leverancier zijn teruggestuurd, moet worden beschouwd als een „overbrenging van afvalstoffen” in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening (EG) nr. 1013/2006, gelezen in samenhang met artikel 2, punt 1, ervan en artikel 3, aanhef en punt 1, van richtlijn 2008/98/EG wanneer deze partij apparaten bevat waarvan niet vooraf is vastgesteld dat ze goed werkten, of die niet naar behoren zijn beschermd tegen transportschade. Daarentegen mogen goederen die in het assortiment van de verkoper overtollig zijn geworden en nog in de ongeopende originele verpakking zitten, zonder op het tegendeel duidende aanwijzingen niet als afvalstoffen worden aangemerkt.

- B** Tronex. Determining 'waste' in reverse logistics chains. CJEU supports holders' duty of inspection, rules out consumer return under product guarantee as 'discarding'. ([GAVL](#))
- B** Rejected consumer goods – are they "waste"? ([UK human rights blog](#))

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-411/17 – Inter-Environnement Wallonie en Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:622 – persbericht – conclusie – arrest

Verlenging levensduur kerncentrales Doel I en II – Milieueffectbeoordeling

Richtlijn 92/43/EEG. Richtlijn 2009/147/EG. Richtlijn 2011/92/EU. Verdrag van Espoo. Verdrag van Aarhus. Vereiste de vaststelling van de Belgische wet tot verlenging van de levensduur van de kerncentrales Doel I en Doel II een milieueffectbeoordeling? Deze vraag heeft het Grondwettelijk Hof van België voorgelegd aan het Hof van Justitie.

Hof: De Belgische wet tot verlenging van de levensduur van de kerncentrales Doel 1 en Doel 2 is vastgesteld zonder dat de vereiste voorafgaande milieubeoordelingen zijn verricht. De gevolgen van de verlengingswet mogen echter tijdelijk worden gehandhaafd indien het ernstige en reële risico bestaat dat de elektriciteitsbevoorrading wordt onderbroken. [de korte versie van een lang dictum]

PREJUDICIELE VERWIJZING - 17 juli 2019 - Italië - zaak C-411/19 - WWF Italia e.a.

Habitatrichtlijn – Aanleg van een weg – Beoordeling milieueffect

Richtlijn 92/43/EEG (habitatrichtlijn). Richtlijn 2009/147/EG (Vogelrichtlijn). De vragen betreffen de mogelijke strijdigheid met het Unierecht van de Italiaanse wetgeving en de bestuurlijke maatregelen waarbij het voorontwerp voor de aanleg van een weg – m.b.t. verenigbaarheid met milieunormen – is goedgekeurd, terwijl een andere bestuursautoriteit die eerder was verzocht om zich over hetzelfde oopunt uit te spreken, daarentegen een negatief advies had gegeven.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Ierland - 23 juli 2019 - zaak C-470/19 - Friends of the Irish Environment*

Toegang tot gerechtelijke documenten – Verdrag van Aarhus

Samenvatting onder: Toegang tot documenten

PREJUDICIELE VERWIJZING - Zweden - 7 augustus 2019 – zaken C-473/19 en C-474/19 Föreningen Skydda Skogen e.a.*

Bomenkap – Bescherming vogelsoorten

Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn). Richtlijn 2009/147/EG. Richtsnoeren van de Commissie inzake de strikte bescherming van diersoorten van communautair belang in de zin van richtlijn 92/43.

De zaak gaat over een kennisgeving van eindkap. Het is zeer waarschijnlijk dat door de houtkap vogelsoorten worden gestoord of gedood. Alle eieren in het gebied zullen worden vernield. Het bosbouwagentschap heeft als toezichthoudende autoriteit specifieke richtsnoeren uitgevaardigd en was van oordeel dat de houtkap, indien de richtsnoeren zouden worden opgevolgd, niet in strijd was met de verboden in het besluit inzake de bescherming van soorten. Volgens diverse natuurverenigingen is de houtkap wel in strijd met die verboden.

De vraag luidt of de strikte bescherming van richtlijn 92/43 niet langer geldt voor soorten waarvoor een gunstige staat van instandhouding is bereikt. De verwijzende rechter heeft vervolgens een aantal vragen gesteld over de verenigbaarheid met het Unierecht van de nationale praktijk die betrekking heeft op de beoordeling van het doel van de maatregelen en hun effect op de staat van instandhouding van beschermde soorten.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Oostenrijk – 7 augustus 2019 – zaak C-477/19 - Magistrat der Stadt Wien*

Bouwproject - Veldhamsters

Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn). Verzoeker is werknemer van een projectontwikkelaar die met de planning en organisatie van een bouwproject door derde ondernemingen was belast. Wegens zijn bijzondere leidinggevende positie in het bedrijf moeten eventuele inbreuken door dit bedrijf op de voorschriften van de Weense natuurbeschermingswet aan verzoeker worden toegerekend, wanneer hij niet aannemelijk kan maken dat hij alles heeft gedaan om deze inbreuken te voorkomen. Verzoeker wordt de vernieling/beschadiging van een rust- en/of voortplantingsplaats van veldhamsters verweten. Dit wordt betwist door verzoeker.

Vragen over de begrippen „rustplaats”, „voortplantingsplaats”, „beschadiging” en „vernieling”.

NOOT – bij conclusie A-G 8 mei 2019, HvJ zaak C-674/17 Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola

Wolves and the Habitats Directive, a misread opinion in C-674/17? ([European law blog](#))

REGELGEVING NL

Klimaatwet, Staatsblad 2019, nr. 253

BURGERINITIATIEF

Besluit (EU) 2019/1268 over het voorgestelde burgerinitiatief "Tijd voor het einde van het plastictijdperk in Europa", PB L 200 van 29.7.2019

OVERIG

- Raad van State blokkeert bouwprojecten vanwege Europese milieuregels (Europa-nu)
- Voldoen aan Europese normen luchtkwaliteit blijft uitdaging ondanks verbetering (Europa decentraal)

Monetaire Unie

PREJUDICIELE VERWIJZING - Duitsland - 14 juli 2019 - zaken C-422/19 en C-423/19 Hessischer Rundfunk ea

Omroepbijdrage contant betalen - Verplichting tot aanvaarding van eurobankbiljetten?

Verordening (EG) nr. 974/98 (invoering Euro). Artikelen 2, 3 en 128 VWEU. Protocol (nr. 4) Statuten van het ESCB en de ECB. Aanbeveling 2010/191/EU. Verzoeker wil de omroepbijdrage in contanten betalen, wat de verweerder heeft geweigerd onder verwijzing naar §10(2) van zijn reglement. Volgens deze bepaling kan de omroepbijdrage alleen giraal via automatische overschrijving, afzonderlijke overboeking of periodieke overschrijving worden betaald. Verzoeker voert aan dat de wet inzake de Duitse centrale bank en artikel 128(1) derde zin VWEU voorzien in een onvoorwaardelijke en onbeperkte verplichting tot aanvaarding van eurobankbiljetten als middel ter voldoening van geldschulden. Vraag is o.a. of het Unierecht ruimte laat voor regelingen die voor bepaalde van overheidswege opgelegde betalingsverplichtingen een betaling met eurobankbiljetten uitsluiten.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Duits hof bekrachtigt EU-toezicht banken (Europa-nu)

Ne bis in idem (B – S)

EHRM – ARREST – 8 juli 2019 – Mihalache t. Roemenië – persbericht – arrest (niveau 1) – Grote Kamer – 54012/10 – ECLI:CE:ECHR:2019:0708JUD005401210

Bestuurder tweemaal veroordeeld voor dezelfde verkeersovertreding.

Artikel 4 Zevende Protocol EVRM. Klager stelt in de onderhavige zaak dat hij tweemaal is veroordeeld voor hetzelfde feit. Klager is namelijk veroordeeld tot het betalen van een bestuurlijke boete (voor het weigeren van bloedafname in verband met het onderzoek naar het alcoholgehalte in het bloed), welke klager heeft betaald. Het Openbaar Ministerie was van oordeel dat een bestuurlijke boete niet proportioneel was gelet op de ernst van het feit en in verband met de generale en speciale preventie. De zaak werd daarop teruggewezen teneinde klager strafrechtelijk te vervolgen. Klager is strafrechtelijk veroordeeld voor het weigeren van het ondergaan van een bloedtest. Klager stelde tevergeefs appel in tegen deze beslissing. Klager doet bij het Hof een beroep op schending van het *ne bis in idem*-beginsel.

Het Hof toetst de criteria en concludeert als volgt. Ten eerste is het Hof van oordeel dat zowel de bestuurlijke als de strafrechtelijke procedure strafrechtelijk van aard zijn. Ten tweede concludeert het Hof dat het gaat om een en hetzelfde feitencomplex. Ten derde is het Hof van oordeel dat de

heropening van de procedure niet werd gerechtvaardigd door de noodzaak van nieuwe of herontdekte feiten of een fout in de procedure. De heropening was naar het oordeel van het Hof dan ook in strijd met de criteria van artikel 4 van het Zevende Protocol van het EVRM en acht dit artikel derhalve geschonden.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 7 augustus 2019 – zaak C-505/19 – Bundesrepublik Deutschland*

Verwerking persoonsgegevens in het kader van strafbare feiten – Afgifte red notice – Schengen

Richtlijn (EU) 2016/680. Overeenkomst ter uitvoering van het Schengenakkoord (SUO). Verzoeker komt op tegen een bij Interpol geregistreerde opsporingscirculaire (Red Notice) van een staat buiten de EU. Het doel van een Red Notice is vinden van de verblijfplaats en de aanhouding van een persoon met het oog op uitlevering van deze persoon. Het aanhoudingsverzoek berust op beschuldigingen van omkoping tegen verzoeker. Het ne-bis-in-idembeginsel zou hier van toepassing zijn met verval van het recht tot strafvordering, aangezien het Openbaar Ministerie in München zonder rechterlijke tussenkomst een einde heeft gemaakt aan de strafprocedure, nadat verdachte had voldaan aan bepaalde voorwaarden en een door het Openbaar Ministerie vastgestelde geldsom had betaald.

Als er wordt uitgegaan van het ne-bis-in-idembeginsel en de nieuwe afgifte van een Red Notice door een derde land in de lidstaten onrechtmatig zou zijn, zou geen van de lidstaten de Red Notice mogen verwerken en zou de bewegingsvrijheid van verzoeker binnen de EU en het Schengengebied gewaarborgd zijn. Of dit door het uittreden uit Interpol voor alle lidstaten geschiedt of door een verdere ontwikkeling van richtlijn (EU) 2016/680 door het Hof, zou in zoverre een vraag zijn van de verdere formulering van het dictum.

Niet omzetting richtlijn

HvJ – ARREST – 8 juli 2019 – zaak C-543/17 – Commissie/België – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:573 – persbericht – conclusie – arrest

Niet omzetting richtlijn inzake snel internet – Niet nakoming mededelingsverplichting – Dwangsom

Artikel 258 VWEU. Richtlijn 2014/61/EU. Artikel 260, lid 3, VWEU. België heeft, meer bepaald in het Brusselse gewest, de EU-richtlijn inzake "snel internet" (2014/16) nog niet uitgevoerd. De deadline hiervoor is verstreken op 1 januari 2016. De Commissie vraagt het Hof België een dwangsom op te leggen van meer dan 6000 euro per dag verdere vertraging na het arrest. Artikel 260, lid 3, VWEU, op grond waarvan een financiële sanctie kan worden opgelegd wegens niet-nakoming van de „verplichting tot mededeling van maatregelen ter omzetting van een richtlijn van de Unie”, is voor het eerst door het Hof uitgelegd en toegepast.

Het Hof veroordeelt België tot betaling van een dwangsom van 5 000 EUR per dag omdat het de richtlijn inzake elektronischecommunicatienetwerken met hoge snelheid voor een deel niet heeft omgezet en, a fortiori, omdat het de Commissie geen omzettingsmaatregelen voor het betreffende deel heeft meegedeeld.

- 🇧🇪 België heeft primeur met dwangsom EU-hof ([Europa-nu](#))

Onderwijs (B - S)

HvJ – ARREST – 4 juli 2019 – zaak C-393/17 – Kirschstein – België – ECLI:EU:C:2019:563 – conclusie – arrest

Hoger onderwijs gefinancierd uit particuliere middelen – Verbod voor niet-erkende instellingen om mastergraden te verlenen – Strafrechtelijke sancties

Richtlijn 2005/29/EG. Richtlijn 2006/123/EG. In deze strafzaak wordt de Antwerp International Business School ten laste gelegd bachelor of master graden en PhD titels te verlenen zonder erkenning door de Vlaamse gemeenschap. Op grond van de wetgeving van de Vlaamse Gemeenschap mogen bepaalde graden enkel worden verleend door hogeronderwijsinstellingen die een erkenning

hebben verkregen. Gebeurt dit zonder deze erkenning, dan kan dat leiden tot strafrechtelijke vervolging waarbij een gevangenisstraf en/of een geldboete wordt opgelegd. Freddy en Thierry Kirschstein zijn zaakvoerders van UIBS Belgium, een in België gevestigde vennootschap die hoger onderwijs aanbiedt. Zij worden door de Vlaamse autoriteiten vervolgd, omdat zij tussen 2006 en 2010 ten minste twee keer diploma's met de benaming „master” hebben uitgereikt zonder dat zij daarvoor de nodige erkenning hadden verkregen. Is het nationaalrechtelijke verbod (en de strafrechtelijke sanctie voor een schending van dat verbod) voor een niet-erkende hogeronderwijsinstelling om mastergraden te verlenen verenigbaar met de dienstenrichtlijn en met de richtlijn oneerlijke handelspraktijken? Zijn studieprogramma's in het hoger onderwijs „diensten” in de zin van het Unierecht? Zo ja, onder welke soort diensten vallen zij dan? Kunnen zij worden aangemerkt als *niet-economische diensten van algemeen belang*, een categorie waarin de dienstenrichtlijn voorziet?

Hof: Richtlijn 2005/29/EG is niet van toepassing op een nationale wettelijke regeling die voorziet in de oplegging van strafrechtelijke sancties aan personen die een „master”-diploma uitreiken zonder daartoe vooraf te zijn erkend door de bevoegde autoriteit.

Artikel 1, lid 5, van richtlijn 2006/123/EG verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling die voorziet in de oplegging van strafrechtelijke sancties aan personen die, zonder daartoe vooraf door de bevoegde autoriteit te zijn erkend, een „master”-diploma uitreiken, mits de voorwaarden voor de afgifte van een vergunning voor het verlenen van dat diploma verenigbaar zijn met artikel 10, lid 2, van deze richtlijn, waarbij het aan de verwijzende rechter staat om dit te verifiëren.

B CJEU in Kirschstein: the scope of UCPD is broad, but not infinite (ECLB)

Overlevering en uitlevering (s)

EHRM – ARREST – 9 juli 2019 – Romeo Castano t. België – persbericht – arrest (niveau 2) – 8351/17 – ECLI:CE:ECHR:2019:0709JUD000835117

Weigering tenuitvoerlegging EAB – Onderzoek naar detentieomstandigheden - Ontoereikende feitelijke basis

Artikel 2 EVRM. De vader van de vijf klagers is in 1981 in Spanje vermoord door de ETA. N.J.E. wordt verdacht van deze moord. Een Spaanse rechter heeft twee Europese aanhoudingsbevelen uitgevaardigd met betrekking tot N.J.E., een Spaanse onderdaan. In 2013 is N.J.E. in België in hechtenis genomen. De Belgische rechter heeft de uitvoering van de aanhoudingsbevelen geweigerd omdat er goede redenen zouden zijn om aan te nemen dat de uitvoering daarvan de fundamentele rechten van N.J.E. zou schenden. N.J.E. is vrijgelaten. Een Spaanse onderzoeksrechter heeft in 2015 opnieuw een Europees aanhoudingsbevel uitgevaardigd. De Belgische autoriteiten hebben wederom geweigerd het uit te voeren op dezelfde gronden.

Het Hof oordeelt dat het risico op een inhumane behandeling een gerechtvaardigde grond kan zijn om de uitvoering van een EAB te weigeren. Die weigering moet echter voldoende onderbouwd zijn.

Het Hof stelt vast dat het onderzoek dat de Belgische rechter tijdens de overleveringsprocedure heeft verricht, niet voldoende grondig is geweest. De Belgische autoriteiten hadden aanvullende informatie kunnen vragen over de detentieomstandigheden. Bijgevolg is België zijn verplichting tot medewerking die voortvloeit uit het procedurele aspect van artikel 2 EVRM niet nagekomen. Het Hof benadrukt dat de constatering dat artikel 2 EVRM geschonden is, niet impliceert dat de Belgische autoriteiten N.J.E. moeten overleveren aan de Spaanse autoriteiten. Het is de ontoereikende feitelijke basis die heeft geleid tot het oordeel dat artikel 2 EVRM geschonden is. Het ontslaat de Belgische autoriteiten niet van de verplichting om na te gaan of er een risico bestaat op een inhumane behandeling.

B Romeo Castaño v Belgium and the Duty to Cooperate under the ECHR (EJILTALK)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Amsterdam – 22 augustus 2019 – [ECLI:NL:RBAMS:2019:6316](#)

EAB – Officier van Justitie

Na de arresten van het Hof van Justitie van de EU van 27 mei 2019 in de zaken C-508/18 (OG en PI) en C-509/18 (PF), is de rechtbank in verschillende zaken met betrekking tot verscheidene lidstaten gebleken dat de wetgevingen van de betrokken lidstaten niet voorzien in een beroep in rechte tegen de beslissing tot uitvaardiging van het EAB zoals bedoeld in overweging 75 van het arrest OG en PI.

In deze gevallen betrof het EAB's ten behoeve van strafvervolging en stelden zowel de uitvaardigende autoriteit als het Nederlandse Openbaar Ministerie zich op het standpunt dat overweging 75 van dat arrest niet ziet op het geval waarin aan het EAB een beslissing van een rechter of rechterlijke instantie ten grondslag is gelegd. In dit geval strekt het EAB tot tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf. In een dergelijk geval ligt noodzakelijkerwijs een beslissing van een rechter of rechterlijke instantie aan het EAB ten grondslag. Zowel de uitvaardigende autoriteit als de Nederlandse officier van justitie hebben zich op het standpunt gesteld dat overweging 75 niet van toepassing is in geval van een EAB dat strekt tot tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf. Omdat over de uitleg van de arresten van 27 mei 2019 op meerdere punten verschil van opvatting bestaat tussen de rechtbank en uitvaardigende autoriteiten uit andere lidstaten – zoals ook blijkt uit de verwijzingsbeslissingen die de rechtbank vandaag in twee andere zaken neemt – en zulke verschillen van opvatting onwenselijk zijn, vindt de rechtbank het raadzaam om ook dit geschilpunt aan het Hof van Justitie voor te leggen.

Prejudiciële vraag: Geldt, als een EAB strekt tot de tenuitvoerlegging van een voor tenuitvoerlegging vatbare beslissing van een rechter of rechterlijke instantie opgelegde vrijheidsstraf, terwijl het EAB is uitgevaardigd door een officier van justitie die deelneemt aan de rechtsbedeling in de uitvaardigende lidstaat en gewaarborgd is dat hij in de uitoefening van zijn met de uitvaardiging van een Europees aanhoudingsbevel inherent verbonden taken, op onafhankelijke wijze optreedt, ook de voorwaarde dat een beroep in rechte tegen de beslissing om een EAB uit te vaardigen – in het bijzonder de evenredigheid daarvan – dat volledig voldoet aan de eisen van een effectieve rechterlijke bescherming mogelijk moet zijn?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 10 juli 2019 – [zaak C-398/19](#) – [Generalstaatsanwaltschaft Berlin](#)

EAB – Uitleg arrest Petruhhin - Oekraïens staatsburger die later de Roemeense nationaliteit krijgt

Artikelen 18 en 21 VWEU. Europees Uitleveringsverdrag. Uit het arrest Petruhhin vloeit – onder bepaalde voorwaarden – een uitleveringsverbod voort, waarin rekening gehouden wordt met het recht op vrij verkeer, artikel 21, lid 1 VWEU. De feiten in casu wijken echter af van Petruhhin, omdat de vervolgte persoon de Roemeense nationaliteit nog niet bezat toen hij naar Duitsland verhuisde, maar alleen Oekraïens staatsburger was (en dus niet op basis van 21(1) VWEU in Duitsland verbleef). Dit verschil is de aanleiding voor de eerste prejudiciële vraag. Bij de omzetting van de beginselen uit Petruhhin voor de toepassing van 18 en 21 VWEU rijst verder het praktische probleem dat om het onderzoek van de overname van de vervolging door de lidstaat van herkomst mogelijk te maken, louter informatie over het uitleveringsverzoek niet volstaat, maar dat de lidstaat van herkomst de stukken bij het verzoekende derde land moet opvragen. Dit zou erg tijdrovend zijn, waardoor de tweede prejudiciële vraag rijst. Het Duitse recht voorziet in een (subsidiare) bevoegdheid voor de vervolging van in het buitenland gepleegde feiten voor het geval dat niet tot uitlevering wordt overgegaan. De vraag is of Duitsland verplicht is om de strafvervolging over te nemen (derde prejudiciële vraag).

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 7 augustus 2019 – [zaak C-505/19](#) – [Bundesrepublik Deutschland](#)*

Verwerking persoonsgegevens in het kader van strafbare feiten -

Samenvatting onder: Ne bis in idem

PREJUDICIELE VERWIJZING - België - 19 augustus 2019 - zaak C-510/19 - Openbaar Ministerie*

EAB - Begrip rechterlijke autoriteit - Nederlandse OvJ

De zaak gaat over een internationaal bevel tot aanhouding bij verstek en een Europees aanhoudingsbevel met verzoek tot overlevering uitgevaardigd ten laste van AZ. AZ wordt verdacht van valsheid in geschrifte en gebruik van valse stukken en oplichting. Hij is overeenkomstig de artikelen 15 tot 38 van de Overleveringswet in Nederland aangehouden en in uitvoering van de beslissing van de daartoe bevoegde rechtbank Amsterdam aan België overgeleverd. De onderzoeksrechter heeft een aanvullend EAB uitgevaardigd, vanwege feiten die het voorwerp zijn van aanvullende telastleggingen. De officier van justitie (arrondissementsparket Amsterdam) heeft aanvullend toestemming gegeven voor het vervolgen voor deze feiten. Op grond van artikel 14 van de Overleveringswet kan de opgeëiste persoon namelijk niet worden vervolgd voor feiten die vóór zijn overlevering zijn begaan, tenzij de officier van justitie daar toestemming voor heeft gegeven.

AZ werpt de vraag op of artikel 14 van de Overleveringswet in overeenstemming is met de artikelen 6.2, 14, 19.2 en 27 van het Kaderbesluit. Ook rijst de vraag of de officier van justitie de uitvoerende rechterlijke autoriteit in de zin van artikel 6, lid 2 van het Kaderbesluit is die de gezochte persoon overgeleverd heeft en die toestemming kan verlenen in de zin van artikel 27, lid 3 onder g) en lid 4 van het Kaderbesluit. Alvorens uitspraak te doen of de verdere vervolging vanwege de aanvullende feiten nu verhinderd is, dienen de prejudiciële vragen aan het Hof voorgelegd te worden. Valt de Nederlandse officier van justitie onder het begrip rechterlijke autoriteit? Kan de aanvullende overlevering door de officier van justitie worden voorgelegd wanneer de initiële overlevering werd beoordeeld door de Overleveringskamer te Amsterdam?

Zie ook arrest HvJ van 27 mei 2019 in gevoegde zaken C-508/18 en C-82/19 PPU

PREJUDICIELE VERWIJZING - Ierland - 20 augustus 2019 - zaak C-488/19 - Minister for Justice and Equality*

EAB - Wederzijdse erkenning

Kaderbesluit 2002/584/EG. Litouwen verzoekt om overlevering van verweerder vanwege het onrechtmatig verspreiden van verdovende of psychotrope stoffen. Verweerder is een Litouws onderdaan die in Noorwegen is aangetroffen met ongeveer 4,6 kg methamfetamine. Hij is in Noorwegen veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar en zes maanden. De veroordeling en straf zijn erkend door Litouwen middels de bilaterale overeenkomst met Noorwegen. Verweerder is overgebracht naar Litouwen om de rest van zijn gevangenisstraf uit te zitten. Na voorwaardelijk te zijn vrijgelaten onder de voorwaarden van intensief toezicht, is verweerder Litouwen ontvlucht. Hij is op basis van het onderhavige EAB gearresteerd in Ierland (uitvoerende lidstaat). Er resteert een onmiddellijk uitvoerbare gevangenisstraf van een jaar, zeven maanden en vierentwintig dagen. Verweerder verzet zich tegen zijn overlevering en stelt dat a) alleen de lidstaat waar hij werd veroordeeld bevoegd is om te verzoeken om zijn overlevering (terwijl hij is veroordeeld in Noorwegen, dat geen lidstaat is) en b) het strafbare feit waarvoor hij werd veroordeeld een extraterritoriaal strafbaar feit is. Verzoeker wijst op de geldige bilaterale overeenkomst, wat voldoende zou zijn opdat het verzoek tot overlevering onder het Kaderbesluit valt. Verzoeker voert aan dat er geen extraterritorialiteitsverbod voor overlevering ontstaat, gelet op de onmiddellijk uitvoerbare veroordeling tot gevangenisstraf van de uitvaardigende staat.

RECHTSPRAAK NL - Rechtbank Amsterdam - 27 juli 2019 - ECLI:NL:RBAMS:2019:5517

EAB - Is een officier van Justitie aan te merken als rechterlijke autoriteit?

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Tussenuitspraak, de rechtbank overweegt informatie te vragen aan de Zweedse autoriteit, over de mogelijkheid van hoger beroep tegen een EAB uitgevaardigd door een officier van justitie, dan wel prejudiciële vragen te stellen.

Het EAB is uitgevaardigd door de *Swedish Prosecution Authority*. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: HvJ) heeft bij arresten van 27 mei 2019 in de zaken C-508/18 (OG) en C-509/18 (PF) de vragen van Ierse rechters, of de officier van justitie in Lübeck, Duitsland en de officier van justitie

van de Republiek Litouwen rechterlijke autoriteiten zijn als bedoeld in het Kaderbesluit 2002/584/JBZ beantwoord.

Hoewel de Zweedse wetgeving niet voorziet in een beroep in rechte tegen de beslissing tot uitvaardiging van het EAB zoals bedoeld in overweging 75 van het arrest *OG*, heeft de officier van justitie aangevoerd dat uit de informatie van de Zweedse autoriteiten blijkt dat proportionaliteit van een uit te vaardigen EAB door de rechter bij het uitvaardigen van het nationaal aanhoudingsbevel wordt getoetst en hiertegen beroep in rechte mogelijk is. Volgens het standpunt van de officier van justitie zijn daarmee de proportionaliteit en de evenredigheid van het uitvaardigen van het EAB getoetst door een rechter.

De rechtbank wil zich daarom nader op deze zaak beraden teneinde mogelijk nadere vragen te stellen aan de Zweedse autoriteiten ofwel prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie. Zij zal daarom het onderzoek heropenen en schorsen, teneinde die mogelijkheid met partijen te bespreken.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 25 juli 2019 - [ECLI:NL:RBAMS:2019:5484](#)

EAB – OvJ – Rechterlijke autoriteit

Kaderbesluit 2002/584. Na de arresten van het Hof van Justitie van de EU van 27 mei 2019 in de zaken C-508/18 (OG) en C-509/18 (PF), is de rechtbank in verschillende zaken met betrekking tot verscheidene lidstaten gebleken dat de wetgevingen van de betrokken lidstaten niet voorzien in een beroep in rechte tegen de beslissing tot uitvaardiging van het EAB zoals bedoeld in overweging 75 van het arrest OG. In een aantal van die zaken heeft de officier van justitie betoogd dat de toets die de nationale rechter aanlegt bij zijn beslissing over de uitvaardiging van het nationale aanhoudingsbevel materieel voldoet aan de vereisten van die overweging.

Zo ook in deze zaak. Hoewel de Franse wetgeving niet voorziet in een beroep in rechte tegen de beslissing tot uitvaardiging van het EAB zoals bedoeld in overweging 75 van het arrest OG, heeft de officier van justitie aangevoerd dat uit de informatie van de Franse officier van justitie van 12 en 24 juni 2019 blijkt dat de meest voorkomende situatie bij het uitvaardigen van een EAB is dat de Franse rechtbank een nationaal aanhoudingsbevel uitvaardigt en daaropvolgend de officier van justitie verzoekt om een EAB uit te vaardigen. Volgens het standpunt van de officier van justitie zijn daarmee de proportionaliteit en de evenredigheid van het uitvaardigen van het EAB getoetst door een rechter.

De rechtbank is van oordeel dat een en ander aanleiding geeft om nadere vragen aan de uitvaardigende autoriteit te stellen teneinde na te gaan of de Franse rechter bij de beslissing over het uitvaardigen van een nationaal aanhoudingsbevel - en/of bij de beslissing over een mogelijk beroep tegen de beslissing tot het uitvaardigen van zo een bevel - daadwerkelijk nagaat of aan de voorwaarden voor het uitvaardigen van een EAB is voldaan en of de uitvaardiging van een EAB evenredig is.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 15 augustus 2019 - [ECLI:NL:RBAMS:2019:6003](#)

EAB – OvJ – Rechterlijke autoriteit

Kaderbesluit 2002/584. EAB Letland. De officier van justitie is geen rechterlijke autoriteit in de zin van artikel 6, lid 1, Kaderbesluit EAB. Dit leidt tot niet-ontvankelijkheid.

REGELGEVING NL

Wet van 10 juli 2019 tot wijziging van de Overleveringswet in verband met het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de gevoegde zaken C-508/18 OG en C-82/19 PPU PI, [Staatsblad 2019, nr. 259](#)

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – Izmestyev t. Rusland – 27 augustus 2019 – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3) – [74141/10](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:0827JUD007414110](#)

Samenvatting onder: [detentie](#)

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 26 juni 2019 – Zu Guttenberg t. Duitsland – [persbericht](#) [18.7.19](#) – [beslissing](#) (niveau 3) – [14047/16](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:0625DEC001404716](#)

Publicatie van foto's – recht op privéleven

Artikel 8 EVRM. Het Duitse tijdschrift Bunte publiceerde in 2014 foto's van de woningen van de politicus Zu Guttenberg en zijn gezin in Duitsland en in de Verenigde Staten. Klager, Zu Guttenberg verzocht het tijdschrift hiermee te stoppen, maar het tijdschrift weigerde dit. Klager stelde beroep in bij de rechtbank in Keulen die in zijn voordeel oordeelde, maar het hof in Keulen vernietigde deze uitspraak. Het hof stelde namelijk dat de publicatie van de foto's weliswaar inbreuk maakt op het recht op privéleven van klager maar dat de publicatie toch gerechtvaardigd was omdat dit gericht was op de nieuwsgierigheid van het publiek naar de omstandigheden van een publieke figuur als klager. Het EHRM oordeelt dat het Hof in Keulen een redelijk evenwicht heeft gevonden tussen enerzijds het recht op respect voor privéleven en anderzijds de vrijheid van meningsuiting. Gelet op de beoordelingsmarge die de verdragsluitende staten in dergelijke landen worden geboden is klager niet-ontvankelijk verklaard.

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-40/17 – Fashion ID – [ECLI:EU:C:2019:629](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gebruik van "vind-ik-leuk" knop – Gegevens gebruiker worden naar Facebook gestuurd – Aansprakelijkheid van een websitebeheerder

Richtlijn 95/46/EG. Fashion ID is een online handelaar in modeartikelen. Zij heeft de „Vind ik leuk“-knop van Facebook als plug-in op haar website opgenomen. Dit heeft tot gevolg dat wanneer een gebruiker op de website van Fashion ID belandt, informatie over het IP-adres en de browserstring van die gebruiker naar Facebook wordt doorgezonden. Die doorzending gebeurt automatisch wanneer de website van Fashion ID is geladen, ongeacht of de gebruiker op de „Vind ik leuk“-knop heeft geklikt en of hij al dan niet een Facebookaccount heeft. Een Duitse consumentenvereniging, heeft een verbodsactie ingesteld tegen Fashion ID, omdat het gebruik van die plug in een schending van de wetgeving inzake gegevensbescherming inhoudt. Een Duitse rechter vraagt het Hof om de uitlegging van verschillende bepalingen van de vroegere gegevensbeschermingsrichtlijn (95/46/EG, de voorganger van de AVG): is Fashion ID verantwoordelijk voor de gegevens, verplicht om de betrokkenen te informeren over de verwerking van persoonsgegevens en moet zij geïnformeerde toestemming verkrijgen?

Hof: De beheerder van een internetsite die is uitgerust met de vind-ik-leuk-knop van Facebook, kan samen met Facebook verantwoordelijk zijn voor het verzamelen en aan Facebook doorzenden van de persoonsgegevens van de bezoekers van zijn site. Daarentegen is hij in beginsel niet verantwoordelijk voor de latere verwerking van die gegevens door Facebook alleen. [dit is de korte versie van een lang dictum].

- Websitebeheerder is door 'vind-ik-leuk'- knop verantwoordelijk voor het verzamelen en doorzenden van persoonsgegevens aan Facebook ([ECER](#))
- CJEU in Fashion ID (C-40/17): some consequences of embedding social plugins ([ECLB](#))
- EU-Hof: sites moeten informeren over Facebook-likes ([Europa-nu](#))
- Le "Like" de Facebook : aimer sans consentir ([libertes cheries](#))

HvJ – HOORZITTING

The US, China, and Case 311/18 on Standard Contractual Clauses ([European law blog](#))

PREJUDICIELE VERWIJZING – Letland – 29 juli 2019 – zaak C-439/19 – Latvijas Republikas Saeima*

Nationaal register voertuigen – Informatie over strafpunten openbaar – Persoonsgegevens - AVG

Verordening 2016/679 (AVG). Richtlijn 95/46/EG. Richtlijn 2003/98/EG Artikel 16, lid 1, VWEU. Artikel 8, lid 1, Handvest. Op grond van een nationale bepaling is bepaalde informatie die is opgenomen in het nationale register van voertuigen en bestuurders alsmede in het informatiesysteem inzake tractiemiddelen en bestuurders, aan te merken als informatie die toegankelijk is voor het publiek. Zo kan op grond hiervan informatie over de hoeveelheid strafpunten die aan verzoeker zijn toegekend wegens verkeersovertredingen worden gedeeld met een ieder. Verzoeker stelt dat dit wetsartikel ongrondwettig is.

Moet het begrip „verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen” in de zin van artikel 10 van verordening nr. 2016/679 aldus worden uitgelegd dat het ook betrekking heeft op de verwerking van informatie over de strafpunten die wegens verkeersovertredingen aan bestuurders worden toegekend, zoals vastgesteld in de betwiste bepaling?

Staan de bepalingen van verordening nr. 2016/679, in het bijzonder het in artikel 5, lid 1, onder f), van deze verordening neergelegde beginsel van „integriteit en vertrouwelijkheid”, eraan in de weg dat de lidstaten vaststellen dat informatie over de strafpunten die wegens verkeersovertredingen aan bestuurders worden toegekend, toegankelijk is voor het publiek en toestaan dat de overeenkomstige persoonsgegevens worden verwerkt door middel van de mededeling ervan?

Verzetten de overwegingen 50 en 154, artikel 5, lid 1, onder b), en artikel 10 van verordening nr. 2016/679 en artikel 1, lid 2, onder c quater), van richtlijn 2003/98/EG zich tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan is toegestaan dat informatie over de strafpunten die wegens verkeersovertredingen aan bestuurders worden toegekend, wordt doorgegeven met het oog op hergebruik?

Mag de betwiste bepaling worden toegepast en de rechtsgevolgen ervan worden gehandhaafd tot de eindbeslissing van de Satversmes tiesa in kracht van gewijsde gaat?

EUROPESE COMMISSIE

General Data Protection Regulation shows results, but work needs to continue ([EC](#))

EDPB

- Guidelines on Video Surveillance ([EDPB](#))
- Guidelines on Codes of Conduct ([EDPB](#))

OVERIG

- Learning from the British Airways and Marriott International fines: What does the GDPR standard of “Appropriate Technical and Organisational Measures” actually mean? Part 2 – Ashley Hurst and Nina Lazic ([Inform](#))
- Learning from the British Airways and Marriott International fines: What does the GDPR standard of “Appropriate Technical and Organisational Measures” actually mean? Part 1 – Ashley Hurst and Nina Lazic ([Inform](#))

WIKI

- [Wiki AVG](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – bestuursrecht

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-556/17 – Torubarov – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:626 – conclusie – arrest

Subsidiaire bescherming – Besluit van semi-rechterlijke orgaan dat afwijkt van de rechterlijke uitspraak tot verlening van de subsidiaire bescherming – Rechter mag slechts vernietigen niet wijzigen

Samenvatting onder: Asiel en migratie

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel

EHRM – ARREST – 18 juli 2019 – Rustavi 2 Broadcasting e.a. t. Georgië – persbericht – arrest (niveau 2) – 16812/17 – ECLI:CE:ECHR:2019:0718JUD001681217

Geschil over wie eigenaar is van televisiekanaal Rustavi 2 – Onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechter – Geen schending

Artikel 6 EVRM. Het hoogste Gerechtshof van Georgië heeft in dit geschil geoordeeld dat de voormalige eigenaar van het televisiekanaal Rustavi 2 is gedwongen om zijn aandelen van het televisiekanaal over te dragen aan de huidige eigenaren, de toenmalige leiders van de regeringspartij, en dat de huidige eigenaren daarom geen *bona fide third-party acquirers* zijn. De bezittingen van het televisiekanaal en de aandelen van de huidige eigenaren zijn bevroren. De voormalige eigenaar en zijn familie zijn bedreigd en hebben politiek asiel gekregen in Duitsland. De huidige eigenaren klagen dat de rechters die de zaak over de eigendom hebben behandeld niet onafhankelijk en niet onpartijdig zijn geweest.

Het Hof merkt op dat klagers over drie verschillende rechters, in drie instanties (eerste aanleg, hoger beroep en cassatie) dezelfde klacht hebben ingediend over de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechter. Het lijkt er volgens het Hof op dat klagers bewust de procedure hebben willen vertragen en frustreren. Geen schending van artikel 6 EVRM.

Rechter De Gaetano heeft een gedeeltelijk afwijkend oordeel gegeven.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Polen – 12 augustus 2019 – zaak C-495/19 – Kancelaria Medius*

Vordering uit leningsovereenkomst – Consumentenrichtlijn – Verstekvonnis

Samenvatting onder: Consumenten

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 11 juli 2019 – Skrlj t. Kroatië – persbericht – arrest (niveau 3) – 32953/13 – ECLI:CE:ECHR:2019:0711JUD003295313

Onpartijdige rechter – Uitputting nationale rechtsmiddelen

Artikel 6 EVRM. Klager heeft in 2012 een boete gekregen van de politie voor twee kleine verkeersovertredingen, namelijk het niet stoppen van zijn voertuig om een voetganger een zebrapad te laten oversteken en het niet dragen van een veiligheidsgordel. Klager heeft beroep ingesteld bij de Kroatische rechtbank, waar B.L.V. als behandelend rechter werd aangesteld. Via een fax heeft klager verzocht een andere rechter dan B.L.V. aan te stellen omdat B.L.V. met zijn moeder had samengewerkt en tussen hen een vijandige relatie bestond. Daarop verzocht B.L.V. de regering een andere rechter aan te stellen maar de regering wees zijn verzoek af. B.L.V. veroordeelde Škrlj bij verstek tot een boete van € 130. Klager heeft beroep ingesteld bij het Grondwettelijk Hof dat in zijn nadeel oordeelde. Het EHRM oordeelt dat artikel 6 EVRM is geschonden omdat klager niet door een onpartijdig rechter is berecht.

EHRM – ARREST – 11 juli 2019 – Olivieri t. Frankrijk – 62313/12 (niveau 3) – ECLI:CE:ECHR:2019:0711JUD006231312 - Bloise t. Frankrijk – 30828/13 - (niveau 3) – ECLI:CE:ECHR:2019:0711JUD003082813 - persbericht

Politiehechtenis - Zwijgrecht – Recht op bijstand door een advocaat – Andere bewijsmiddelen?

Artikel 6 EVRM. In beide zaken zijn klagers in hechtenis genomen. Zij zijn tijdens het verhoor niet bijgestaan door een advocaat en zijn niet geweest op het zwijgrecht. Volgens het dan geldende Franse recht was dat niet verplicht. Het Hof wijst erop dat beperkingen op de toegang tot een advocaat om dwingende redenen, in de fase voorafgaand aan het proces, alleen in uitzonderlijke omstandigheden zijn toegestaan, van tijdelijke aard moeten zijn en gebaseerd moeten zijn op een individuele beoordeling van de specifieke omstandigheden van het geval.

In het eerste geval (Olivieri) heeft klager na ongeveer tien uur ondervraging bekend dat hij strafrechtelijk verantwoordelijk was. Het Hof merkt op dat de verklaringen van Olivieri duidelijk een effect op zijn positie in de procedure hebben gehad. Niet is gebleken dat de nationale rechter het oordeel op andere bewijsmiddelen heeft gebaseerd. De procedure als geheel is daarom oneerlijk en er is sprake van een schending van artikel 6, § 1 en 3 van het EVRM.

In het tweede geval (Bloise) heeft klager tijdens het onderzoek wel toegang gehad tot een advocaat. Het Hof merkt voorts op dat het oordeel van de nationale rechter ook gebaseerd is op andere bewijsmiddelen zoals getuigenverklaringen en onderzoek naar bankgegevens. Gelet op deze omstandigheden oordeelt het Hof dat de procedure in zijn geheel gezien, niet oneerlijk is geweest. Geen schending van artikel 6 EVRM.

EHRM – ARREST – 16 juli 2019 – Julius Por Siguporsson t. IJsland – persbericht – arrest (niveau 2) – 38797/17 - ECLI:CE:ECHR:2019:0716JUD003879717

Weging van verklaringen van de (mede)verdachte en getuigen – eerlijk proces

Samenvatting onder: Mededinging

EHRM – ARREST – 25 juli 2019 – Rook t. Duitsland – persbericht – arrest (niveau 2) – 1586/15 - ECLI:CE:ECHR:2019:0725JUD000158615

Toegang tot telecomgegevens; verdediging heeft voldoende tijd en gelegenheid gehad om zich voor te bereiden op de procedure

Artikel 6 EVRM. Klager wordt verdacht van omkoping. Als bewijs in deze zaak is een enorme hoeveelheid (circa 14 miljoen) telecomgegevens beschikbaar. De verdediging verzoekt om een kopie van de gegevens. De gegevens worden beschikbaar gesteld op een computer in een gevangenis, waar de verdediging de gegevens kan uitluisteren. In september 2012 worden de gegevens op een hard disc geleverd. Het rechterlijke oordeel volgt in december 2012. Bij het hof wordt geklaagd over een inadequate toegang tot de telecomgegevens en onvoldoende voorbereidingstijd. Het EHRM stelt vast dat, ondanks dat de gegevens beschikbaar waren, de verdediging de telecomgegevens niet heeft uitgeluisterd. Tevens zijn de gegevens op Cd-rom aan de verdediging verstrekt 3,5 maand voor het eindoordeel. Daarmee heeft de verdediging voldoende tijd gehad om kennis te nemen van de telecomgegevens. Geen schending artikel 6 EVRM.

EHRM – ARREST – 30 juli 2019 – Harun Gurbuz t. Turkije – persbericht – arrest (niveau 3) – 68556/10 - ECLI:CE:ECHR:2019:0730JUD006855610

Rechtsbijstand advocaat bij politieverhoren

Artikel 6 EVRM. Klager is veroordeeld voor de moord op een taxichauffeur en het neersteken van een taxichauffeur. Deze veroordelingen zijn volgens klager gebaseerd op verklaringen die onder dwang en in afwezigheid van een advocaat zijn afgelegd. Zo volgt uit het verslag van het eerste politieverhoor dat klager bekend samen met M.K. betrokken te zijn geweest bij het neersteken van de taxichauffeur en uit het verslag van het tweede verhoor blijkt dat klager bekend betrokken te zijn

geweest bij de moord op de andere taxichauffeur. Beide verhoren hebben plaatsgevonden zonder aanwezigheid van een advocaat. De politie heeft geprobeerd een advocaat te regelen maar toen dit niet tijdig lukte hebben zij besloten de verhoren te laten plaatsvinden zonder de aanwezigheid van een advocaat. Pas na de twee verhoren sprak klager met een advocaat die, toen hij dit hoorde, heeft verzocht dat het tweede verhoor opnieuw moest plaatsvinden in zijn aanwezigheid. De politie weigerde dit. Het EHRM oordeelt dat het gebruiken van deze politieverhoren voor het bewijs een schending van artikel 6 EVRM oplevert.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 2 juli 2019 – Shala t. Zwitserland – persbericht 25 juli 2019 – beslissing (niveau 3) – 63896/12 - ECLI:CE:ECHR:2019:0702DEC006389612

Klager niet-ontvankelijk – Klacht onvoldoende onderbouwd

Artikel 6 EVRM. Klager, een Kosovaar, is in Zwitserland strafrechtelijk veroordeeld voor moord in het kader van een 'bloedvete'. De belangrijkste klacht betreft schending van artikel 6 EVRM, nu drie getuigen met de Kosovaarse nationaliteit niet zijn geweest op de mogelijkheid van consulaire bijstand (art. 36 van het Verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen), waardoor de door hen afgelegde verklaringen uitgesloten dienen te worden van het bewijs in de strafzaak tegen klager.

Het hof overweegt dat in de klacht onvoldoende is onderbouwd hoe het niet wijzen op consulaire bijstand van invloed is geweest op de betrouwbaarheid van de getuigenverklaringen en heeft bijgedragen aan een oneerlijk proces. Door het gebruik van de getuigenverklaringen door de Zwitserse rechter, wiens oordeel overigens was gebaseerd op diverse bewijsmiddelen, is geen sprake van een oneerlijk proces.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 25 juni 2019 – Badullah t. Nederland - beslissing

Inbewaringstelling – Schorsing voorlopige hechtenis - Beginsel van vermoeden van onschuld

Artikel 6, lid 2 EVRM. Volgens klager heeft de rechtbank het beginsel van vermoeden van onschuld geschonden door de schorsing van de voorlopige hechtenis in te trekken terwijl klager nog niet was veroordeeld. Het Hof oordeelt dat de Rechtbank voldoende reden had om aan te nemen dat klager de ten laste gelegde feiten gepleegd zou hebben. De klacht is kennelijk ongegrond en daarom niet ontvankelijk.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 25 juni 2019 – Nevé t. Nederland - beslissing

Inbewaringstelling – Schorsing voorlopige hechtenis - Beginsel van vermoeden van onschuld

Artikel 6, lid 2 EVRM. Volgens klager heeft de rechtbank het beginsel van vermoeden van onschuld geschonden door de schorsing van de voorlopige hechtenis in te trekken terwijl klager nog niet was veroordeeld. Het Hof oordeelt dat de Rechtbank voldoende reden had om aan te nemen dat klager de ten laste gelegde feiten gepleegd zou hebben. De klacht is kennelijk ongegrond en daarom niet ontvankelijk.

PREJUDICIELE VERWIJZING - Italië – 14 augustus 2019 – zaak C-481/19 - Consob*

Handel met voorwetenschap - Recht om niet mee te werken aan zelfincriminatie - Zwijgrecht

Samenvatting onder: Marktmisbruik

NOOT – bij EHRM 28 mei 2019, Van der Kolk t. Nederland

Artikel: De zaak van Van de Kolk tegen Nederland (Bijzonder strafrecht)

REACH

GERECHT EU – ARREST – 11 juli 2019 – zaak T-185/17 – [PlasticsEurope/ECHA](#) – [ECLI:EU:T:2019:492](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Bisphenol A

Verordening (EG) nr. 1907/2006. Verordening (EU) 2016/1179 De Europese Commissie heeft met verordening (EU) 2016/1179 Bisphenol A opgenomen in bijlage VI bij verordening (EG) nr. 1272/2008 waarmee Bisphenol A voortaan is aangemerkt als "toxic for reproduction, category 1B". Verzoeker, PlasticsEurope gaat daartegen in beroep. Het Gerecht verwerpt het beroep.

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – 11 juli 2019 – [Skrli t. Kroatië](#) – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [32953/13](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:0711JUD003295313](#)

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op een eerlijk proces](#)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 18 juli 2019 - [Grzeda t. Polen](#) – [persbericht](#)

Hervorming rechtspraak in Polen – Benoeming leden Raad voor de rechtspraak - Vroegtijdige beëindiging mandaat voor RvdR

Artikel 6 EVRM. Artikel 13 EVRM. Klager is rechter bij de Supreme Administrative court. Deze zaak gaat over de hervormingen van de Rechtspraak die ertoe hebben geleid dat het mandaat van een rechter als lid van de Raad voor de rechtspraak is beëindigd voor de afloop van de termijn van vier jaar. Een van de nieuwe regels is dat leden van de Raad voor de rechtspraak niet meer gekozen worden door rechters, maar door de Sejm (Parlement) en dat de nieuw gekozen leden met onmiddellijke ingang de onder de oude regeling gekozen leden vervangen.

De klacht gaat o.a. over het feit dat klager geen procedurele mogelijkheid heeft om de vroegtijdige beëindiging van zijn mandaat aan te vechten. De nieuwe regeling schendt bovendien de rechterlijke onafhankelijkheid.

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-556/17 – [Torubarov](#) – [Grote Kamer](#) – [ECLI:EU:C:2019:626](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Subsidiaire bescherming – Besluit van semi-rechterlijke orgaan mag door rechter slechts vernietigd en niet gewijzigd worden

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Roemenië – 3 juli 2019 – [zaak C-355/19](#) - [Asociația "Forumul Judecătorilor din România" e.a.](#)

Mechanisme voor samenwerking en toetsing – Misdrijven binnen het gerechtelijk apparaat

Beschikking 2006/928/EG. In 2018 is een nationale bepaling ingevoerd over het onderzoek naar misdrijven die binnen het gerechtelijk apparaat zijn gepleegd. Op basis van deze wet is het bestreden besluit genomen. Tegen dit besluit is beroep tot nietigverklaring ingesteld in tweede instantie door verzoekers, omdat het besluit in strijd zou zijn met hogere wetgevende handelingen (wet, grondwet, VEU) en dat er bij het bestreden besluit geen rekening is gehouden met de aanbevelingen van de Europese Commissie in verslagen opgesteld in het kader van het mechanisme voor samenwerking en toetsing (MST) uit beschikking 2006/928/EG. Dit zijn dezelfde feiten, overwegingen en prejudiciële vragen als in C-127/19.

Met zijn eerste vraag wil de verwijzende rechter in wezen weten of een MST kan worden voorgelegd aan het Hof voor uitleg. De tweede vraag behelst het toetsingskader voor het Hof van het MST, en

of de verslagen en aanbevelingen uit deze verslagen getoetst kunnen worden door het Hof inzake hun al dan niet bindende karakter. De derde vraag gaat in op de strekking van artikel 2 VEU en de relatie tot de verslagen en de aanbevelingen daaruit, en of zij een mechanisme waarbij een divisie bij de procureur-generaal in het leven wordt geroepen ter onderzoek van door magistraten gepleegde misdrijven in de weg staan. Tot slot wil de verwijzende rechter met de vierde vraag weten hoe artikel 19(1), tweede alinea VEU zich verhoudt tot dit mechanisme en of er maatregelen moeten worden genomen om de negatieve effecten van dit mechanisme te bestrijden ten behoeve van de doeltreffende rechterlijke bescherming.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Roemenië – 14 juli 2019 – zaak C-397/19 - Statul Român – Ministerul Finantelor Publice

Rechterlijke dwaling – Beroep op schadevergoeding na vrijspraak – Onafhankelijkheid rechter

Beschikking 2006/928/EG. AX werd in 2017 door de rechter in eerste aanleg veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar wegens voortdurende belastingontduiking. Daarnaast werd AX hoofdelijk veroordeeld tot betaling van schadevergoeding en is conservatoir beslag gelegd op al zijn huidige en toekomstige vermogen. In hoger beroep is AX vrijgesproken. AX vordert €50.000 en €1.000.000 van verweerder (Ministerie van Overheidsfinanciën) als vergoeding van de materiële en immateriële schade die hij heeft geleden.

De verwijzende rechter heeft erop gewezen dat de status en de juridische waarde van de door de Europese Commissie opgestelde verslagen in het kader van het mechanisme voor samenwerking en toetsing (CVM) moet worden verduidelijkt, en dat het primaire Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling die de onafhankelijkheid van rechters en openbaar aanklagers zou kunnen aantasten. In verband met de eerste prejudiciële vraag verwijst de verwijzende rechter, na dezelfde overwegingen te hebben gemaakt als in de punten 7.9.1 tot en met 7.9.6 van de prejudiciële vraag in zaak C-127/19, naar het arrest Florescu e.a. (C-258/14) waarin het Hof uitlegging heeft gegeven aan een handeling tussen een instelling van de Unie en een lidstaat, te weten het memorandum van overeenstemming tussen de Europese Unie en Roemenië, gesloten te Boekarest en te Brussel op 23 juni 2009. Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag verwijst de verwijzende rechter, na dezelfde overwegingen te hebben gemaakt als in de punten 5.3.1 tot en met 5.3.3 van de prejudiciële vraag in zaak C-127/19, naar het arrest Simmenthal (106/77). Ten aanzien van de derde tot en met de zevende vraag maakt de verwijzende rechter over de onafhankelijkheid van de rechters dezelfde overwegingen als in de punten 2.4, 7.9.10, 7.10.1 tot en met 7.10.3 en 7.10.6 van het verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-127/19.

Het Hof heeft geen gevolg gegeven aan het verzoek om een versnelde procedure (ex. artikel 105 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof). Aangehaalde (recente) jurisprudentie: Florescu e.a. C-258/14; Simmenthal, 106/77;

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje - 29 augustus 2019 - zaak C-504/19 - Banco de Portugal e.a.*

Wijziging met terugwerkende kracht van het rechtskader – Rechtszekerheidsbeginsel - Rechtsstaat

Samenvatting onder: Financiële diensten en markten

PREJUDICIELE VERWIJZING – Hongarije – 17 juli 2019

Hongaarse rechter stelt prejudiciële vragen aan het HvJ over eigen onafhankelijkheid (index.hu)

Judge Csaba Vasvári suspended a criminal case to request the European Court of Justice to examine if the long-known bad practices of the Hungarian court system are compatible with European law. The judge of the Pest Central District Court suspended a criminal case against a foreign citizen and requested the procedure of the European Court of Justice, as Index was informed. The motion that Index acquired requests the ECJ to take the maladministration of the Hungarian court system under scrutiny.

B Hungarian judge asks the CJEU: Is the Hungarian judiciary independent? ([Fairtrials](#))

- A Hungarian Judge Seeks Protection from the CJEU – Part II ([Verfassungsblog](#))
- A Hungarian Judge Seeks Protection from the CJEU – Part I ([Verfassungsblog](#))

NOOT – bij HvJ 24 juni 2019, zaak C-619/18 Commissie/Polen

- Thickening up judicial independence: the ECJ ruling in Commission v. Poland (C-619/18) ([European law blog](#))
- Judges Depending on Judges ([Verfassungsblog](#))

EUROPESE COMMISSIE

- Commissie publiceert blauwdruk voor actie over de rechtsstaat ([ECER](#))
- Europese Commissie zet controlesysteem rechtsstaat op ([Europa-nu](#))

Europees Economisch en Sociaal Comité

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad en de Raad over de verdere versterking van de rechtsstaat in de Unie – Stand van zaken en mogelijke volgende stappen (COM(2019) 163 final), *PB C 282 van 20.8.2019*

BLOG

- Should the EU sanction its Member States for breaches of rule of law and human rights? Part 1: The Legal Framework ([EU law analysis](#))
- Polish Court Reforms: Judges Under Pressure From All Sides ([liberties.eu](#))
- On the Rule of Law Turn on Kirchberg – Part II ([Verfassungsblog](#))
- On the Rule of Law Turn on Kirchberg – Part I ([Verfassungsblog](#))

Recht op leven

EHRM – ARREST – 18 juli 2019 – Vazagashvili en Shanova t. Georgië – persbericht – arrest (niveau 2) - [50375/07](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:0718JUD005037507](#)

Recht op leven - Onderzoek naar en bestraffing van politieagenten voor moord schoot tekort

Artikel 2 EVRM. De zoon van de klagers is neergeschoten door politieagenten en vervolgens overleden. De agenten stelden dat de zoon en zijn vriend onderweg waren om een overval te plegen. Een eerste onderzoek naar het incident leidde tot een sepot, dat met name was gebaseerd op verklaringen van agenten en onderzoek naar de ballistiek. Nadat de klagers eigen bewijs hadden verzameld van onder meer onafhankelijke ooggetuigen, werd op hun verzoek het onderzoek heropend. Uiteindelijk zijn vijf voormalige politieagenten veroordeeld voor onder andere moord en het fabriceren van bewijs. De eerste klager is overleden door een explosie van een bij het graf van zijn zoon geplaatste bom. Deze klager had een artikel in een krant gepubliceerd met een lijst van namen van agenten die verscheidene misdrijven zouden hebben gepleegd. Een van de agenten op de lijst werd veroordeeld voor het plaatsen van de bom.

EHRM: Het eerste onderzoek was uitgevoerd door agenten die betrokken waren bij de operatie waarbij de zoon van klagers was overleden. De klagers werden toen bovendien niet erkend als slachtoffer, waardoor ze niet tegen de sepot-beslissing in beroep konden gaan. Het eerste onderzoek ontbeerde grondigheid, objectiviteit en integriteit. Het tweede onderzoek had uiteindelijk weliswaar geleid tot veroordelingen, maar pas na meer dan negen jaar na de dood van de zoon, mede door lange periodes van inactiviteit. De eerste klager had zelf onderzoek moeten doen en getuigen moeten horen. Zijn activiteiten hebben er uiteindelijk toe geleid dat hij is vermoord. Door de rol van onderzoeker te moeten overnemen had hij zich moeten blootstellen aan het risico op wraak. Bovendien hadden de klagers ook in het tweede onderzoek niet de status van slachtoffer gekregen.

De veroordeelde agenten hebben uiteindelijk gratie gekregen. De wetgever heeft kennelijk onvoldoende aandacht gehad voor het belang om ernstige misdragingen door de politie streng te straffen. Wanneer een overheidsvertegenwoordiger veroordeeld wordt voor een misdrijf waarbij artikel 2 EVRM geschonden is, zou toewijzing van een gratieverzoek niet mogelijk moeten zijn. De agenten hadden bovendien geen beroepsverbod gekregen. De bestraffing van de daders is niet volledig adequaat geweest. Schending van artikel 2 EVRM.

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – 27 augustus 2019 – Hanan t. Duitsland – persbericht - 4871/16

Artikel 2 EVRM. Klager komt uit Afghanistan en woont daar. De klacht gaat over het onderzoek dat is uitgevoerd nadat de twee zoons van klager zijn omgekomen tijdens een luchtaanval.

Duitse troepen namen deel aan ISAF en zijn met name ingezet bij het Provincial Reconstruction Team (PRT) in Kunduz. De Duitse kolonel K. had de leiding over PRT. Twee brandstoftanks zijn gegijzeld. De Duitse Kolonel K heeft opdracht gegeven om te bombarderen. Daarbij zijn de twee zoons van klager, 8 en 12 jaar oud, omgekomen. Het aantal slachtoffers van de aanval is onduidelijk, maar ligt tussen de 14 en 142. Het Duitse OM heeft onderzoek gedaan, maar dat onderzoek is gesloten omdat er volgens de OvJ geen sprake was van opzet.

Schengen

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-680/17 – Vethanayagam e.a. – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht - ECLI:EU:C:2019:627 – conclusie – arrest

Schengen visumcode - Consulaire vertegenwoordigingsregelingen – Beroep tegen weigering visum

Verordening (EG) nr. 810/2009. De vraag van de rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht betreft de regeling die van toepassing is op het afgeven en weigeren van visa (Schengen visumcode). Daarbij gaat het in de eerste plaats om de consulaire vertegenwoordigingsregelingen tussen lidstaten voor het afgeven en weigeren van visa in derde landen waar de bevoegde lidstaat zelf niet consulaire is vertegenwoordigd. Het tweede aspect betreft het beroep tegen een beslissing een visum te weigeren en meer specifiek (i) de vraag welke lidstaat de definitieve beslissing neemt wanneer een vertegenwoordigingsregeling van kracht is en (ii) de vraag of een referent procesbevoegd is om op eigen naam beroep in te stellen tegen een beslissing een visum te weigeren.

Hof: Artikel 32, lid 3, van verordening (EG) nr. 810/2009 moet aldus worden uitgelegd dat het de referent niet de mogelijkheid biedt om in eigen naam beroep in te stellen tegen een besluit tot weigering van een visum. Artikel 8, lid 4, onder d), en artikel 32, lid 3, van verordening nr. 810/2009, moeten aldus worden uitgelegd dat, wanneer er een bilaterale vertegenwoordigingsregeling is getroffen waarin is bepaald dat de consulaire autoriteiten van de vertegenwoordigende lidstaat bevoegd zijn om de besluiten tot weigering van een visum te nemen, het aan de bevoegde autoriteiten van die lidstaat staat om te beslissen over beroepen tegen een besluit tot weigering van een visum.

Een gecombineerde uitlegging van artikel 8, lid 4, onder d), en artikel 32, lid 3, van verordening nr. 810/2009, op grond waarvan beroep tegen een besluit tot weigering van een visum moet worden ingesteld tegen de vertegenwoordigende staat, is verenigbaar met het fundamentele recht op effectieve rechterlijke bescherming.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 11 juli 2017 – zaak C-380/18 – E.P. - Nederland – Raad van State - ECLI:EU:C:2019:609 - conclusie

Schengengrenscode - Begrip ‚bedreiging van de openbare orde‘ – Ernstige verdenking strafbaar feit kan onder omstandigheden voldoende zijn

Samenvatting onder: Asiel en migratie

PREJUDICIELE VERWIJZING - Duitsland - 7 augustus 2019 - zaak C-505/19 - Bundesrepublik Deutschland*

Verwerking persoonsgegevens in het kader van strafbare feiten – Afgifte red notice - Schengen

Samenvatting onder: Ne bis in idem

PREJUDICIELE VERWIJZING - Duitsland - 27 augustus 2019 - zaak C-554/19 - Staatsanwaltschaft Offenburg*

Grenscontroles – Schengen – Identiteitscontrole – Rijden zonder rijbewijs

Verordening (EG) nr. 2016/399. Een Franse staatsburger met woonplaats in Frankrijk, reed in Duitsland. Tijdens een controle is gebleken dat hij niet in het bezit was van een rijbewijs. De controle vond plaats ter voorkoming en bestrijding van illegale migratie alsook van grensoverschrijdende criminaliteit. Het openbaar ministerie verzoekt de rechter om aan verdachte een geldboete op te leggen wegens het rijden zonder rijbevoegdheid, middels een strafbeschikking. De uitgevoerde controle was volgens de politie „een steekproefsgewijze, onregelmatige en niet-permanente maatregel” was.

De rechtspraak van het Hof geeft aan dat artikel 67, lid 2, VWEU alsook de artikelen 20 en 21 van verordening 562/2006 aldus moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling, waarbij aan de politiediensten van de betrokken lidstaat de bevoegdheid wordt toegekend de identiteit van iedere persoon te controleren in een gebied tot 30 km landinwaarts vanaf de landgrens van deze lidstaat met andere staten die partij zijn bij de te Schengen ondertekende Overeenkomst, tenzij de regeling in kwestie die bevoegdheid zodanig afbakent dat de feitelijke uitoefening ervan niet hetzelfde effect kan hebben als grenscontroles. Het Duitse federale Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een besluit uitgevaardigd tot nadere regeling van de uitvoering van de bevoegdheden voor identiteitscontroles door de federale politie in de grensgebieden. De verwijzende rechter vraagt zich af of dit besluit voldoet aan de door het Hof met betrekking tot het vereiste wettelijke kader gestelde voorwaarden. Verder stelt de verwijzende rechter dat uit Duits strafprocesrecht en rechtspraak volgt dat er in de onderhavige zaak geen verbod zou zijn op het gebruik van het bewijsmateriaal verkregen tijdens een controle waarbij Unierechtelijke voorschriften worden geschonden.

Sociaal recht

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 25 juni 2019 – Bouhamla t. Frankrijk – persbericht 18.7.19 – beslissing - 31798/16 - ECLI:CE:ECHR:2019:0625DEC003179816

Klager niet-ontvankelijk – Niet uitputten van nationale rechtsmiddelen

Artikel 6 EVRM. Artikel 13 EVRM. Klager heeft op grond van een rechterlijke (eind)uitspraak recht op huisvesting. Pas twee jaar na deze uitspraak is er geschikte huisvesting voor klager gevonden. Klager klaagt bij het hof dat sprake is van schending van artikel 6 en 13 EVRM wegens het niet direct effectueren van de uitspraak. Het hof verklaart klager niet-ontvankelijk wegens het niet uitputten van de nationale rechtsmiddelen nu Frankrijk een administratief rechtelijke route biedt om compensatie te vragen voor de periode waarin de uitspraak nog niet is geëffectueerd en klager hiervan geen gebruik heeft gemaakt.

Staatssteun

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-654/17 P – Bayerische Motoren Werke/Commissie en Freistaat Sachsen – ECLI:EU:C:2019:634 – conclusie – arrest

Steun van Duitsland voor een project van BMW voor de productie van elektrische voertuigen in Leipzig

Artikel 107 VWEU. Artikel 108 VWEU. Verordening (EG) nr. 800/2008. In het litigieuze besluit heeft de Commissie geoordeeld dat de beschikbaarheid van staatssteun BMW had doen besluiten om de

investering uit te voeren in Leipzig en niet in een andere locatie die in overweging was genomen, te weten München (Duitsland), waar het project volgens interne documenten van de onderneming 17 miljoen EUR minder zou hebben gekost dan in Leipzig. De Commissie heeft vastgesteld dat het aangemelde steunbedrag van ongeveer 45 miljoen EUR slechts met de interne markt verenigbaar was ten belope van het verschil tussen de kosten voor BMW van een investering in Leipzig en de kosten van een investering in München, dat wil zeggen slechts tot 17 miljoen EUR. Het deel van de steun dat uitkwam boven 17 miljoen EUR, werd onverenigbaar met de interne markt verklaard. Het Hof wijst de principale hogere voorziening en de incidentele hogere voorziening af.

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-659/17 – Azienda Napoletana Mobilità – Italië – ECLI:EU:C:2019:633 – conclusie – arrest

Steun verleend door Italië voor leer- en werkervaringsovereenkomsten

Beschikking 2000/128/EG. Artikel 107 VWEU. ANM is een onderneming die volledig in handen is van de gemeente Napels en die plaatselijk openbaar vervoer in Napels aanbiedt. Italië heeft bij een algemene regeling steun verleend voor leer- en werkervaringsovereenkomsten. De Europese Commissie heeft bij beschikking 2000/128/EG deze steun in de vorm van een vermindering van de door werkgevers te betalen socialezekerheidsbijdragen voor leer- en werkervaringsovereenkomsten en de omzetting van dergelijke overeenkomsten in overeenkomsten van onbepaalde duur gedeeltelijk onverenigbaar met de gemeenschappelijk markt verklaard. Het Italiaans instituut voor sociale zekerheid heeft daarom de socialezekerheidsbijdragen van ANM teruggevorderd. Het Hof dient nu de vraag te beantwoorden of beschikking 2000/128 van toepassing is op een onderneming zoals ANM. Deze onderneming exploiteert immers plaatselijk openbaar vervoer „in een context die in wezen niet aan mededinging onderhevig is gezien de exclusiviteit van de verrichte dienst”.

Hof: Onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten verificaties, moet beschikking 2000/128/EG aldus worden uitgelegd dat zij van toepassing is op een onderneming die op basis van een onderhandse gunning door een gemeente exclusief plaatselijke openbaarvervoersdiensten heeft verricht en die op grond van een nationale regeling die bij deze beschikking gedeeltelijk onverenigbaar met het in artikel 107, lid 1, VWEU neergelegde verbod is verklaard, in aanmerking is gekomen voor verminderingen van de socialezekerheidsbijdragen.

GERECHT EU – ARREST – 11 juli 2019 – zaak T-894/16 – Air France/Commissie – ECLI:EU:T:2019:508 – arrest

Steunmaatregelen luchthaven Marseille-Provence - Lagere luchthavengelden

Artikel 108 VWEU. De Europese Commissie heeft een klacht ontvangen van verzoekster, de Société Air France, over onrechtmatige steun die aan de luchthaven Marseille-Provence zou zijn verleend, alsook van onrechtmatige steun die door die luchthaven aan Ryanair en andere luchtvaartmaatschappijen was toegekend. Deze voordelen bestonden met name uit lagere luchthavengelden om vluchten vanaf de terminal mp2 te stimuleren.

In het bestreden besluit is de Commissie met name van mening dat de luchthaven Marseille-Provence investeringssteun had genoten die verenigbaar was met de interne markt. De Commissie heeft vastgesteld dat terminal mp2 en de aansluitende parkeerzone voor vliegtuigen niet waren voorbehouden aan een welbepaalde luchtvaartmaatschappij. Volgens haar stond die terminal dus open voor alle maatschappijen die er gebruik van wilden maken, maar was het niveau van dienstverlening beperkt. Zij heeft opgemerkt dat deze luchthaven een oproep tot het indienen van blijken van belangstelling voor het gebruik van die terminal had gedaan en dat de terminal aan alle geïnteresseerde luchtvaartmaatschappijen ter beschikking stond daar hij niet op volle capaciteit werd geëxploiteerd. Bovendien heeft zij vastgesteld dat de luchtvaartmaatschappijen ook tarieven betaalden die ten minste de marginale kosten dekten die elke overeenkomst met zich meebracht. Verzoekster vordert het bestreden besluit nietig te verklaren. Het gerecht verklaart het beroep niet-ontvankelijk.

- B** Parijs moet van Europese Commissie 8,5 miljoen terughalen bij Ryanair ([Europa-nu](#))

GERECHT EU – ARREST – 12 juli 2019 – zaak T-738/17 – STIF-IDF/Commissie – ECLI:EU:T:2019:526 – arrest

Staatssteun openbaar vervoer Parijse regio

Artikel 107, lid 1, VWEU. Verzoekster, STIF-IDF is een overheidsinstelling voor het openbaar vervoer in de Parijse regio. Het verzoek krachtens artikel 263 VWEU strekt tot gedeeltelijke nietigverklaring van besluit (EU) 2017/1470 van de Commissie betreffende de steunregelingen die door Frankrijk ten uitvoer zijn gelegd ten gunste van de busondernemingen in de Parijse regio. Het besluit houdt in dat de steunregeling verenigbaar was met de interne markt, maar dat, aangezien de toegekende steun niet was aangemeld, deze regeling in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU onrechtmatig ten uitvoer was gelegd. Het Gerecht verwerpt het beroep.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Italië – 15 juli 2019 – zaken C-415/19, C-416/19 en C-417/19 Blumar e.a.

Staatssteun – Evenredigheidsbeginsel – Deggendorf-toezegging

Artikel 87, lid 1 VEU. Verzoekers hebben een verzoek tot toegang tot een belastingkredietregeling gedaan. Dat verzoek is geweigerd omdat zij geen verklaring hadden toegevoegd waaruit duidelijk wordt dat zij geen staatssteun hebben ontvangen die door de EU onverenigbaar met de interne markt is verklaard. Het beroep daartegen is afgewezen op grond van de Deggendorf-toezegging en het feit dat een extra periode van tien dagen geboden is aan verzoekers waarmee ze hun gebrek hadden kunnen goedmaken. De Deggendorf-toezegging bestaat erin de toekenning van staatssteun afhankelijk te stellen van de voorafgaande toetsing of de steunaanvragers geen steun hebben ontvangen en vervolgens niet gerestitueerd die door de Europese Commissie onverenigbaar met de interne markt is verklaard en waarvan de terugvordering is bevolen; met het oog op de inachtneming van deze toezegging heeft de Italiaanse regering een door de betrokkene zelf opgestelde verklaring voorgeschreven. Als deze door de betrokkene opgestelde verklaring ontbreekt, kan met recht een afwijzende beschikking worden gegeven.

Is de Italiaanse wet verenigbaar met de communautaire rechtsorde, gelet op artikel 108, lid 3, VWEU zoals uitgelegd door de zogenoemde Deggendorf-rechtspraak, op besluit C(2008) 380 van de Europese Commissie en op het communautaire evenredigheidsbeginsel?

PREJUDICIELE VERWIJZING – Italië – 17 juli 2019 – zaken C-434/19 en C-435/19 – Poste Italiane e.a.*

Staatssteun – Dienst van algemeen economisch belang – Postbankdiensten

Artikelen 14, 102, lid 1, 106, lid 2, 107, lid 1 en 108 VWEU. Poste Italiane had een wettelijk monopolie op het verlenen van postbankdiensten. Gemeenten in Italië waren tot 2011 verplicht een postrekening te hebben voor invordering van lokale belastingen. Poste Italiane heeft een dispuut met de lokale overheid van Palermo en andere Siciliaanse provincies over de provisie over de periode van 1997-2001, omdat deze volgens de provincie onrechtmatig is (vergoeding voor een door de wet opgelegde beheerdienst).

De verwijzende rechter wil weten of het wettelijk monopolie van Poste Italiane wel rechtmatig is en of er mogelijk sprake is van niet-aangemelde staatssteun. Van belang hierbij is of Poste Italiane een dienst van algemeen economisch belang levert. Daarnaast vraagt de verwijzende rechter zich af of het eenzijdig vaststellen van de vergoeding die Poste Italiane krijgt voor betalingshandelingen die het verricht voor de lokale overheden door het Unierecht getolereerd worden. Tot slot wil de rechter, met het oog op Unierechtspraak, uitsluitel over de vraag of het vastzitten aan Poste Italiane, door de wettelijke onmogelijkheid tot opzeggen van haar diensten door de lokale overheden in lijn is met het Unierecht of niet.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Denemarken – 23 juli 2019 – zaak C-445/19 – Viasat Broadcasting UK

Landelijke distributie van televisiezenders - Onrechtmatigheidsrente

Artikelen 102, 106, 107, en 108 VWEU. Verzoekster, Viasat, concurreert met verweerster, TV 2 op de Deense markt voor landelijke distributie van televisiezenders. Na de recent gewezen arresten (C-549/15 e.v.) is vast komen te staan dat de maatregelen die van 1995 tot 2002 ten gunste van TV 2 zijn genomen, aan te melden staatssteun vormden die verenigbaar is met de interne markt, maar dat zij worden toegepast in strijd met de standstill-verplichting. De volledige programmering van de landelijke onderneming TV 2 kan worden beschouwd als publieke televisie, en de daarmee verband houdende kosten kunnen worden gezien als kosten van een openbare dienst. Viasat vordert van TV 2 onrechtmatigheidsrente voor de door TV 2 ontvangen staatssteun van 1995 tot en met 2003 in een situatie waarin de steun later werd goedgekeurd als compensatie voor een openbare dienst.

Met zijn eerste vraag wil de verwijzende rechter weten of een betaling van onrechtmatigheidsrente gelast kan worden ook wanneer er steun geleverd is die later als compensatie voor een dienst van algemeen belang is gekwalificeerd en verenigbaar met de interne markt bevonden op basis van de algehele financiële situatie van de dienstverlener. Daarnaast wil de rechter middels zijn tweede vraag meer toelichting op het CELF-arrest (C-199/06), met name inzake steun die overgedragen is aan de regionale dienstverleners en of deze overdracht moet worden meegewogen in het gelasten van de onrechtmatigheidsrente. Tot slot wil de verwijzende rechter weten hoe de verhouding tussen de winst gemaakt door een andere overheidsonderneming en de financieringsbehoeften van de dienstverlener aan wie staatssteun is verleend effect kan hebben op het gelasten van de onrechtmatigheidsrente.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 22 augustus 2019 – zaak C-516/19 – NMI Technologietransfer*

Overheidssteun voor een onderzoeks- en ontwikkelingsproject

Verordening (EU) nr. 651/2014. Partijen twisten over overheidssteun voor een onderzoeks- en ontwikkelingsproject van verzoekster. Verzoekster vroeg bij verweerster steun aan voor haar onderzoeksprojecten. Alhoewel verweerster van mening was dat de projecten principieel voor steun in aanmerking kwamen, wees zij het verzoek af omdat verzoekster niet als kmo (kleine of middelgrote onderneming) kan worden beschouwd aangezien zij onder zeggenschap van een overheidsinstantie staat. Knelpunt in het geding is het curatorium (een van de twee organen van het NMI-Instituut). Het curatorium neemt beslissingen over de planning op onderzoeks- en financieel gebied, kan de raad van bestuur benoemen en afzetten, en kan de statuten wijzigen. De meerderheid van de leden van het curatorium is afkomstig uit overheidsinstanties. Partijen zijn het niet eens over de mate van invloed van dit orgaan.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Frankrijk – 28 augustus 2019 – zaak C-556/19 – Société ECO*

Staatssteun – Afvalverwerking

Artikel 107, lid 1 VWEU. Richtlijn 2008/98/EG. Producenten die kledingtextiel, linnengoed en schoenen op de Franse markt brengen, moeten ofwel zelf zorgen voor de verwerking van het afval afkomstig van deze producten, ofwel moeten de verantwoordelijkheid daarvoor overdragen aan een erkende instelling. Aan Eco TLC is erkenning verleend om bedragen te innen en het afval te laten verwerken door contracten te sluiten met sorteerbebedrijven. Artikel 1 van het besluit van 19 september 2017 tot wijziging van het besluit van 3 april 2014, waarvan de vennootschap Eco TLC de nietigverklaring wegens bevoegdheidsoverschrijding vordert, bepaalt dat de in het besluit van 3 april 2014 vastgestelde coëfficiënt van 65 EUR per ton wordt verhoogd tot 82,5 EUR per ton voor de vanaf 1 januari 2018 uitgekeerde steunbedragen. Deze bepaling voorziet in de herziening van de steun die door de milieu-instelling wordt betaald aan de gecontracteerde marktdeelnemers die belast zijn met de verwerking van het afval dat deze producten opleveren.

Prejudiciële vraag: Moet artikel 107 VWEU aldus worden uitgelegd dat een regeling als beschreven in de punten 9 tot en met 11, waarbij een particuliere milieu-instelling zonder winstoogmerk – houder van een door de publieke autoriteiten afgegeven erkenning – financiële bijdragen int bij bedrijven

die een bepaalde categorie producten op de markt brengen, en in ruil daarvoor een dienst verricht – welke bedrijven daartoe een overeenkomst met die instelling ondertekenen –, die erin bestaat dat zij voor hun rekening zorgt voor de verwerking van het afval dat van die producten afkomstig is en aan de bedrijven die met de sortering en terugwinning van dat afval zijn belast, subsidies stort waarvan het bedrag in de erkenning is vastgelegd op basis van milieu- en sociale doelstellingen, moet worden beschouwd als een steunmaatregel van de staat in de zin van deze bepalingen?

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – Gerechtshof Amsterdam – HvJ zaak C-242/13 - 9 juli 2019 - [ECLI:NL:GHAMS:2019:2263](#)

Staatssteun - Garanties

Artikel 107 lid 1 VWEU. Vervolg van HR 27 mei 2016, zaaknummer 11/02221, [ECLI:NL:HR:2016:994](#) waarin na prejudiciële beslissing HvJEU 17 september 2014, C-242/13, [ECLI:EU:C:2014:2224](#), het eindarrest van hof Den Haag is vernietigd en het geding naar dit hof is verwezen ter verdere behandeling en beslissing. Staatssteun. De door Havenbedrijf Rotterdam (hierna: HbR) op 4 juni 2004 verstrekte garantie kan aan de overheid worden toegerekend in de zin van artikel 107 lid 1 VWEU, twee andere door HbR verstrekte garanties niet. Kredietgever Commerz is door eerstbedoelde garantie begunstigd. Nietigverklaring van deze garantie is een passende maatregel.

CONSULTATIE

- Staatssteun (kleine bedragen) – visserij en aquacultuur (2021-27), deadline 20 september 2019 ([EC](#))
- Groepsvrijstelling voor staatssteun in de visserij- en aquacultuursector (2021-2027), deadline 20 september 2019 ([EC](#))

Strafrecht

EHRM – ONTVANKELIJHEIDSBESLISSING – 29 augustus 2019 – Aguirre Lete e.a. t. Spanje - [29068/17](#) - [30460/17](#) - [35242/17](#) - [43543/17](#) - [43614/17](#) – persbericht – beslissing (niveau 3) - [ECLI:CE:ECHR:2019:0709DEC002906817](#)

Geen straf zonder wet – Inaanmerkingneming uitgezeten gevangenisstraf in ander land

Artikel 7 EVRM. Vijf Spanjaarden zijn veroordeeld voor het plegen van terroristische daden voor de ETA (en GRAPO). Voor de in Frankrijk tussen 1993 en 2003 gepleegde terroristische daden is een gevangenisstraf opgelegd die in Frankrijk is uitgezeten. Klagers hebben ook terroristische daden gepleegd in Spanje. De Spaanse rechter heeft klagers daarvoor veroordeeld tot dertig jaar gevangenisstraf zonder daarbij rekening te houden met de gevangenisstraf die in Frankrijk al was opgelegd en is uitgezeten.

Tussen 31 oktober 2013 en 1 december 2014 hebben klagers verzocht om de in Frankrijk uitgezeten straf in mindering te brengen op de in Spanje opgelegde gevangenisstraf. Dit verzoek is afgewezen. Het hoogste gerechtshof heeft gewezen op nieuwe wetgeving die sinds 3 december 2014 van kracht is. Volgens deze nieuwe wet mag in het kader van terrorisme geen rekening worden gehouden met straffen die in andere lidstaten zijn opgelegd. De klacht gaat over het feit dat de Spaanse rechter een nieuwe uitleg zou geven aan bestaande wetgeving en met terugwerkende kracht een wet toepast die ten tijde van de veroordeling van de klagers nog niet in werking was getreden.

Het Hof oordeelt dat de opgelegde gevangenisstraf niet onvoorzienbaar was en bovendien in overeenstemming met de wet was, gelet op het feit dat in geen enkele uitspraak van de Spaanse rechters de opgelegde straf is aangepast. Het Hof verwijst o.a. naar EHRM zaken [Arozpide Sarasola e.a. t. Spanje](#) en [Picebea t. Spanje](#).

De klacht is kennelijk ongegrond en daarom niet ontvankelijk.

- [Gids over artikel 7 EVRM](#) (april 2019)

HvJ – ARREST – 29 juli 2019 – zaak C-38/18 – Gambino en Hyka – ECLI:EU:C:2019:628 – conclusie – arrest

Bescherming van slachtoffers – Tweede ondervraging door wijziging samenstelling formatie

Richtlijn 2012/29/EU. Artikelen 47 en 48 EU Handvest. Staat richtlijn 2012/29/EU in het kader van een strafprocedure met accusatoir karakter in de weg aan een nationale wettelijke regeling die voorziet in een procedureregeling op grond waarvan een verdachte zich bij wijziging in de samenstelling van de rechtsprekende formatie waarvoor het slachtoffer is verhoord, tegen lezing van de processen-verbaal van ondervraging van dit slachtoffer kan verzetten en zodoende eisen dat het slachtoffer voor de nieuwe rechtsprekende formatie opnieuw wordt ondervraagd?

Hof: De artikelen 16 en 18 van richtlijn 2012/29/EU staan niet in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan, wanneer het slachtoffer van een strafbaar feit een eerste keer werd ondervraagd door de rechtsprekende formatie van een strafrechtbank in eerste aanleg en de samenstelling van die formatie later wordt gewijzigd, dit slachtoffer in beginsel door de nieuw samengestelde formatie opnieuw dient te worden ondervraagd wanneer een van de procespartijen niet toestaat dat deze formatie zich baseert op het proces-verbaal van de eerste ondervraging van dat slachtoffer.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 11 juli 2019 – gevoegde zaken C-469/18 en C-470/18 – Belgische Staat – België – ECLI:EU:C:2019:597 – conclusie

Btw-fraude – Wederzijdse rechtshulp - Onrechtmatig verkregen bewijs – Heffing inkomstenbelasting - Tenuitvoerlegging EU-recht?

Samenvatting onder: [Grondrechten \(Handvest\) en EHRM](#)

PREJUDICIELE VERWIJZING - Bulgarije – 14 augustus 2019 – zaak C-393/19 - Okrazhna prokuratura – Haskovo et Apelativna prokuratura – Plovdiv*

Eigendomsrecht - Confiscatie van voor smokkel gebruikt vervoermiddel dat toebehoort aan een onwetende derde

Artikelen 17 en 47 EU Handvest. Volgens de Bulgaarse wet is de rechter verplicht tot confiscatie van het middel waarmee een ernstig smokkeldelict is gepleegd, ongeacht wie de eigenaar van dat middel is. Deze regeling kan volgens de verwijzende rechter leiden tot een wanverhouding tussen de belangen van een derde die op geen enkele wijze bij het strafbare feit is betrokken, en het belang van de staat bij confiscatie van een vermogensbestanddeel van deze derde als gevolg van het feit dat het ertoe heeft gediend een strafbaar feit te plegen. Aangezien het nationale recht niet voorziet in een procedure om de eigenaar van het hulpmiddel te horen, kan er bovendien sprake zijn van schending van artikel 47 EU Handvest dat vereist dat een doeltreffende voorziening in rechte wordt gewaarborgd, wat in elk geval rechtstreekse toegang tot de rechter inhoudt. De verwijzende rechter gaat daarom over tot het stellen van de prejudiciële vragen.

Prejudiciële vragen: Moet artikel 17, lid 1, EU Handvest aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling die voorziet in confiscatie ten gunste van de staat van een voor een ernstig geval van smokkel gebruikt vervoermiddel dat eigendom is van een derde die geen kennis had noch kennis had moeten of kunnen hebben van het feit dat zijn werknemer het betrokken strafbare feit zou plegen, ongeldig is op grond dat deze regeling afbreuk doet aan een billijk evenwicht tussen het algemeen belang en het vereiste van bescherming van het eigendomsrecht?

Moet artikel 47 EU Handvest van de grondrechten van de Europese Unie aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling volgens welke een vervoermiddel dat eigendom is van een andere persoon dan de dader van het betrokken strafbare feit, kan worden geconfisqueerd zonder dat gewaarborgd is dat de eigenaar rechtstreeks toegang heeft tot de rechter om te worden gehoord?

PREJUDICIELE VERWIJZING - Duitsland - 27 augustus 2019 – zaak C-554/19 - Staatsanwaltschaft Offenburg*

Grenscontroles – Schengen – Identiteitscontrole – Rijden zonder rijbewijs

REGELGEVING EU

Besluit (EU) 2019/1196 van de Commissie van 11 juli 2019 betreffende de deelneming van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland aan Verordening (EU) 2018/1727 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust), PB L 187 van 12.7.2019

Terrorisme (s)

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 25 juni 2019 – Larranaga Arando e.a. t. Sopenje – persbericht 18.7.19 – beslissing (niveau 3) - 73911/16 - 233/17 - 3086/17 - 5155/17 - ECLI:CE:ECHR:2019:0625DEC007391116

Onschuldspresumptie niet van toepassing op een schadevergoedingsprocedure aangebracht in Spanje door nabestaanden van personen gedood in Frankrijk door een terroristengroep.

Artikel 6, lid 2 EVRM. In de onderhavige zaak zijn klagers de familieleden van tien in Frankrijk door terrorisme omgekomen Spanjaarden. De meeste nabestaanden, klagers, kregen op grond van Spaanse wetgeving schadevergoeding toegekend. Op grond van nieuwe wetgeving verzochten zij ook vergoeding voor degenen die waren omgekomen, maar de Spaanse gerechten hebben dit afgewezen op grond van wetgeving die erin voorziet dat vergoeding geweigerd mag worden ingeval de omgekomen personen zelf ook betrokken zijn geweest bij terrorisme. Uit politierapporten is gebleken dat de overledenen leden van de ETA waren.

De klagers doen bij het Hof een beroep op artikel 6 § 2 EVRM nu het niet toekennen van schadevergoeding om redenen zoals voornoemd in strijd is met de onschuldspresumptie van de overledenen nu zij als leden van de ETA zijn aangemerkt, hetgeen een strafbaar feit is in de Spaanse wetgeving.

Het Hof voegt de zaken en oordeelt als volgt. Het Hof onderzoekt of er een link is geweest tussen een strafrechtelijke procedure tegen de overleden familieleden van klagers met betrekking tot hun lidmaatschap van de ETA en de schadevergoedingsprocedure. Het Hof overweegt dat de familieleden van de klagers niet strafrechtelijk zijn vervolgd voor hun overlijden. Voorts is er geen sprake geweest van vaststelling van een strafbaar feit. Artikel 6 § 2 EVRM is dan ook niet van toepassing in deze zaken.

REGELGEVING NL

Besluit gebruik van passagiersgegevens voor de bestrijding van terroristische en ernstige misdrijven, Staatsblad 2019, nr. 249

Toegang tot documenten (B)

PREJUDICIELE VERWIJZING – Ierland - 23 juli 2019 - zaak C-470/19 - Friends of the Irish Environment*

Toegang tot gerechtelijke documenten – Verdrag van Aarhus

Richtlijn 2003/4/EG. Verordening (EG) nr. 1049/2001. Verordening (EG) nr. 1367/2006. Verordening (EU) 2016/679. Verdrag van Aarhus. Artikel 255 VEU. Artikel 15, lid 3, VWEU. Artikel 38, lid 2, Reglement voor de procesvoering van het Gerecht. Verzoekster, heeft zich tot de Courts Service of Ireland (eerste medegedaagde) gewend om documenten uit de procedure tussen Y en X (tweede en derde medegedaagden) op te vragen krachtens het Verdrag van Aarhus, richtlijn 2004/3 en de nationale WOB-regeling. De Courts Service gaf een negatief antwoord aangezien zij van mening was dat de regelingen geen toegang gaven tot gerechtelijke documenten. In wezen wil de verwijzende rechter weten of de Courts Service beschikt over de gerechtelijke dossiers in een rechterlijke

hoedanigheid in de zin van artikel 2, lid 2 van de richtlijn. Dit is met name van belang voor het geval, zoals in onderhavig geding, wanneer de definitieve uitspraken eenmaal zijn gegeven en de rechtsmiddelen in het kader van een procedure zijn uitgeput.

Vennootschapsrecht

PREJUDICIELE VERWIJZING – Duitsland – 29 juli 2019 – [zaak C-469/19](#) - All in One Star*

Registratie bijkantoor vennootschap in andere lidstaat – Vermelding hoogte aandelenkapitaal

Richtlijn (EU) 2017/1132. Elfde richtlijn 89/666/EEG. Artikelen 49 en 54 VWEU. Verzoekster is een vennootschap uit het VK die een bijkantoor in Duitsland heeft willen inschrijven in het handelsregister. Dit verzoek is afgewezen omdat de hoogte van het aandelenkapitaal niet is vermeld en omdat de enig bestuurder van verzoekster niet heeft verklaard dat hij in kennis is gesteld van zijn onbeperkte informatieplicht jegens de rechtbank.

Met de eerste vraag wil de verwijzende rechter weten of de verplichting tot het vermelden van de hoogte van haar aandelenkapitaal of een vergelijkbare kapitaalwaarde in het verzoek tot inschrijving van een bijkantoor verenigbaar is met artikel 30 van richtlijn 2017/1132. De vraag is in essentie of de rechtspraak geldend voor artikel 2 van richtlijn 89/666 ook geldt voor artikel 30 van richtlijn 2017/1132 (m.n. Inspire Art, C-167/01 óf de lijn genomen door het Hof in innoventif, C-453/04). Met de tweede vraag wil de verwijzende rechter vernemen of het bezwaar van het kantoor van inschrijving onder de bepalingen van richtlijn 2017/1132 valt, en indien dit niet het geval is, onverenigbaar is met de vrijheid van vestiging.

REGELGEVING EU

Richtlijn (EU) 2019/1151 van het Europees Parlement en de Raad van van 20 juni 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot het gebruik van digitale instrumenten en processen in het kader van het vennootschapsrecht, [PB L 186 van 11.7.2019](#)

Verbod van foltering en onmenselijke behandeling

EHRM – ARREST – 2 juli 2019 - R.S. t. Hongarije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [65290/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:0702JUD006529014](#)

Schending 3 EVRM – Urinetest via katheter zonder toestemming

Artikel 3 EVRM. Bij klager is op grond van de verdenking van rijden onder invloed van drugs of alcohol door de autoriteiten een urinetest afgenomen door middel van een katheter. Het hof overweegt dat door op deze manier, zonder instemming van klager, een urinetest af te nemen er sprake is van een grove inbreuk op de fysieke en mentale integriteit van klager. Zeker nu deze wijze van testen niet nodig was aangezien een bloedtest ook had kunnen uitwijzen of klager onder invloed was. Derhalve is sprake van schending van artikel 3 EVRM.

- 🇪🇺 Hungary To Pay Compensation to HCLU Client Who Was Forcefully Catheterised ([liberties.eu](#))

Verkiezingen

EHRM – ARREST – 11 juli 2019 – Abdalov e.a. t. Azerbeidzjan – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [28508/11](#) - [37602/11](#) - [43776/11](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:0711JUD002850811](#)

Recht op vrije verkiezingen - Verlate registratie verkiezingskandidaten liet onvoldoende tijd voor campagnevoeren

Artikel 3, EP EVRM. Klagers wilden zich in 2010 kandidaat stellen voor de parlementsverkiezingen. Hun aanvraag voor kandidatuur werd in eerste instantie afgewezen, omdat veel handtekeningen,

waaruit steun bleek voor hun kandidatuur, ongeldig zouden zijn. Na het instellen van verschillende rechtsmiddelen werd hun beroep tegen de afwijzing uiteindelijk gegrond verklaard en hun kandidatuur geregistreerd. Toen was het grootste gedeelte van de periode waarin campagne kon worden gevoerd echter al voorbij. De klagers werden niet verkozen.

EHRM: Tijdige kandidatuur is belangrijk zodat kandidaten hun boodschap gedurende de campagne naar voren kunnen brengen en zodat kiezers over alle benodigde informatie beschikken om een keuze te maken op de dag van de verkiezing. Hoewel de kandidaten zich uiteindelijk konden registreren, was er sprake van vertragingen die te wijten waren aan de kiescommissie en de nationale rechters. De verkiezingsrechten van de klagers waren dusdanig beperkt dat de effectiviteit van de rechten significant was verminderd en daarom was sprake van een schending van artikel 3, eerste protocol bij het EVRM.

PREJUDICIELE VERWIJZING – Spanje – 6 augustus 2019 – zaak C-502/19 - Junqueras Vies*

Referendum onafhankelijkheid Catalonië – Weigering buitengewoon gevangenisverlof voor het afleggen van gelofte van trouw – Kandidaat Europees Parlement

Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie. De regionale overheid van Catalonië heeft een referendum over de onafhankelijkheid van Catalonië gehouden, dat door het Spaans Constitutioneel Hof was verboden. Junqueras Vies is voormalig vicevoorzitter van de regionale regering van Catalonië. Hij bevindt zich thans in voorlopige hechtenis. Junqueras had zich kandidaat gesteld voor de algemene verkiezingen voor het Europees Parlement ('EP') op 26 mei 2019. Hij is verkozen en vervolgens door de Spaanse centrale kiesraad officieel tot verkozen afgevaardigde uitgeroepen. Junqueras dient echter de eed of gelofte van trouw aan de Spaanse grondwet af te leggen ter verkrijging van de hoedanigheid van afgevaardigde in het EP. De Spaanse rechter heeft wegens vluchtgevaar geweigerd buitengewoon gevangenisverlof te verlenen om ten overstaan van de centrale kiesraad de eed of gelofte af te leggen. Hiertegen heeft Junqueras beroep ingesteld. Hij stelt dat hij op grond van artikel 9 van Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie immuniteit geniet. De vragen betreffen deze kwestie.

Vervoer (B)

HvJ – ARREST – 10 juli 2019 – zaak C-210/18 – WESTbahn Management – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2019:586 – conclusie – arrest

Eén Europese spoorwegruimte - Kwalificatie spoorwegstations en perrons

Richtlijn 2012/34/EU. Maken perrons deel uit van de spoorwegstations voor passagiers? Het lijkt vanzelfsprekend dat deze vraag bevestigend moet worden beantwoord, maar een Unierechtelijke regeling (richtlijn 2012/34/EU) zaait verwarring bij het omschrijven van spoorweginfrastructuur enerzijds en dienstvoorzieningen anderzijds, waardoor dit niet meer zo vanzelfsprekend is. In richtlijn 2012/34 worden passagiersstations en vrachtterminals beschouwd als dienstvoorzieningen. Toch zijn de „passagiers- en goederenperrons, inclusief in passagiersstations en vrachtterminals” opgenomen in de „lijst van infrastructuurelementen”. Naargelang van de categorie waarin passagiersperrons worden ingedeeld, varieert de berekening van de heffingen die spoorwegondernemingen moeten betalen voor het gebruik ervan.

Hof: Bijlage II bij richtlijn 2012/34/EU moet aldus worden uitgelegd dat „passagiersperrons” als bedoeld in bijlage I bij deze richtlijn een element zijn van de spoorweginfrastructuur waarvan het gebruik overeenkomstig punt 1, onder c), van die bijlage II deel uitmaakt van het minimumtoegangspakket.

REGELGEVING EU

Informatie over de datum van inwerkingtreding van het Verdrag tot oprichting van de Vervoersgemeenschap, PB L 176 van 1.7.2019

Verzekeringen

PREJUDICIELE VERWIJZING - Bulgarije - 15 juli 2019 – zaak C-427/19 - Bulstrad Vienna Insurance Group

WA-verzekering – Schadevergoeding – Grensoverschrijdende verzekeringskwestie – Schorsing gerechtelijke procedure door insolventie

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Richtlijn 2009/138/EG (Solvabiliteit II). Verordening (EU) 2015/848. De zaak gaat over een vordering tot schadevergoeding van een Bulgaarse verzekeringsmaatschappij tegen een Cypriotische verzekeringsmaatschappij met bijkantoor in Bulgarije in verband met de uitbetaling van een verzekeringsuitkering uit hoofde van een WA-verzekeringsspolis motorvoertuigen. De verwijzende rechter heeft de procedure geschorst na te hebben vastgesteld dat de Cypriotische toezichthoudende autoriteit voor het verzekeringswezen de vergunning van verweerster heeft ingetrokken en een voorlopige liquidateur heeft aangewezen.

Is het besluit van een autoriteit van een lidstaat tot intrekking van de vergunning van een verzekeraar en tot aanwijzing van een voorlopige liquidateur zonder dat de gerechtelijke liquidatieprocedure is geopend een „beslissing tot opening van een liquidatieprocedure“?

Moeten, indien het nationale recht van de lidstaat van vestiging van een verzekeraar wiens vergunning is ingetrokken en ten aanzien van wie een voorlopige liquidateur is aangewezen, bepaalt dat in het geval van aanwijzing van een voorlopige liquidateur alle gerechtelijke procedures tegen deze verzekeringsmaatschappij moeten worden geschorst, de rechterlijke instanties van de andere lidstaten overeenkomstig artikel 274 van richtlijn 2009/138/EG (Solvabiliteit II) deze juridische bepalingen toepassen, ook wanneer hun nationale recht hierin niet uitdrukkelijk voorziet?

PREJUDICIELE VERWIJZING - 17 juli 2019 – Polen – zaak C-383/19 - Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny z siedziba

WA-verzekering voertuig in schroetrijpe toestand

Richtlijn 2009/103/EG. Partijen zijn in geschil over de vraag of er in de periode van 7 februari 2018 tot en met 22 april 2018 sprake was van een verplichting tot het afsluiten van een verzekering voor een voertuig dat krachtens een eerdere rechterlijke beslissing eigendom was geworden van verzoeker, die een lokale overheid is. Deze kwestie houdt verband met het feit dat het voertuig zich in deze periode op een bewaakt parkeerterrein bevond, dat het zich bevond in een schroetrijpe toestand en niet in gebruik kon worden genomen en dat er zich derhalve geen schade had kunnen voordoen in verband met de deelneming aan het verkeer van dit voertuig.

Voedselveiligheid

PREJUDICIELE VERWIJZING – Frankrijk – 14 augustus 2019 – zaak C-526/19 - Entoma*

Handel in voor menselijke consumptie bestemde insecten

Verordening (EG) Nr. 258/97. Verordening (EU) 2015/2283. Aan Entoma is een tijdelijk handelsverbod opgelegd voor de door haar in de handel gebrachte, voor menselijke voeding bestemde hele insecten. Ook heeft de politieprefect het uit de handel nemen ervan gelast tot aan de verkrijging van toestemming na een beoordeling die moet aantonen dat zij geen enkel gevaar opleveren voor de consument. Entoma voert aan dat verordening 258/97 niet van toepassing is op de producten die zij in de handel bracht. Haar producten bestonden uit hele insecten die als zodanig werden geconsumeerd, waardoor zij zouden zijn uitgesloten van het toepassingsgebied van de verordening.

Prejudiciële vraag: Omvat het toepassingsgebied van artikel 1, lid 2, onder e), van de verordening voedingsmiddelen die bestaan uit hele dieren die zijn bestemd om als zodanig te worden geconsumeerd, of is het alleen van toepassing op voedsel ingrediënten die uit insecten zijn geïsoleerd?

Vrijheid van meningsuiting (s)

EHRM – ARREST – 9 juli 2019 – Selahattin Demirtas t. Turkije (no. 3) – persbericht – arrest (niveau 3) – [8732/11](#) – ECLI:CE:ECHR:2019:0709JUD000873211

Strafrechtelijke veroordeling voor uitspraken gedaan op tv - Schending van 3 EVRM

Artikel 10 EVRM. Klager heeft tijdens een televisie uitzending in Turkije uitlatingen gedaan over PKK leider Öcalan. Klager heeft tijdens deze uitzending de autoriteiten en het publiek gewezen op de mogelijke rol van Öcalan bij het vinden van een vreedzame oplossing betreffende de Koerden. Daarnaast vroeg klager aandacht voor de detentie omstandigheden van Öcalan. Voor deze uitlatingen is klager in Turkije strafrechtelijk veroordeeld op de grond van het propageren van een terroristische organisatie.

Het hof overweegt dat na een uitgebreide analyse van de door klager gedane uitspraken, deze uitspraken niet aanzetten tot geweld, rebellie of discriminerend zijn. De strafrechtelijke vervolging van klager was niet noodzakelijk in een democratische samenleving en niet proportioneel. Derhalve is sprake van schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – 23 juli 2019 – Gürbüz en Bayar t. Turkije – persbericht – arrest (niveau 2) – [8860/13](#) – ECLI:CE:ECHR:2019:0723JUD000886013

Veroordeling van medewerkers krant voor publiceren verklaringen van leden van de PKK - Geen schending vrijheid van meningsuiting

Artikel 10 EVRM. In 2004 was Gürbüz de eigenaar van een Turkse krant. Bayar was de hoofdredacteur. De zaak betreft een strafzaak tegen hen wegens het publiceren van verklaringen van Öcalan, hoofd van de PKK, een illegale gewapende organisatie, en Murat Karayilan, president van Kongra-Gel, een tak van de PKK. In september 2007 zijn zij veroordeeld voor het publiceren van verklaringen van een terroristische organisatie.

Het Hof oordeelt dat het artikel een passage bevat die kan worden beschouwd als een openbare provocatie om een terroristisch misdrijf te plegen in de zin van artikel 5 van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme.

Hoewel klagers zich niet persoonlijk hebben verbonden aan deze verklaringen hebben zij desalniettemin een forum geboden en de verspreiding van die verklaringen toegestaan. Het Hof is van oordeel dat klagers in hun hoedanigheid van eigenaar en hoofdredacteur van een dagblad, niet kunnen worden ontslagen van enige verantwoordelijkheid. Bovendien, gelet op de beoordelingsmarge waarover de nationale autoriteiten in dergelijke gevallen beschikken en rekening houdend met het feit dat de ingestelde strafprocedure ten aanzien van de eerste klager teniet is gedaan en dat de uitvoering van de aan de tweede klager opgelegde gerechtelijke boete is opgeschort, is het Hof van oordeel dat de betwiste inmenging niet kan worden beschouwd als onevenredig aan de legitieme doelen die worden nagestreefd. Gelet op het voorgaande concludeert het Hof dat er in deze zaak geen sprake is geweest van schending van artikel 10 van het verdrag.

EHRM – ARREST – 25 juli 2019 – Brzezinski t. Polen – persbericht – arrest (niveau 3) – [47542/07](#) – ECLI:CE:ECHR:2019:0725JUD004754207

Vrijheid van meningsuiting - Politiek debat

Artikel 10 EVRM. Klager, een gemeenteraadslid, brengt in de verkiezingstijd een brochure uit waarin hij de burgemeester en de leden van de gemeenteraad bekritiseert en impliceert dat zij een overeenkomst hebben gesloten, met als enig doel te profiteren van de functies die zij uitoefenden. Klager is bij verstek veroordeeld tot het plaatsen van een rectificatie, het betalen van een geldboete en het maken van excuses. Hij klaagt over een oneerlijk proces, nu hij niet aanwezig was, en over

het feit dat het recht van vrijheid van meningsuiting in het geding is. Het EHRM stelt vast dat de uitlatingen in een verkiezingsstrijd zijn gedaan en bedoeld waren als debat en bovendien slechts in beperkte mate overdreven of provocerend waren. De opgelegde straffen zijn onevenredig en leveren een inmenging op in zijn recht op vrijheid van meningsuiting. Schending artikel 10 EVRM (daarom komt hof niet toe aan beoordeling van een eerlijk proces).

- Case Law, Strasbourg: Brzeziński v. Poland: Fine over 'false' information during election campaign violated Article 10 – Ronan Ó Fathaigh ([Inform](#))

Vrijheid van vereniging

EHRM - ARREST - 16 juli 019 - Zhdanov e.a. t. Rusland - [persbericht](#) - [arrest \(niveau 2\)](#) - [12200/08](#) - [35949/11](#) - [58282/12](#) - ECLI:CE:ECHR:2019:0716JUD001220008

Registeren van LHBTI organisaties geweigerd - Schending artikelen 6, 11 en 14 EVRM

Samenvatting onder: [LHBT](#)

EHRM - ARREST - 16 juli 2019 - Zulkuf Murat Kahramen t. Turkije - [persbericht](#) - [arrest \(niveau 2\)](#) - [65808/10](#) - ECLI:CE:ECHR:2019:0716JUD006580810

Veroordeling voor de enkele deelname aan een politieke demonstratie is in strijd met het recht op vrijheid van vergadering en vereniging.

Artikel 11 EVRM. Klager is tot een gevangenisstraf van zeven jaren veroordeeld voor lidmaatschap van de PKK en deelname aan een demonstratie in 2008 waarbij werd geprotesteerd over de detentieomstandigheden en de onmenselijke behandeling van de leider van de PKK. Het oordeel van de rechtbank was gebaseerd op foto's van de demonstratie waarop een man te zien was met zijn gezicht half bedekt. Deze man werd als klager aangemerkt. In een politierapport stond dat klager had deelgenomen aan de demonstratie en dat hij zich schuldig had gemaakt aan het scanderen van leuzen en het gooien van stenen naar de politie. Dit oordeel bleef in hoger beroep in stand.

Klager doet bij het Hof een beroep op artikel 11 EVRM met de motivering dat zijn veroordeling voor deelname aan een demonstratie ongerechtvaardigd was en de straffen die aan hem zijn opgelegd disproportioneel. Het Hof trekt een parallel met de zaak van *Işıkırık tegen Turkije*. In die zaak oordeelde het Hof dat geen onderscheid werd gemaakt tussen een vreedzame betoger en een persoon die strafbare feiten begaat binnen de structuur van de PKK, wat leidde tot een schending. Het Hof is van oordeel dat ook in deze zaak dit artikel om die reden is geschonden. Elk bewijs voor lidmaatschap van een politie organisatie ontbreekt.

EHRM - ARREST - 25 juli 2019 - Jafarov e.a. t. Azerbeidzjan - [persbericht](#) - [arrest \(niveau 3\)](#) - [27309/14](#) - ECLI:CE:ECHR:2019:0725JUD002730914

Vrijheid van vereniging - Status als rechtspersoon geweigerd op grond van onduidelijke wettelijke vereisten

Artikel 11 EVRM. Klagers hebben een vereniging, 'Human Rights Club', opgericht die zij de status van rechtspersoon wilden geven. Hun verzoek is meermaals afgewezen. De nationale rechter wees het verzoek de laatste keer af omdat zij in hun statuten de bevoegdheden van de wettelijk vertegenwoordiger onvoldoende hadden gespecificeerd.

EHRM: Het nationale recht is niet eenduidig wat betreft de term 'wettelijk vertegenwoordiger' en de situaties waarin wordt vereist dat diens bevoegdheden worden gespecificeerd. De nationale rechter had in de zaak van klagers de wet niet opgehelderd, maar de beslissing zonder gedetailleerde motivering bevestigd. De klagers hadden betoogd dat aanstelling van een wettelijk vertegenwoordiger optioneel was en dat zij, nu zij daarvoor niet hadden gekozen, ook geen bevoegdheden hoefden te specificeren. De nationale rechter heeft nagelaten dat argument te bespreken. De wet heeft de klagers daarom niet beschermd tegen arbitraire beslissingen van autoriteiten. Schending van artikel 11 EVRM.

Wapens

REGELGEVING NL

Wet van 5 juni 2019 tot wijziging van de Wet wapens en munitie in verband met de Richtlijn (EU) 2017/853 van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 17 mei 2017 tot wijziging van Richtlijn 91/477/EEG van de Raad inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens (PbEU 2017, L 137/22), Staatsblad 2019, 267

Deel II - Algemeen

Voorzitter Europese Commissie

Besluit (EU) 2019/1136 van de Europese Raad van 2 juli 2019 waarbij door het Europees Parlement een kandidaat voor het ambt van voorzitter van de Europese Commissie wordt voorgedragen, [PB L 179I van 3.7.2019](#)

Vacature Juridische dienst

Directeur bij het secretariaat-generaal van de Raad, afdeling: Juridische Dienst, Justitie en Binnenlandse Zaken in Brussel, Kennisgeving van vacature CONS/AD/147/19, [PB C 247A van 23.7.2019](#), deadline: 13 september 2019

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof \(ECER website\)](#)
- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\) \(laatste editie 2017\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)
- [ACA-Europa newsletter](#) (ACA-Europe is a European association composed of the Court of Justice of the European Union and the Councils of State or the Supreme administrative jurisdictions of each of the members of the European Union)
- [Nieuwsbrief CRvB \(alleen intern\)](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\): 2019-2](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen:](#)
  - [CJEU Overview of judgments and pending cases](#)
  - [NEMIS: newsletter on European migration issues](#)
  - [NEAIS: newsletter on European asylum issues](#)

OVERIG

- Inbreukzaken tegen lidstaten sinds 2016 5% gedaald en tijdige omzetting van richtlijnen verbeterd ([ECER](#))
- EU-voorzitterschap Finland ([ECER](#))

- Yes, we can (change) ([Leiden law blog](#))
The French Supreme Court (la Cour de cassation) is to change the structure and motivation of its judgments. In short, by the end of 2019, in all its decisions the line-up of considerations introduced by the words "attendu que" will be abandoned in favour of a new structure. In addition, the 'most important' decisions will be provided with an 'extended'

Cursus en opleiding

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	ie	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
podcast	aanbesteding	EJTN podcast: EU Public Procurement Law training for judges podcast series, March 5-6, 2015 - filmed at The Academy of European Law (ERA), Trier
podcast	milieu & natuur	EJTN podcast: Seminar on Access to Courts in Environmental Law Matters (seminar van 7 oktober 2013)
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM
6 sept 2019	CONSUMENTEN	Symposium: Sancties in het consumentenrecht, effectief, proportioneel én afschrikwekkend?, Koninklijk Instituut van Ingenieurs, Prinsessegracht 23, 2514 AP, Den Haag, 12.00-17.00 uur
10 sept 2019	ASIEL MIGRATIE	EN 'Groot blijven in de RWN' - Conferentie Nationaliteitsrecht, Stichting migratierecht, 12.30-17.30 uur (inschrijving en lunch vanaf 12.00 uur; borrel om 17.30 uur) Hof van Liere, Prinsstraat 13, Antwerpen

Datum	Onderwerp	Titel
27 sept 2019	ASIEL EN MIGRATIE	Actualiteiten jurisprudentie Hof van Justitie EU, Stichting migratierecht, Eindhoven, Aristo Eindhoven, Vestdijk 30, 12.30 uur tot 17.15 uur (12.00 uur inloop met lunch; 12.30 uur aanvang Doelgroep: De cursus richt zich op advocaten en academische professionals die zich in de praktijk bezig houden met het vreemdelingenrecht.
4 okt 2019	FISCAAL	Landelijke themamiddag Inkomensheffingen en Overige belastingen, Paleis van Justitie Den Haag, 13.00 – 17.30 uur - mr Ronald Eskes, Europese aspecten van de BPM: - mr drs Peter Fortuin, Rijnvarenden: lidstaten en Nederlandse rechters die niet samenwerken en bestuursorganen en politiek die onwillig zijn - mr Tjebbe Gerardinck, Het eigendomsrecht en belastingen Plaatsvervangers zijn welkom. Bij deelname worden 3 PE-punten toegekend. Aanmelding bij Daphne Sleebos, d.sleebos@rechtspraak.nl De link naar het volledige programma staat op de Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht
26 en 27 april 2020	FISCAAL	SAVE THE DATE: European Tax Judges Conference in Cologne, Further informations will follow via www.eutjc.eu

NL zaken bij het HvJEU

Dit overzicht staat ook op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Arresten en conclusies

Datum	Naam	Zaaknr.	Arrest/ Conclusie/ einduitspraak	NL verwijzing	Onderwerp
3.7.19	Eurobolt	C-644/17	arrest	ECLI:NL:HR:2017:2820	Handel en antidumping
4.7.19	Tronex	C-624/17	arrest	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	Milieu, EVOA
10.7.19	HQ	C-163/18	arrest	ECLI:NL:RBNNE:2018:598	luchtvaartclaim
10.7.19	CEVA Freight Holand	C-249/18	arrest	ECLI:NL:HR:2018:522	douane
29.7.19	Vethanayagam e.a.	C-680/17	arrest	ECLI:EU:C:2019:627	Schengen

datum	Instantie	ECLI-nummer	onderwerp	zaak nr.	naam	Conclusie/ arrest	Einduitspraak
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6316	EAB; OvJ				
22.7.19	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	SZ; medische behandeling buitenland				
12.6.19	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967	Asiel migratie en	C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid		
7.6.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:849	IE, elektronische handel	C-442/19	Stichting Brein		
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:168	Electriciteits richtlijn	C-360/19	Crown van Gelder		
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:152	Landbouw, randvoorwaarden	C-361/19	V.o.f. de Ruiters		
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:631	Douane, actieve veredeling	C-330/19	Exter		
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:643	Btw tarief sekslustopwekkende middelen	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën		
2.4.19	Hof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2019:630	Ooneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL		
5.3.19	Hof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2019:657	Ooneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL		

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

5.3.19	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:2097 - ECLI:NL:RBDHA:2019:2095	Visumcode	C-225/19 C-226/19	Minister va buitenlandse zaken e.a.		
22.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:292	IPR	C-186/19	Supreme Site Services e.a.		
12.2.19	Hof	ECLI:NL:GHAMS:2019:1170 (publ. 6.5.19)	Tariefindelin g	C-192/19	Rensen shipbuilding		
8.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:152	Anti- dumping	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding		
30.1.19	RvS	ECLI:NL:RVS:2019:260	Omgevings- vergunning; LPG tankstation	C-120/19	X		
21.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2361	IPR				
21.12.18	Rb.Limburg	ECLI:NL:RBLIM:2018:12159	milieu	C-826/18	Stichting varkens in Nood		
19.12.18	Hof Arnhem- Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2018:11244	EVOA, dierlijke bijproducten	C-21/19, C-22/19 en C-23/19	XN		
18.12.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:662	Visserijfonds	C-814/18	Ursa Major services		
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2309	btw	C-791/18	Stichting Schoon-zicht		
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2322 ECLI:NL:HR:2018:2174 (voornemen)	arbeid; detachering; diensten	C-815/18	Federatie NL vakverenigin g		
29.11.18	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:8550	consumenten	C-750/18	A B	beschikking 8.2.19 doorgehaald	
27.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Terugkeer- richtlijn	C-806/18	JZ		
6.11.18	Gerechtshof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2018:4063 (voornemen)	consumenten				
2.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Gemeenscha psmodelvero rdening	C-678/18	PG van de HR		
20.9.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:2878	SZ- vrachtwagen -chauffeurs	C-610/18	AFMB		
18.9.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:500	biociden	C-592/18	Darie BV		
27.7.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:5389	overlevering	C-492/18 PPU	TC	arrest 12.2.19	
17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:341	landbouw;	C-477/18	Gosschalk		

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

			tarieven NVWA				
3.7.18	Cbb	ECLI:NL:CBB:2018:308	Gewas- bescherming s-middelen	C-445/18	Vaselife		
21.6.18	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2018:2685	btw	C-420/18	IO	<u>arrest</u> 13.6.19 geen conclusie	
12.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:283	gasverordening	C-399/18	Vereniging Gasopslag Nederland	<u>beschikking</u> 18.1.19 doorgehaald	
6.6.18	RvS	ECLI:NL:RVS:2018:1737 ECLI:NL:RVS:2018:1738 ECLI:NL:RVS:2018:1739 <u>persbericht</u>	Schengengre nscod	C-380/18 C-381/18 en C- 382/18	G.S.	<u>conclusie</u> C-380/18 11.7.19 <u>Conclusie</u> C-381/18 en C-382/18 11.7.19	
5.6.18	Cbb	ECLI:NL:CBB:2018:260	subsidie visserij	C-386/18	Coöperatieve Producenten organisatie en Beheers- groep Texel	<u>conclusie</u> 26.6.19	
9.5.18	RvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Schengencod e	C-341/18	J. e.a.		
1.5.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:2835	Overlevering en uitlevering	C-314/18	SF	<u>conclusie</u> 16.5.19	
20.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:630	Douane, tariefindeling	C-288/18	X	<u>arrest</u> 11.4.19	Einduitspraak 19.7.19 ECLI:NL:HR:2019:1225
19.4.18	RvS	ECLI:NL:RVS:2018:1307	asiel& migratie	C-269/18 PPU	C, e.a.	<u>beschikking</u> 5.7.18	
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1120	SZ	C-257/18	Güler		
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1121	SZ	C-258/18	Solak		
6.4.18	Rb. Noord- Holland	ECLI:NL:RBNHO:2018:4729	douane, antidumping	C-251/18	Trace	<u>conclusie</u> 9.4.19	
6.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:522	douane, invoerrecht en	C-249/18	CEVA Freight	<u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 26.3.19	
28.3.18	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2018:3455	IE; e-books	C-263/18	Nederlands Uitgeversver		

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

					bond et Groep Algemene Uitgevers		
23.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:265	Cif- invoerprijs	C-160/18	X	Arrest 13.6.19	
21.2.18	Rb. Noord-NL	ECLI:NL:RBNNE:2018:598	Luchtvaartcla- im	C-163/18	Aegean airlines	Arrest 10.7.19 conclusie 28.3.19	
6.2.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:10	landbouw, slacht	C-98/18	Boer zonen	arrest 2.5.19	
2.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:126 ECLI:NL:HR:2018:127	SZ, vo.148/71	C-95/18 en C-96/18	van den Berg & Giesen e.a.	conclusie 26.3.19	
1.2.18	Rb Noord- Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2018:1193	strafrecht	C-97/18	ET	arrest 10.1.19 geen conclusie	
31.1.18	RvS	ECLI:NL:RVS:2018:347	Migratie; privacy en persoonsgeg evens	C-70/18	A.		
1.12.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:4338	SZ	C-677/17	Çoban	arrest 15.5.19 conclusie 28.2.19	
30.11.17	Rb Den Haag, zittingsplaats Utrecht	ECLI:NL:RBDHA:2017:14187 ECLI:NL:RBMNL:2017:5960 (e-archief)	Visumcode	C-680/17	Vethanayaga m e.a.	conclusie 28.3.19	Arrest 29.7.19
14.11.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:13124	asiel;	C-635/17	E.	arrest 13.3.19 conclusie 29.11.18	
10.11.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2820	antidumping	C-644/17	Eurobolt	Arrest 3.7.19 conclusie 28.2.19	
27.10.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2681	SZ; zeevarende	C-631/17	Inspecteur van de belastingdien st	arrest 8.5.19 conclusie	Einduitspraak 19.7.19 ECLI:NL:HR:2019:1201

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

						10.1.19	
12.10.17	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2017:4323	fiscaal; dividend	C-598/17	A-Fonds	<u>conclusie</u> 19.12.18	<u>arrest</u> 2.5.19 Prejudiciële vragen aan de HR, 12 juli 2019 ECLI:NL:GHSHE:2019:2385
4.10.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2669	asiel; nieuw motief	C-586/17	D. en I	<u>Beschikking</u> 15.11.18 <u>ingetrokken</u>	Einduitspraak 3.7.19 ECLI:NL:RVS:2019:2212 ECLI:NL:RVS:2019:2073
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7037	overlevering/ uitlevering	C-571/17 PPU	Ardic	<u>arrest</u> 22.12.17 <u>conclusie</u> 19.12.17	
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7038	overlevering/ uitlevering	C-573/17 PPU	Poplawski	<u>arrest</u> 24.6.19 <u>conclusie</u> 27.11.18	
27.9.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2571 ECLI:NL:RVS:2017:2572	asiel; internat. bescherming	Gevoegde zaken C-582/17 C-583/17	H. ea.	<u>arrest</u> 2.4.19 <u>conclusie</u> 28.11.18	
22.9.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	milieu; strafrecht; eveo	C-624/17	Tronex	<u>arrest</u> 4.7.19 <u>conclusie</u> 28.2.19	
22.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2431	btw; webcam	C-568/17	Geelen	<u>arrest</u> 8.5.19 <u>conclusie</u> 12.2.19	Einduitspraak 19.7.19 ECLI:NL:HR:2019:1230
20.9.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2492	Asiel en migratie; verblijfsrecht door fraude	C-557/17	Y.Z.	<u>arrest</u> 14.3.19 <u>conclusie</u> 4.10.18	Einduitspraak 16.7.19 ECLI:NL:RVS:2019:2405

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

8.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2269	Insolventie; EEX	C-535/17	NK	<u>arrest</u> 6.2.2019 <u>conclusie</u> 18.10.2018	
4.8.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:2914	SZ; vo 883/2004; schaatsers	C-477/17	Balandin	<u>arrest</u> 24.1.2019	
4.8.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2119	Gezinshereni- gingsrichtlijn ; inburgerings- examen	C-484/17	K.	<u>arrest</u> 7.11.18 geen conclusie	Einduitspraak ECLI:NL:RVS:2019:1382 26.4.19
4.7.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:1935	Geneesmid- delenrichtlijn	C-423/17	Warner- Lambert Company	<u>arrest</u> 14.2.19 <u>conclusie</u> 4.10.18	
21.6.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:1609	Gezins- hereniging; termijn	C-380/17	K en B	<u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 27.6.18	<u>Einduitspraak</u> 27.12.18
15.6.17	Rb Noord- Holland, zittingsplaats Haarlem	HAA 15/2526 (e-archieff)	tariefindeling	C-372/17	Vision research Europe	<u>arrest</u> 13.9.2018 geen conclusie	
8.6.17	Rb Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2017:4362	Karkassen	C-347/17	A ea.	<u>conclusie</u> 29.11.18	
24.5.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:1370	kenteken- bewijzen	C-326/17	RDW	<u>arrest</u> 24.1.19 <u>conclusie</u> 20.9.18	
23.5.17	Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2017:6697	IE	C-310/17	Levola	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18	
18.5.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:3348	EAB; overlevering	C-270/17 PPU	Tupikas	<u>arrest</u>	

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

						10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17	
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3355</u>	EAB; overlevering	C-271/17 PPU	Zdziaszek	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17	
17.5.17	Raad van State	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1259</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:1260</u>	Milieu; habitatrichtlijn	<u>C-293/17</u> <u>C-294/17</u>	Coöperatie ME en Vereniging Leefmilieu; Werkgroep behoud de Peelen	<u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18	<u>Einduitspraak</u>
12.5.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:849</u>	SZ	C-272/17	Zyla	<u>arrest</u> 23.1.2019 <u>conclusie</u> 11.7.18	<u>Einduitspraak</u> 12.4.2019
11.5.17	Rb Rotterdam	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:3625</u>	diensten; Postrichtlijn	C-256/17	Sandd	<u>beschikking</u> <u>2.7.18</u> <u>conclusie</u> 20.6.18	
10.5.17	Raad van State	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1252</u>	asiel migratie	& C-257/17	C en A	<u>arrest</u> 7.11.2018 <u>conclusie</u> 27.6.18	<u>Einduitspraak</u> ECLI:NL:RVS:2019:1384 26.4.19
20.4.17	Rb. Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:4032</u>	asiel	C-213/17	X	<u>arrest</u> 5.7.18 <u>conclusie</u> 13.6.18	
19.4.17	RvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1098</u>	nationaliteit	C-221/17	Tjebbes ea.	<u>Arrest</u> 12.3.19 <u>conclusie</u> 12.7.18	
29.3.17	RvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:858</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:869</u>	asiel	C-175/17 C-180/17	X	<u>24.1.18</u>	<u>Einduitspraak</u> 26.9.18

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

						26.9.2018 arrest (C-175/17) arrest (C-180/17)	<u>ECLI:NL:RVS:2019:457</u> - EC Persbericht RvS
3.3.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:346</u> (ingetrokken) <u>ECLI:NL:HR:2017:342</u> (deels ingetrokken)	dividendbelasting	C-156/17 C-157/17	Köln-Aktiefonds Deka	<u>Beschikking</u> 12.12.18 C-157/17 ingetrokken	
26.1.17	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:872</u>	Asiel	C-48/17	X	arrest 13.11.18 <u>conclusie</u> 22.3.18	
23.1.17	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:873</u>	Asiel	C-47/17	X	arrest 13.11.18 <u>conclusie</u> 22.3.18	<u>Einduitspraak</u> 7.5.19
20.12.16	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2016:440</u>	Landbouw	C-667/16	Nooren	arrest 6.6.18 <u>conclusie</u> 21.2.18	<u>Einduitspraak CBb</u> 5.3.19
9.12.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:2834</u>	IE	C-644/16	Synthon	<u>Beschikking</u> 23.1.18 doorgehaald	
26.10.16	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2016:12824</u>	Asiel migratie	& C-550/16	A en S	arrest 14.4.2018 <u>conclusie</u> 26.10.17	
26.10.16	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2016:4101</u>	SZ	C-551/16	Klein Schiphorst	arrest 21.3.18 <u>conclusie</u> 2arrest9.11.17	
30.9.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:2195</u>	invoerrecht n kippenvlees	C-522/16	X	arrest 19.10.17 Geen <u>conclusie</u>	<u>einduitspraak</u> 29.6.2018
2.9.16	Rb. A'dam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2016:5710</u>	EAB	C-477/16	Kovalkovas	arrest	

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

				<u>PPU</u>		10.11.16 <u>conclusie</u> 19.10.16	
16.8.16	Rb A'dam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2016:5206</u>	EAB	<u>C-452/16</u> <u>PPU</u>	Poltorak	<u>arrest</u> 10.11.2016 <u>conclusie</u> 19.10.16	
16.8.16	Rb A'dam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2016:5207</u>	EAB	<u>C-453/16</u> <u>PPU</u>	Özçelik	<u>arrest</u> 10.11.2016 <u>conclusie</u> 19.10.16	
12.8.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:1866</u>	btw	<u>C-463/16</u>	Stadion Amsterdam	<u>arrest</u> 18.1.18 Geen conclusie	
8.7.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:1351</u>	vennootschapsbelasting	<u>C-398/16</u>	X BV	<u>arrest</u> 22.2.2018 <u>conclusie</u> 24.10.17	<u>einduitspraak</u> 19.10.2018 ECLI:NL:HR:2018:1969
8.7.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:1350</u>	vennootschapsbelasting	<u>C-399/16</u>	X NV	<u>arrest</u> <u>22.2.2018</u> <u>conclusie</u> 24.10.17	<u>einduitspraak</u> 19.10.2018 ECLI:NL:HR:2018:1968
4.7.16	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2016:258</u>	landbouw	<u>C-383/16</u>	Vion livestock	<u>arrest</u> 19.10.17 <u>conclusie</u> 29.6.17	Einduitspraak <u>ECLI:NL:CBB:2018:647</u> <u>ECLI:NL:CBB:2018:648.</u>
9.6.16	Rb Den Haag	<u>ECLI:RBDHA:2016:6389</u>	asiel migratie	<u>C-331/16</u> & <u>en C-366/16</u>	K. ea.	<u>arrest</u> 2.5.18 <u>conclusie</u> 14.12.17	

18.5.16	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2016:4032	luchtvaartclaim	C-302/16	Krijgsman	arrest 11.5.17 Geen conclusie	
18.5.16	RvS	ECLI:NL:RVS:2016:1351	Habitatrichtlijn	C-281/16	Vereniging Hoeksche waards Landschap	arrest 19.10.17 conclusie 15.6.2017	
19.4.16	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2016:3097	landbouw	C-227/16	Arts	arrest 9.11.2017 geen conclusie	
29.3.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:515	asiel & migratie	C-225/16	Ouhrami	arrest 26.7.17 conclusie 18.5.17	
9.3.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE	C-163/16	Louboutin	arrest 12.6.18 conclusie 22.6.17	Einduitspraak Rb Den Haag 6.2.19 ECLI:NL:RBDHA:2019:930
24.2.16	Rb Midden-NL	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	arbeid	C-126/16	FNV Smallsteps	arrest 22.6.2017 conclusie 29.3.17	
29.1.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16	The Shirtmakers	arrest 11.5.17 geen conclusie	Einduitspraak Hoge Raad 15.9.2017 ECLI:NL:HR:2017:2331

NL zaken bij het EHRM

Links en documenten van het EHRM over NL zaken

- [Website COE Impact of the ECHR \(Nederland\)](#)
- [European Court of Human Rights profile for Netherlands](#) (bijgewerkt tot juli 2018) bevat een overzicht van het totaal aantal NL zaken bij het EHRM.
- [Internationale Mensenrechtenprocedures 2017](#)

Cijfers

In 2018 zijn 429 klachten tegen NL in behandeling genomen.

In 2018 is er in totaal op 462 klachten tegen NL een beslissing genomen of een arrest gewezen: Op 429 klachten is beslist door een Single Judge; op 27 klachten door een Comité en op 2 klachten door een Kamer-formatie. In 4 zaken is een arrest gewezen.

Begin 2019 waren er in totaal 237 zaken tegen NL aanhangig bij het Hof.

Actuele stand van zaken

Onderstaand een overzicht van NL gecommuniceerde zaken, ontvankelijkheidsbeslissingen en arresten van het EHRM. Het overzicht is nog niet compleet. Daar wordt de komende tijd nog aan gewerkt.

Arresten Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)								
Naam	Datum	Uitkomst	Body	Level	Zaaknr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Van de Kolk	28.05.19	Violation	Committee	3	23192/15	6 EVRM	Strafrecht – Geen juridische bijstand politieverhoor	Hoge Raad 18.11.2014 (niet-ontvankelijk)
Corallo	09.10.18 *	Violation	Committee	3	29593/17	3 EVRM	Uitlevering en overlevering – Belastingfraude – Sint Maarten - Detentie	Hof Den Haag Hoge Raad 21.3.2017 (niet-ontvankelijk)
Cabral	28.08.18	Violation	Chamber	3	37617/10	6 EVRM	Strafrecht - Getuigenverhoor	Hoge Raad 5.1.2010
X.	10.07.18	No violation	Chamber	3	14319/17	3 EVRM	Uitzetting naar Marokko	Hoge Raad 9.5.2017
Baydar	24.04.18	No violation	Chamber	2	55385/14	6 EVRM	Mensensmokkel - Weigering HR prejudiciële vragen te stellen aan HvJEU	Hoge Raad 21.3.2017

Beslissingen Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)						
Naam	Datum	Beslissing	Zaaknr.	Artikel(en)	Onderwerp	NL rechter
Nevé v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	59133/16	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Amsterdam 27.9.16
Badullah v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	54892/16	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Rotterdam 21.3.2016
N.K.	6.6.19	Strike-out	58572/14	3 EVRM	Asiel & migratie	-

Said v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>34299/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 18.04.2013
Heerawi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>36558/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Aghmadi and Yaghubi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>70475/14</u> <u>70530/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Dorani and Khawati v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>71815/14</u> <u>71827/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
A.J. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>82077/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Irak	-
A.R.B. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>8108/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan	-
Yeshtla v. the Netherlands	15.1.19	Inadmissible	<u>37115/11</u>	8 EVRM 14 EVRM	Huurtoeslag en immigratie	Raad van State 28.11.2009
Vidgen v. the Netherlands	8.1.19	Inadmissible	<u>68328/17</u>	6 EVRM	Strafrecht	Hoge Raad 06.06.2006
A.I. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>36196/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Rb Den Haag, zittingsplaats Den Bosch, 28.2.2014
A.S. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>20102/13</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 11.3.2013
W.M. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>12708/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	<u>Raad van State</u> 2.9.2015
Herrie v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>44116/12</u>	6 EVRM	Strafrecht - Werknemer AIVD geeft info door	<u>Rb Den Haag</u> <u>Hof Den Haag</u> <u>Hoge Raad</u>
Zaloilo v. the Netherlands	15.11.18	Strike-out	<u>23179/12</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	

M.A. v. the Netherlands	16.10.18	Strike-out	<u>42572/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Myanmar	Raad van State 25.02.2015
Cüzdan v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>6315/08</u> en <u>9597/12</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel & migratie	-
Cernea v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>62318/16</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Voicu v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>34414/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Kake and Camara v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>63913/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Barry v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>66238/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
P.N. v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>10944/13</u>	3 EVRM 8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Uitzetting Rwanda	-
Orbulescu v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>1704/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Europees aanhoudingsbevel Roemenië – Detentie, duur	-
Breijer v. the Netherlands	3.7.18	Inadmissible	<u>41596/13</u>	6 EVRM	Strafrecht – Onmogelijkheid getuige a charge horen	Hoge Raad 29.01.2013
Touré v. the Netherlands	3.7.18	Strike-out	<u>14778/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
A.G. and M.M. v. the Netherlands	26.6.18	Inadmissible	<u>43092/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Iran/Afghanistan	-
Zaloilo v. the Netherlands	12.6.18	Inadmissible	<u>60035/12</u>	5 EVRM 6 EVRM	Strafrecht – Immigratiedetentie, rechtmatigheid - Horen getuigen a décharge	-
Ahdour v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>45140/10</u>	8 EVRM 14 EVRM	-	-
Soumah v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-

Cerci v. the Netherlands	10.4.18	Strike-out	<u>25392/14</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Criminele vreemdeling, inreisverbod	-
Said Good v. the Netherlands	23.1.18	Inadmissible	<u>50613/12</u>	3 EVRM 5 EVRM	Asiel – Opvangfaciliteiten asielzoeker	-
Haddaouchi v. the Netherlands	16.1.18	Inadmissible	<u>4965/10</u>	2 Protocol 4	Omgevingsrecht – Huisvestingsvergunning	-

Aanhangige gecommuniceerde zaken

Naam	Datum	Nr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Z.J.	12.7.19	<u>45582/18</u>	3 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
M.J.	12.7.19	<u>49259/18</u>	3 EVRM 13 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
Y.F.C. and Others	25.6.19	<u>21325/19</u>	3 EVRM 5 EVRM 4 Prot. 4	Vreemdelingendetentie op Curacao – Uitzetting Venezuela	
Muse Shire and Others	15.5.19	<u>9922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Omar Muhamud	9.4.19	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Nelissen	5.3.19	<u>585/19</u>	6 EVRM	Strafrecht – Redelijke termijn	Hoge Raad 28.8.18 Rb Limburg 27.7.15
T.M. en S.Y.M.	18.2.19	<u>33515/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Pakistan	-
Ships Waste Oil Collector B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>2799/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam <u>CBb (151)</u> <u>CBb (192)</u>
Burando Holding B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>3124/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam <u>CBb (151)</u> <u>CBb (192)</u>
Port Invest B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>3205/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam <u>CBb (151)</u> <u>CBb (192)</u>

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

Janssen de Jong Groep B.V. and Others v. the Netherlands	13.12.18	<u>2800/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam Cbb
N.K. v. the Netherlands	26.10.18	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Soedan	-
X v. the Netherlands	15.10.18	<u>72631/17</u>	6 EVRM	Strafrecht – Diefstal – Afwijzing aanhoudingsverzoek	Hoge Raad 9.5.2017
Dijkhuizen v. the Netherlands	3.9.18	<u>61591/16</u>	6 EVRM	Strafrecht – Detentie in Peru – uitlevering – deelname aan proces via video	-
A.A. and Others v. the Netherlands	31.8.18	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting familie naar Libië	Raad van State 4.1.2018
Azerkane v. the Netherlands	30.05.2018	<u>3138/16</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	-
G. and Others v. the Netherlands	16.01.2018	<u>530/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh	-
Soumah and others v. the Netherlands	15.12.2017	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
de Legé v. the Netherlands	24.11.2017	<u>58342/15</u>	6 EVRM	Belastingrecht – Fraude inkomstenbelasting – Bewijsvergaring, zelfincriminatie	Hoge Raad 29.05.2015
Stichting Landgoed Steenberg en Others v. the Netherlands	22.11.2017	<u>19732/17</u>	6 EVRM	Bestuursrecht – Toegang tot de rechter – Bekendmaking besluit online, onvoldoende kenbaar	-
A.S.N. and T.K.M. v. the Netherlands	22.11.2017	<u>68377/17</u>	2 EVRM 3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh familie	-
Canword v. the Netherlands	20.10.2017	<u>21464/15</u>	3 EVRM	Strafrecht – Levenslang – Herbeoordeling/Pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Lake v. the Netherlands	20.10.2017	<u>2445/17</u>	3 EVRM	Strafzaak – Levenslang – Herbeoordeling/pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Zohlandt v. the Netherlands	29.08.2017	<u>69491/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Ontbreken rechtvaardigingsgrond vrijheidsbeneming	Gerechtshof Den Haag 18.08.2016

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 8 en 9 (september)

Hasselbaink v. the Netherlands	29.08.2017	<u>73329/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Gerechtshof Den Haag 01.09.2016
Badullah v. the Netherlands	24.05.2017	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Vermoeden van onschuld - Voorarrest	Rechtbank Rotterdam 31.03.2016
Nevé v. the Netherlands	19.05.2017	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Vermoeden van onschuld	Rechtbank Amsterdam 09/12/2014
M.B. v. the Netherlands	08.03.2017	<u>71008/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Rechtbank Rotterdam 19.11.2016
T.E. v. the Netherlands	28.07.2016	43462/16	4 EVRM 8 EVRM	Asiel – Mensenhandel – familieleven	-
Keskin v. the Netherlands	28.06.2016	<u>2205/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Klacht motiveringsplicht (80a RO) – Oproep getuigen	Hoge Raad 08.09.2015
Pormes v. the Netherlands	13.11.2014	<u>25402/14</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	Raad van State 13.11.13